

Nr 235.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anslag till bekämpande av arbetslösheten m. m.; given Stockholms slott den 9 mars 1934.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Gustav Möller.

Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 9 mars 1934.

Närvarande:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena SANDLER, statsråden UNDÉN, SCHLYTER, WIGFORSS, MÖLLER, LEVINSON, VENNERSTRÖM, LEO, ENGBERG, EKMAN, SKÖLD.

Chefen för socialdepartementet, statsrådet Möller anför:

I årets statsverksproposition, femte huvudtiteln, punkt 9, har Kungl. Maj:t på min hemställan föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till bekämpande av arbetslösheten för budgetåret 1934/1935 beräkna ett extra reservationsanslag av 17 miljoner kronor. Detta anslag avsågs för kontant understödsverksamhet, kurser och frivillig arbetstjänst m. m. ävensom för särskilda åtgärder i anledning av ungdomsarbetslösheten.

Vidare har Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen bland utgifter för kapitalökning, bilaga 3, under rubriken »Fonden för förlag till statsverket»,

Bihang till riksdagens protokoll 1934. 1 saml. Nr 235—236.

1

punkt 2, föreslagit riksdagen att, i avbidan på den proposition i ämnet, som kunde varda riksdagen förelagd, till statliga och statskommunala reservarbeten för budgetåret 1934/1935 beräkna ett reservationsanslag av 48 miljoner kronor.

Jag anhåller nu att få till närmare behandling upptaga dessa frågor.

Beträffande de för tiden från och med år 1921 till och med budgetåret 1932/1933 anvisade anslagen för arbetslöshetens bekämpande och i samband därmed stående frågor torde jag kunna hänvisa till de redogörelser härför, som lämnats i propositionerna 250/1932 och 216/1933.

För innevarande budgetår anvisade 1933 års riksdag för den genom statens arbetslöshetskommission bedrivna verksamheten till bekämpande av arbetslösheten dels ett reservationsanslag av 55 miljoner kronor till statliga och statskommunala reservarbeten och dels ett reservationsanslag av 5 miljoner kronor till bekämpande av arbetslösheten. Riksdagen medgav därjämte, att uppkommande reservation å det för budgetåret 1932/1933 till sistnämnda ändamål beviljade anslaget finge till ett belopp av 20 miljoner kronor användas till samma ändamål. För de med anslaget till bekämpande av arbetslösheten avsedda ändamål ställde riksdagen således till förfogande sammanlagt 25 miljoner kronor. Enligt av riksdagen särskilt fattade beslut skulle anslaget till statliga och statskommunala reservarbeten utgå av lånemedel med kort amorteringstid, medan anslaget till bekämpande av arbetslösheten upptogs å skattebudgeten.

I skrivelse den 15 december 1933, vilken såsom bilaga fogats vid min hemställan i statsverkspropositionen om anslag till statliga och statskommunala reservarbeten, har statens arbetslöshetskommission anført, att som anslagsförstärkning för innevarande budgetår erfordrades ett belopp av i avrundat tal 15 miljoner kronor, vilket belopp emellertid endast syntes behöva tagas i anspråk till bestridande av kostnader för statliga och statskommunala reservarbeten. Behovet av detta förstärkningsanslag komme dock ej att göra sig gällande förrän mot slutet av budgetåret. Kommissionen ansåg därför lämpligast, att frågan om anslagsbeloppets definitiva bestämmande finge anstå till längre fram, då hänsyn även kunde tagas till under vintern eventuellt inträffade förändringar på arbetsmarknaden.

Beträffande medelsbehovet för budgetåret 1934/1935 anförde kommissionen i samma skrivelse, att detsamma preliminärt syntes böra upptagas till 65 miljoner kronor, därav 48 miljoner kronor till statliga och statskommunala reservarbeten och 17 miljoner kronor till kontantunderstödsverksamhet, kurser och frivillig arbetstjänst m. m. En mera preciserad uppgift och beräkning angående medelsbehovet för den genom kommissionen bedrivna hjälpverksamheten för arbetslöshetens lindrande under nästa budgetår komme kommissionen att lämna i samband med sin senare, definitiva framställning rörande behovet av förstärkningsanslag för innevarande budgetår.

I skrivelse den 16 februari 1934 har arbetslöshetskommissionen härefter gjort definitiv framställning angående behovet av förstärkningsanslag för in-

nevarande budgetår ävensom angående medelsbehovet för nästkommande budgetår. Kommissionen har därvid hemställt, att Kungl. Maj:t måtte utverka av riksdagen, att till bestridande av kostnaderna för den av kommissionen bedrivna verksamheten för arbetslöshetens bekämpande måtte anvisas *dels* ett belopp av 10 miljoner kronor såsom anslagsförstärkning för budgetåret 1933/1934, avsett att användas till statliga och statskommunala reservarbeten, *dels* ett anslag av 60 miljoner kronor för budgetåret 1934/1935, därav 46 miljoner kronor till statliga och statskommunala reservarbeten och 14 miljoner kronor till kontantunderstödsverksamhet, kurser och frivillig arbetstjänst m. m.

Såsom anslagsförstärkning för innevarande budgetår har i propositionen nr 230 äskats ett belopp av 15 miljoner kronor till statliga och statskommunala reservarbeten, därvid samtidigt föreslagits, att anslaget till bekämpande av arbetslösheten skulle förstärkas med en reservation av minst omkring 3.6 miljoner kronor.

Gällande bestämmelser angående statlig och statsunderstödd hjälpverksamhet vid arbetslöshet.

De för den statliga hjälpverksamheten vid arbetslöshet tidigare gällande bestämmelserna voro sammanfattade i kungörelsen den 7 juli 1922 (nr 419) angående statsbidrag till arbetslöshetshjälp. Beträffande innehållet av dessa bestämmelser hänvisar jag till den i propositionen nr 216 till 1933 års riksdag å sid. 2 ff. intagna redogörelsen.

I nämnda proposition föreslog Kungl. Maj:t på min hemställen riksdagen att antaga nya grunder för den kontanta understödsverksamheten, i huvudsak grundade på en av 1932 års sakkunniga för arbetslöshetsförsäkring gjord överarbetning av 1922 års kungörelse. Vad beträffar den del av arbetslöshetshjälpen, som består i anordnandet av allmänna arbeten, föreslog Kungl. Maj:t i propositionen nr 211, att det dittills tillämpade systemet med statliga och statskommunala reservarbeten till lägre löner än de å öppna arbetsmarknaden förekommande och administrerade av statens arbetslöshetskommission skulle upphöra och i huvudsak ersättas av särskilda med hänsyn till arbetslösheten anordnade och under vissa speciella former och betingelser bedrivna s. k. beredskapsarbeten. Därjämte förelade Kungl. Maj:t riksdagen ett omfattande program med allmänna arbeten å öppna arbetsmarknaden, avsedda till motverkande av arbetslösheten.

De till arbetslöshetens bekämpande hörande frågorna hänskötos av 1933 års riksdag till behandling av särskilt utskott. I sitt utlåtande nr 17 i anledning av bland annat propositionerna nr 211 och 216 förordade utskottet, att arbetslinjen även i fortsättningen skulle vara grundläggande för arbetslöshetspolitiken. Utskottet lade därvid huvudvikten vid arbeten på den öppna arbetsmarknaden inom skilda delar av landet och inom olika yrkesfack. Utskottet förordade emellertid vidare beträffande övriga i anledning av arbetslösheten särskilt anordnade arbeten, att man i fortsättningen skulle bygga på den dittillsvarande reservarbetslinjen med förändringar och utbyggnader i

olika avseenden. Vad beträffar kontantunderstödsverksamheten med statsbidrag, tillstyrkte utskottet i huvudsak det i propositionen nr 216 förordade förslaget till grunder för dylik verksamhet.

Riksdagens båda kamrar godkände oförändrat vad utskottet i sitt utlåtande nr 17 hemställt.

De av riksdagen godkända grunderna för hjälpverksamheten vid arbetslöshet hava sedermera av Kungl. Maj:ts sammanfattats i kungörelsen den 26 juni 1933 (nr 446) angående statlig och statsunderstödd hjälpverksamhet vid arbetslöshet, vilken kungörelse från och med den 1 juli 1933 trätt i stället för 1922 års kungörelse angående statsbidrag till arbetslöshetshjälp.

Det huvudsakliga innehållet av de i kungörelsen nr 446/1933 meddelade bestämmelserna är följande.

Den centrala ledningen av den statliga och statsunderstödda hjälpverksamheten vid oförvållad arbetslöshet utövas av statens arbetslöshetskommision, vilken äger att med avseende å verksamheten meddela anvisningar och råd.

De lokala åtgärderna för verksamheten omhändershas inom varje kommun av en arbetslöshetskommitté. Kommun må antingen inrätta särskild dylik kommitté eller också uppdraga åt lämplig ordinarie kommunal myndighet att vara arbetslöshetskommitté. Särskild arbetslöshetskommitté består av ordförande samt minst 4 och högst 10 ledamöter. Ordföranden och suppleant för honom förordnas, efter anmälan av vederbörande kommunala myndighet, av länsstyrelsen för viss tid. Ledamöter och suppleanter för dem utses för viss tid, i stad av stadsfullmäktige samt på landet av kommunalfullmäktige. Särskild arbetslöshetskommitté bör vara sammansatt på sådant sätt, att den inrymmer representanter dels för de kommunala myndigheter, vilka äga särskild sakkunskap på ifrågavarande område, dels ock för arbetsgivarnas och arbetarnas intressen. Om organ för den offentliga arbetsförmedlingen finnes inom kommunen, bör ledamot av styrelsen för eller tjänsteman hos organet vara ledamot av kommittén eller äga tillfälle att deltaga i dess överläggningar. Finnes ej sådant organ inom kommunen, har kommittén att hos den offentliga arbetsförmedlingens huvudkontor i länet begära tillsättande därav.

Statlig och statsunderstödd hjälpverksamhet vid oförvållad arbetslöshet bedrives under tre huvudformer, nämligen dels *statliga och statskommunala reservarbeten*, dels *kontantunderstödsverksamhet* och dels *särskilda åtgärder i anledning av ungdomsarbetslösheten*.

I kungörelsen betonas, att hjälpverksamheten så långt ske kan bör inriktas på att bereda arbete åt största möjliga antal arbetslösa samt att statskommunala reservarbeten därvid företrädesvis böra anordnas.

Gemensamma bestämmelser för samtliga former av hjälpverksamhet äro följande.

För att komma i åtnjutande av arbetslöshetshjälp enligt kungörelsen skall den arbetslöse enligt fastställt formulär göra ansökan hos arbetslöshetskommittén i den kommun, där han uppehåller sig. Där så finnes erforderligt,

skall vid ansökningen fogas prästbetyg samt intyg om yrke och om den senast innehavda anställningens art och varaktighet jämte arbetsgivarens namn.

Arbetslöshetshjälp kan endast tillkomma den, som är svensk medborgare eller tillhör stat, med vilken överenskommelse träffats om ömsesidighet beträffande hjälpåtgärder vid arbetslöshet, fyllt 16 år eller, då fråga är om reservarbete, 18 år, är arbetsför och i övrigt oförhindrad att åtaga sig arbete, hos organ för den offentliga arbetsförmedlingen anmält sig såsom arbetssökande samt på grund av arbetslöshet, som varat minst sex arbetsdagar efter det ansökan om arbetslöshetshjälp gjorts, befunnits vara i behov därav. Vid behovsprövningen skall hänsyn tagas till inkomster och tillgångar hos samtliga hemmavarande familjemedlemmar; dock bör hänsyn icke tagas till sådana tillgångar som bohag eller arbetsredskap. Den omständigheten, att den arbetslöse har smärre besparingar eller eget hem, utgör icke hinder för att arbetslöshetshjälp beredes honom. Arbetslöshetskommissionen äger bestämma, att endast arbetslösa tillhörande vissa yrken må åtnjuta arbetslöshetshjälp.

Om någon frivilligt utan giltig anledning lämnat sitt arbete eller på grund av otillbörligt uppförande skilts från arbetet eller avvisat erbjudet lämpligt arbete, må han ej åtnjuta arbetslöshetshjälp under viss av arbetslöshetskommittén bestämd tid, minst fyra veckor, efter det sådant förhållande inträffat. Särskilda bestämmelser reglera förutsättningarna för att ett arbete på den öppna arbetsmarknaden skall anses lämpligt. Om sådant arbete motsvarar arbetarens krafter och färdigheter, är förenat med avlöning, som prövas vara skälig i förhållande till å arbetsorten förekommande avlöning för sådant arbete, icke hänför sig till arbetsplats, där arbetskonflikt råder, samt ej heller eljest särskilda omständigheter föreligga med hänsyn till sökandens personliga förhållanden eller arbetets natur, så skall arbetet alltid anses lämpligt. Från bestämmelsen att arbete icke får hänföra sig till arbetsplats, där arbetskonflikt råder, har undantag gjorts för det fall, att konflikten i vederbörlig ordning befunnits strida mot kollektivavtal eller lagen om kollektivavtal. Statens arbetslöshetskommission har därjämte medgivits rätt att avgiva förklaring om att konflikt eljest är av den särskilda beskaffenhet, att skälig anledning till arbetsvägran icke förelegat. Inom område, där kollektivavtal gäller, skall sådan förklaring äga giltighet allenast för tid intill dess arbetsdomstolen eller, där enligt avtal tvisten må hänskjutas till skiljemän, dessa meddelat beslut angående konflikten. Klagan må icke föras över förklaring, som av arbetslöshetskommissionen meddelats angående beskaffenheten av konflikt inom område, där kollektivavtal gäller.

I fråga om arbetslöshetshjälp under tiden för arbetskonflikt föreskrives, att sådan hjälp ej må åtnjutas av den, som är direkt indragen i konflikten, eller av den, som eljest blivit arbetslös i anledning av konflikten och vilkens löne- och anställningsvillkor skäligen kunna antagas röna inverkan av densamma. Närmare bestämmelser angående tillämpningen av konfliktdirektiven meddelas av arbetslöshetskommissionen.

I överensstämmelse med regeln, att hjälpverksamheten så långt ske kan bör inriktas på att bereda arbete åt största möjliga antal arbetslösa, föreskri-

ves, att arbetslöshetskommittén först om lämpligt arbete icke kan beredas å öppna marknaden eller i reservarbete må meddela beslut, huruvida och i så fall med vilket belopp dagunderstöd må utgå till den arbetslöse.

Arbetslöshetshjälp må jämväl utgivas till sökande, som är mantalsskriven inom annan kommun än den, där ansökningen om arbetslöshetshjälp göres. Därest arbetslöshetskommittén vägrar arbetslöshetshjälp åt någon, som är mantalsskriven i annan kommun, må kommittén hänvisa honom att söka hjälp i mantalsskrivningskommunen. Efter av arbetslöshetskommissionen meddelat tillstånd kan kommittén jämväl tilldela honom understöd till bestridande av kostnaden för hans resa till mantalsskrivningskommunen. Till sådant reseunderstöd utgår statsbidrag till halva beloppet.

Som familjeförsörjare anses enligt kungörelsen den, som har försörjningskyldighet mot maka eller mot barn eller adoptivbarn under 16 år eller som lever i gemensamt bo med och huvudsakligen underhåller föräldrar eller adoptant.

Som nyss nämnts regleras i kungörelsen två former av *reservarbete*, nämligen statliga och statskommunala reservarbeten. De statliga reservarbetena utföras i arbetslöshetskommissionens regi efter överenskommelse med statliga myndigheter, landsting, kommuner, vägstyrelser eller enskilda. Statskommunala reservarbeten kunna bedrivas såväl i landstings som kommuns eller vägstyrelses regi.

Beträffande urvalet av arbetsobjekt gäller, att intet slag av arbete principiellt skall vara uteslutet från att kunna komma till utförande såsom reservarbete. I kungörelsen angivas emellertid vissa inskränkningar härutinnan, nämligen att reservarbete skall vara ekonomiskt eller kulturellt berättigat, att reservarbete skall komma staten, kommun eller annat allmänt rättssubjekt tillgodo — dock må som reservarbete även upptagas arbete, som kommer enskild tillgodo, såvida det utföres genom allmänt rättssubjekt — att reservarbete bör vara sådant, att arbetarnas löner utgöra en jämförelsevis stor del av totalkostnaden samt att varje arbetare med normal arbetsförmåga lämpligen kan hänvisas till detsamma, att reservarbete i regel bör kunna bedrivas under vintern samt att som regel, ehuru icke ovillkorligt, skall iakttagas, att reservarbete bör kunna upptagas, nedläggas, utökas eller inskränkas allt efter arbetslöshetens växlande omfattning.

Hänvisning till reservarbete av arbetslösa sker genom vederbörande arbetslöshetskommitté.

För bestämmandet av reservarbetslönen åligger det arbetslöshetskommissionen att genom särskilda undersökningar å respektive orter utröna den öppna marknads grovarbetarlöner. Med stöd av dessa undersökningar fastställer arbetslöshetskommissionen reservarbetslönen. Denna bör ej överstiga den lägsta grovarbetarlön, för vilken arbete i orten kan i avsevärd omfattning beredas, med beaktande jämväl av löneförhållandena inom jord- och skogsbruk. Vid ackordsprissättning böra sådana åtgärder undvikas, som kunna medföra en minskning i arbetsintensiteten. Prövnings av klagomål över arbetslöshetskommissionens beslut i frågor, som röra grunderna för bestämmande av arbetslönens

storlek, ankommer på en särskild av Kungl. Maj:t utsedd nämnd, kallad *besvärsnämnden för reservarbetslöner*. Klagomål föranleder likväl icke, att verkställigheten av beslutet uppskjutes. Över nämndens beslut får klagan ej föras.

Om arbetskonflikt skulle utbryta vid reservarbete, skall arbetslöshetskommissionen föreskriva viss kort tid, efter vars utgång arbetet skall vara återupptaget, med påföljd att arbetare, som icke ställa sig sådan föreskrift till efterrättelse, omedelbart skiljas från arbetet. På enahanda sätt skola de anses, vilka i stället för de från arbetet skilda hänvisats till arbetet men vägrat att antaga detsamma.

Om en kommun önskar erhålla sysselsättning för arbetslösa vid *statligt reservarbete*, skall kommunen därom göra framställning till arbetslöshetskommissionen. Kommissionen bestämmer för varje statligt reservarbete, till vilket antal arbetslösa från olika kommuner må där sysselsättas.

Hänvisas familjeförsörjare till reservarbete å ort med lägre reservarbetslön än den, som är gällande inom kommun, varifrån hänvisningen sker, och finnes någon, i förhållande till vilken han är att anse såsom familjeförsörjare, vara i behov av understöd, må nämnda kommun bestämma, att ett särskilt ortstillägg skall utgå till lönen. Sådant ortstillägg må icke överstiga skillnaden mellan reservarbetslönen inom den hänvisande kommunen och reservarbetslönen för den plats, där arbetet utföres. I fråga om ogift person, som har försörjningsskyldighet mot barn eller adoptivbarn, må ortstillägg utgå med högst det belopp, som skulle hava utbetalats för barnet vid kontantunderstödsverksamhet i den hänvisande kommunen. Ortstillägg utbetalas genom arbetslöshetskommissionens försorg och skola månadsvis återgäldas av den hänvisande kommunen. Kommissionen äger emellertid helt eller delvis meddela hårt skattetyngd kommun med omfattande arbetslöshet befrielse från återbetalningsskyldighet.

Kostnaden för den arbetslöses resa till arbetsplats, dit han hänvisats, ersättes av statsverket. Enligt arbetslöshetskommissionens bestämmande kan ersättning av statsmedel, då särskilda omständigheter därtill föranleda, utgå jämväl för hemresan.

För *de statskommunala reservarbetena* gäller, att landsting, kommun eller vägstyrelse, som ämnar anordna sådant arbete, skall, innan arbetet påbörjas, inhämta arbetslöshetskommissionens medgivande därtill samt hos kommissionen göra ansökan om statsbidrag. Vid dylik framställning skola fogas fullständig redogörelse rörande företaget jämte uppgift om det antal arbetslösa, som beräknas erhålla anställning vid företaget, och den beräknade tiden för deras anställning ävensom, bland annat, redogörelse för ekonomin inom den eller de kommuner, varifrån hänvisning av arbetslösa till arbetsföretaget är avsedd att äga rum.

Statsbidrag till statskommunalt reservarbete utgår för varje kalendermånad med högst hälften av det belopp, som under månaden sammanlagt utbetalats i arbetslöner till de vid företaget sysselsatta arbetarna. Statsbidraget må för varje arbetare och hel arbetsdag utgöra högst hälften av den för orten fastställda reservarbetslönen, dock högst 3 kronor. Härjämte må statsbidrag be-

viljas med högst hälften av kostnaderna för materialtransporter och arbetsledning. Till statskommunalt reservarbete, som avser nyanläggning, omläggning eller förbättring av allmän väg, må dock utan hinder härav statsbidrag beviljas att utgå med tre fjärdedelar av kostnaderna för själva vägarbetet. Om särskilda skäl därtill föranleda, må statsbidrag enligt Kungl. Maj:ts bestämmande utgå med högre belopp än som följer av vad nyss nämnts.

Arbetslöshetskommissionen bestämmer det högsta antal arbetslösa, som vid varje tillfälle må sysselsättas vid statskommunalt reservarbete. Kommissionen skall därjämte meddela närmare bestämmelser och villkor för arbetets anordnande och bedrivande samt för arbetslösas hänvisning till detsamma.

Vid prövning av fråga om statsbidrag skall arbetslöshetskommissionen taga hänsyn till arbetslöshetens art och omfattning inom kommunen, till utsträckningen och ändamålsenligheten av övriga åtgärder, som inom kommunen kunna vara vidtagna för arbetslöshetens bekämpande, samt till företagets lämplighet för detta syfte. Vidare skall kommissionen taga hänsyn till kommunens ekonomiska bärkraft.

Kontantunderstöd kunna utgivas dels såsom dagunderstöd och dels såsom hyreshjälp.

Om en kommun anvisat medel till beredande av *dagunderstöd* och för sådant ändamål önskar komma i åtnjutande av statsbidrag, skall kommunen innan verksamheten begynnes, inhämta arbetslöshetskommissionens medgivande därtill samt hos kommissionen göra ansökan om statsbidrag. Statsbidrag till dagunderstöd utgår, där ej omständigheterna prövas föranleda lägre bidrag, för envar arbetslös med hälften av det honom tilldelade understödet, dock högst med 1 krona 50 öre per dag för man och hustru tillhopa, med 1 krona per dag för ensam person, som fyllt 18 år, med 60 öre per dag för ensam person, som fyllt 16 men ej 18 år, samt med 30 öre per dag för varje inom eller utom äktenskap fött barn. Kungl. Maj:t äger, då särskilda skäl därtill föranleda, medgiva, att statsbidraget må utgå med större andel av dagunderstödet än nyss sagts. Statsbidrag utgår emellertid endast under förutsättning, att vad som av kommunala medel utgivits förklarats icke vara att anse såsom fattigvårdsunderstöd. Statsbidrag kan ej utgå för mer än 6 dagar i veckan och ej heller för tid före sjunde dagen, räknat från och med den dag, då ansökan om arbetslöshetshjälp blivit gjord.

Arbetslöshetskommissionen har att bestämma det högsta antal arbetslösa, för vilket vid varje tillfälle statsbidrag till dagunderstöd må beräknas. Vid prövning av frågan om statsbidrag skall kommissionen taga hänsyn till arbetslöshetens art och omfattning inom kommunen, till utsträckningen och ändamålsenligheten av de åtgärder, som där äro vidtagna för arbetslöshetens bekämpande, samt till kommunens ekonomiska bärkraft.

Vad beträffar förhållandet mellan dagunderstöd och fattigvårdsunderstöd stadgas i kungörelsen, att dagunderstöd icke må utgå till den, som i anledning av arbetslöshet åtnjuter fattigvård för sig eller sin familj av annat slag än som avses i 50 § 2 mom. i lagen om fattigvården eller som, då fråga är om fattigvård för någon, i förhållande till vilken han är att anse såsom familjeförsörjare, utgöres av vård å sjukvårdsanstalt. Dessa bestämmelser skola

dock icke utgöra hinder för understöds utgivande åt den, som i synnerligen trängande fall för sig eller sin familj tillfälligt åtnjuter fattigvård av annat slag än nyss sagts.

Dagunderstöd får icke utgå med högre belopp än som svarar mot två tredjedelar av den lägsta grovarbetarlön, för vilken arbete i orten kan i avsevärd omfattning beredas, med beaktande jämväl av löneförhållandena inom jord- och skogsbruk. Om den arbetslöse åtnjuter bidrag från arbetslöshetskassa eller arbetsgivare eller eljest i anledning av arbetslöshet är lagligen berättigad till regelbundet utgående understöd, må dagunderstöd till honom utgå med högst så stort belopp, att detsamma jämte sådant bidrag eller understöd uppgår till två tredjedelar av nyss avsedd grovarbetarlön. Dagunderstöd må utgivas i penningar eller i naturaförmåner.

Om en arbetslös, som åtnjuter dagunderstöd, icke för ett ordentligt och nyktert levnadssätt, skall arbetslöshetskommittén indraga understödet. Den som åtnjuter dagunderstöd skall minst en gång i veckan å bestämda tider anmäla sig hos organ för den offentliga arbetsförmedlingen i orten. Den arbetslöse är efter kommunens beprövande skyldig att under tid, motsvarande högst två dagars arbetstid per vecka, utan särskild ersättning utföra lämpligt kommunalt arbete. Vidare är den arbetslöse skyldig att efter anvisning delta i kurs, som av arbetslöshetskommittén anordnas för att bereda unga arbetslösa utbildning. Om den arbetslöse försummar att iakttaga något av vad sålunda föreskrivits, äger arbetslöshetskommittén efter omständigheterna helt eller delvis samt tills vidare eller för viss tid indraga dagunderstödet.

Hyreshjälp kan i särskilt ömmande fall tilldelas familjeförsörjare, som åtnjuter dagunderstöd. Såsom dylik hjälp anses även bidrag till betalning av ränta å skuld för eget hem ävensom till bestridande av därmed jämförliga oundgängliga utgifter för hemmets och familjens sammanhållande. Hyreshjälp får dock ej utgivas i sådana fall, då det kan antagas, att den skulle föranleda den arbetslöse att avstå från att söka erhålla arbete på annan ort.

Ansökan om statsbidrag till beredande av hyreshjälp skall göras hos arbetslöshetskommissionen. Statsbidrag utgår med hälften av envar person tilldelad hyreshjälp. Då särskilda skäl därtill föranleda, äger Kungl. Maj:t medgiva, att statsbidrag må utgå med större andel. Liksom beträffande statsbidrag till dagunderstöd gäller beträffande statsbidrag till hyreshjälp, att detsamma må utgå allenast under förutsättning, att vad i berörda hänseende av allmänna medel utgivits förklarats icke vara att anse såsom fattigvårdsunderstöd.

Beträffande *åtgärder i anledning av ungdomsarbetslösheten* stadgas i kungörelsen, att statsbidrag till kurser, som för unga arbetslösa anordnas genom vederbörande arbetslöshetskommitté, må utgå med belopp motsvarande lön till kursledare och lärare.

I fråga om nu icke omnämnda detaljer i hjälpkungörelsen och av arbetslöshetskommissionen utfärdade tillämpningsföreskrifter får jag hänvisa till den av kommissionen i september 1933 utgivna publikationen: »Råd och anvisningar rörande hjälpverksamheten för arbetslösa».

Ifrågasatta ändringar i direktiven.

I skrivelse den 10 februari 1934 har arbetslöshetskommissionen framställt vissa förslag om ändringar i de nya direktiven. På grund av de erfarenheter, som vunnits vid tillämpningen därav, har jag jämväl i enstaka andra punkter ansett smärre ändringar och jämkningar kunna ifrågasättas. I det följande kommer jag att behandla av arbetslöshetskommissionen föreslagna eller av mig påkallade ändringar i direktiven. I samband därmed kommer, där så funnits erforderligt, under de olika punkterna en redogörelse att lämnas för tillämpningen av direktiven.

Familjeförsörjarebegreppet.

I 1922 års hjälpkungörelse definierades ej, vilka som skulle anses vara familjeförsörjare. Statens arbetslöshetskommission utfärdade emellertid särskilda bestämmelser i detta hänseende, vilka tillämpades för den statsunderstödda arbetslöshetshjälpen. Enligt dessa bestämmelser skulle såsom familjeförsörjare bland annat anses ogift man gent emot kvinna, vilken såsom hustru med honom sammanbodde.

I propositionen nr 209 till 1933 års riksdag föreslogs för arbetslöshetsförsäkringens del, att såsom familjeförsörjare skulle anses den, som hade försörjningsskyldighet mot make eller mot barn eller adoptivbarn under 16 år eller som levde i gemensamt bo med och huvudsakligen underhölle föräldrar eller adoptant. Däremot skulle en försäkrad icke anses som familjeförsörjare i förhållande till ogift kvinna, vilken med honom sammanbodde.

Särskilda utskottet anförde i sitt utlåtande nr 17 beträffande denna fråga följande:

Bestämmelserna om vem som skall anses såsom familjeförsörjare böra enligt utskottets uppfattning vara likartade för alla former av arbetslöshets hjälp. De av Kungl. Maj:t för arbetslöshetsförsäkringen föreslagna bestämmelserna finner utskottet vara väl avvägda. Utskottet tillstyrker därför, att bestämmelserna skola tillämpas jämväl vid de statliga och statskommunala reservarbetena och för kontantunderstöd med statsbidrag. Härigenom kommer i visst hänseende en förändring att ske gentemot de nu gällande reglerna. En ogift man kommer nämligen ej längre att betraktas såsom familjeförsörjare emot kvinna, vilken såsom hustru med honom sammanbor. Utskottet vill emellertid erinra om att, därest en man har minderåriga barn med en ogift kvinna, han kommer att anses som familjeförsörjare i förhållande till barnen. Vid sådant förhållande lära betänkligheter ej behöva hysas emot de föreslagna bestämmelserna.

Vad utskottet sålunda anført lämnades av riksdagen utan erinran.

Bestämmelserna i kungörelsen 446/1933 angående statlig och statsunderstödd hjälpverksamhet vid arbetslöshet utformades, såsom framgår av den beträffande nämnda kungörelse tidigare lämnade redogörelsen, i enlighet med vad utskottet anført.

I propositionen nr 38 till innevarande års riksdag med förslag om arbetslöshetsförsäkring har icke vidtagits någon ändring med avseende å familjeförsörjarebegreppets utformning i förhållande till fjolårets förslag.

I sin nyssnämnda skrivelse av den 10 februari 1934 har statens arbetslöshetskommission bland annat anfört följande:

Statsbidrag kan enligt kungörelsen utgå med 1 krona 50 öre pr dag »för man och hustru tillhopa». Uttrycket »man och hustru tillhopa» torde, i enlighet med den tolkning, kommissionen ansett sig böra giva åt den nuvarande bestämmelsen, i en blivande ny kungörelse ersättas med »man och hustru tillhopa samt ensam person, som lever i gemensamt bo med föräldrar eller adoptant, vilken eller vilka han huvudsakligen underhåller».

Det måste givetvis anses vara en fördel, om de allmänna bestämmelserna för arbetslöshetshjälpen bliva likartade för alla former av sådan hjälp. Beträffande spørsmålet i förhållande till vilka personer en arbetslös skall anses såsom familjeförsörjare föreligger emellertid en väsentlig skillnad mellan vad som bör gälla i fråga om arbetslöshetsförsäkring och om andra former av arbetslöshetshjälp. För försäkringens del har spørsmålet inverkan på bedömandet av frågan, med huru stor andel av lönen som daghjälpens högst må utgå till den försäkrade. Det är emellertid därvid likgiltigt, om försörjnings-skyldighet föreligger gentemot en eller flera personer. För de former av arbetslöshetshjälp, som bestå av hänvisning till reservarbete eller meddelande av kontantunderstöd, får spørsmålet en vida större räckvidd. Kontantunderstödet storlek är sålunda direkt avhängigt av det *antal* personer, i förhållande till vilka den understödde anses såsom familjeförsörjare. Beträffande förmånerna vid de statliga reservarbetena framträder en skillnad i fråga om beräkningen av ortstilläggets storlek. Sådant tillägg får för gift person — vare sig barn finnas eller ej — uppgå till skillnaden mellan reservarbetslönen inom den hänvisande kommunen och reservarbetslönen för den plats, där arbetet utföres, såvida reservarbetslönen å arbetsplatsen är lägre än i hemkommunen. Då fråga är om ortstillägg till ogift person, som har försörjnings-skyldighet mot barn eller adoptivbarn, må ortstillägget däremot högst utgå med det belopp, som skulle hava utbetalats för ifrågavarande antal barn vid kontantunderstöds-verksamhet i den hänvisande kommunen.

De nu relaterade omständigheterna äro särskilt betydelsefulla, då det gäller att avgöra frågan, om en arbetslös bör anses såsom familjeförsörjare gentemot kvinna, vilken med honom sammanbor utan att äktenskap ingåtts. För arbetslöshetsförsäkringens del är behovet av en bestämmelse härom mindre framträdande, enär den arbetslöse, så snart minderårigt barn finnes, kan erhålla understöd efter de för familjeförsörjare gällande förmånligare grunderna. Vid hänvisning till statligt reservarbete kan däremot skillnaden för den arbetslöse bliva mycket stor, allt eftersom han betraktas som familjeförsörjare i förhållande till den med honom sammanboende kvinnan eller ej. Om man exempelvis tänker på det fall, att en ogift arbetslös med två barn och bostad i Stockholm, där reservarbetslönen för närvarande är fastställd till 9 kronor, hänvisas till ett statligt reservarbete i en ort med en fastställd reservarbetslön av 4 kronor, kan i ortstillägg, därest han betraktas som familjeförsörjare i förhållande till barnens moder, vilken med honom sammanbor, utbetalas 5 kronor om dagen. Betraktas han däremot icke såsom familjeförsörjare i förhål-

Departement-
chefen.

lande till barnens moder, må i ortstillägg per dag utbetalas högst 1 krona 20 öre. Erhåller den arbetslöse hjälp i form av kontantunderstöd, kan skillnaden i dagunderstödet storlek i nyss avsedda fall uppgå till 1 krona.

Vid övervägande av denna fråga kan jag emellertid för min del icke anse avgörande betydelse böra tillmätas den omständigheten, huruvida kvinnan såsom hustru sammanbor med mannen. Bestämmande synes i stället böra vara, huruvida mannen och kvinnan tillsammans bildat ett hem, vilket skötes av kvinnan. I synnerhet om i hemmet finnas minderåriga barn, måste det sägas vara ett allmänt intresse att genom någon förhöjning i understödsbeloppet bidra till att hemmet hålles samman. Men även om det i hemmet ej finnes minderårigt barn, läser det få anses skäligt att, där kvinnan ej har egen inkomst — vilken i så fall enligt de för behovsprövningen gällande reglerna skall beaktas vid understödets bestämmande — understödet utgår med samma belopp som om äktenskap ingåtts. Jag förordar därför, att i hjälpbestämmelserna familjeförsörjarebegreppet utformas på sådant sätt, att den arbetslöse skall, oavsett om det finnes barn, anses såsom familjeförsörjare jämväl i förhållande till kvinna, vilken har gemensam bostad med och sköter hushållet åt honom. I samband härmed torde bestämmelserna i 40 § av hjälpkungörelsen böra ändras så, att statsbidrag till dagunderstöd utgår med högst 1 krona 50 öre om dagen ej blott för man och hustru utan även i nyssnämnda fall.

Av vad jag nu anfört läser främga, att jag icke anser det erforderligt att för arbetslöshetsförsäkringens del göra motsvarande jämkning i familjeförsörjarebegreppet.

Enligt bestämmelserna i 19 § av hjälpkungörelsen skall såsom familjeförsörjare bland annat anses den, som lever i gemensamt bo med och huvudsakligen underhåller föräldrar eller adoptant. En naturlig följd härav läser vara, att dagunderstöd till sådan arbetslös familjeförsörjare skall utgå med samma belopp, som om han vore gift. Emot arbetslöshetskommissionens förslag till ändring i 40 § har jag därför icke något i sak att erinra.

Arbetslöshetshjälp till i vistelsekommunen icke hemortsberättigade personer.

I 1922 års kungörelse om arbetslöshetshjälp stadgades, att arbetslöshetsunderstöd i regel endast skulle tilldelas sökande, som var mantalsskriven i kommunen. Understöd fick dock utgå till annan person under förutsättning, att han hade stadigvarande uppehåll i kommunen och kunde antagas där hava större möjlighet till försörjning än i mantalsskrivningskommunen. Vidare meddelades bestämmelser om rätt för understödsorganet att, om understöd förvägrades någon på grund av vad sålunda stadgats, hänvisa honom till mantalsskrivningskommunen samt att bekosta hans ditresa med rätt att erhålla statsbidrag till halva resekostnaden. Understöd kunde därjämte utgå genom länshjälpkommittén.

I det utkast till kungörelse angående grunder för statsbidrag till kommunalt understöd vid arbetslöshet, som framlades av 1932 års sakkunniga för ar-

betslöshetsförsäkring, voro bestämmelserna om mantalsskrivning som allmänt villkor för utbekommande av understöd uteslutna. De sakkunniga anförde som skäl härför, att dessa inskränkande bestämmelser i praktiken befunnits opraktiska och icke heller tillämpats.

I propositionen nr 216 till 1933 års riksdag anförde jag beträffande denna fråga följande:

»Vidkommande det föreslagna uteslutandet av bestämmelserna om inskränkning i rätten att giva understöd åt arbetslösa, som icke äro mantalsskrivna inom uppehållskommunen, har jag efter övertvägande av olika på frågan inverkan omständigheter ansett mig böra stanna vid att tillstyrka sakkunnigförslaget. Detta innebär, att en kommun har att fritt pröva, huruvida understöd, till vilket statsbidrag utgår, skall tilldelas den, som ej är mantalsskriven inom kommunen, eller icke. Till understöd, som sålunda beviljas en i kommunen icke mantalsskriven person, skall kommunen kunna erhålla statsbidrag på vanligt sätt. Erinras må, att den sålunda föreslagna vägen redan i viss mån beträffats. Arbetslösa sjömän hava nämligen oavsett försörjningsplikt från och med senhösten 1932 enligt Kungl. Maj:ts beslut kunnat komma i åtnjutande av arbetslöshetsunderstöd i Stockholm och Göteborg, oaktat de icke varit mantalsskrivna där. Huru den nu förordade regleringen kommer att verka i praktiken, är svårt att mera bestämt förutse. Självfallet kunna särskilt storstäderna, där många arbetssökande samla sig, ej utan vidare bevilja understöd åt behövande, i staden icke mantalsskrivna personer, enär svårigheterna på grund av tillströmning av arbetslösa snart nog kunde bliva städerna övermäktiga, men å andra sidan lär det kunna förväntas, att i många fall understöd komma att beviljas. Här som på andra likartade områden torde det böra ankomma å det centrala arbetslöshetsorganet att uppmärksamma praxis och med till buds stående medel verka för en riktig tillämpning.»

Särskilda utskottet yttrade i denna fråga:

Departementschefens förslag i förevarande fråga innebär, som nyss nämnts, att kommunerna skola äga rätt att fritt pröva, huruvida kontantunderstöd skall tilldelas den, som icke är mantalsskriven i uppehållskommunen. Statsbidrag till understödet skall utgå oberoende härav. Utskottet kan för sin del ansluta sig till denna lösning av frågan. I den mån hjälpverksamheten, såsom nu är avsett, utvidgas till att omfatta flertalet hjälpbehövande, kan det förväntas, att kommunerna i större omfattning skola vara benägna att bevilja arbetslöshetshjälp även åt där icke mantalsskrivna. Då å andra sidan kommunerna väl skulle äga rätt men ej skyldighet att utgiva understöd oberoende av vederbörandes mantalsskrivnings- eller hemortsförhållanden, lär man ej genom borttagandet av de nu gällande bestämmelserna behöva befara några icke önskvärda påföljder ens för de större städernas del. Vad kommunerna vid bedrivandet av understödsverksamheten måste tillse är, att ej på grund av möjligheten att erhålla understöd inflyttning av arbetslösa kommer att äga rum till städer och industrisamhällen, där redan förut stor arbetslöshet kan råda. Om understöd förvägras någon, som är mantalsskriven inom annan kommun, bör uppehållskommunen äga rätt att utgiva reshjälp till den arbetslöse och att härför erhålla statsbidrag.

Kommunerna synas även böra erhålla rätt att oberoende av de arbetslösas mantalsskrivningsort hänvisa dem till tillgängliga platser vid statliga och statskommunala reservarbeten.

I annat sammanhang förklarade utskottet emellertid, att den av utskottet tillstyrkta regeln icke kunde anses innebära en definitiv lösning. Utskottet ansåg, att spørsmålet borde upptagas till närmare undersökning i samband med en av utskottet förordad utredning rörande reglering av förhållandet mellan den offentliga arbetslöshetshjälpen i dess olika former samt den allmänna fattigvården.

Vad utskottet sålunda anfört lämnades av riksdagen utan erinran.

Bestämmelserna i kungörelsen 446/1933 angående statlig och statsunderstödd hjälpverksamhet vid arbetslöshet utformades, såsom framgår av den beträffande nämnda kungörelse tidigare lämnade redogörelsen, i enlighet med vad utskottet anfört.

Uti en den 3 februari 1934 dagtecknad skrivelse har *statens inspektör för fattigvård och barnavård jämte samtliga fattigvårdskonsulenter* hemställt, att åtgärder måtte vidtagas för avhjälpande av de enligt deras mening rådande missförhållandena beträffande understöds utgivande till arbetslös men arbetsför person, som är bosatt inom annan kommun än den, där han äger hemortsrätt.

Som motivering för den gjorda hemställan anfördes i skrivelsen följande:

Vi ställas oupphörligt inför frågan att lämna råd och upplysningar till nyssnämnda arbetslösa, vilka till ett icke ringa antal infinna sig å våra expeditioner och framlägga sina bekymmer. Resultatet av rådfrågningen blir alltid detsamma: Enligt gällande fattigvårdslag anses kommun ej skyldig lämna understöd till arbetslös person, och, där understöd ändock av fattigvårdssamhälle lämnas i sådana fall, plägar hjälpen förbehållas dem, som äga hemortsrätt inom kommunen. Arbetslöshetsdirektiven medgiva visserligen rätt för kommun att lämna arbetslöshetshjälp till person, som är mantalsskriven (äger hemortsrätt) inom annan kommun än den, där ansökan göres, men då som regel hälften av kostnaden för hjälpen faller på den kommun, som lämnar hjälpen, meddelas sådan hjälp ej till personer, som äga hemortsrätt på annat håll.

Inom vår verksamhet ha vi i stor utsträckning möjlighet att genom råd och upplysningar rätta till missförhållanden av olika slag på understödsväsendets område. Men då vi bli ställda inför frågor av här omnämnd art äro vi fullständigt blottställda på möjligheter. Visserligen försöka vi i många fall att genom personliga ingripanden skaffa hjälp, men detta lyckas endast i ytterst få fall. Då den hjälpsökande till slut, sedan han fått klart för sig vår oförmåga, frågar om sålunda ingen möjlighet finnes att erhålla hjälp, ha vi fortfarande intet annat svar att ge, än att han i varje fall icke äger rätt till något som helst understöd enligt gällande bestämmelser.

Det kan ju synas ligga nära till hands att hänvisa den hjälpsökande att resa till sin hemortskommun för att där få hjälp genom fattigvårdsstyrelse eller arbetslöshetskommitté, och i många fall är detta en utväg, som med fördel kan anlitas. Men i många andra fall råda sådana förhållanden, att denna utväg ej kan användas. Vi vilja endast peka på de fall, där hemortsrätt förvärvats genom en rent tillfällig, kortvarig vistelse i en kommun, där den hemortsberätti-

gade fullständigt saknar rot eller förbindelser, vilka han kanske i stället äger i vistelsekommunen, eller där hemortsrätten är oklar och ej kan utredas annat än genom process. Slutligen förekommer ett stort antal fall, där förflyttning av olika anledningar ej kan äga rum, t. ex. bostadsförhållanden, halv vuxna barns anställningar med ringa men dock någon arbetsinkomst, som skulle gå förlorad, om förflyttning ägde rum, m. m., m. m.

I en inom socialdepartementet beträffande förevarande fråga i februari 1934 upprättad promemoria anfördes följande:

»Den lösning, som spørsmålet om understöds meddelande till den, som ej är mantalsskriven i vistelsekommunen, erhöll vid fjolårets riksdag, torde få anses principellt riktig. Det lär nämligen ligga i det allmännas intresse, att understöd i regel utgives av den kommun, där den arbetslöse är bosatt. Endast vistelseortens organ har tillräcklig möjlighet till nödig tillsyn, och genom den avsedda anordningen förebygges alltså en onödig omgång med översändande av den understödssökande till annan kommun. En begränsning i denna huvudregel bör emellertid eftersträvas i syfte att förhindra en anhopning av arbetslösa i exempelvis de större städerna. Då kommunerna väl äga rätt men ej skyldighet att utgiva understöd oberoende av mantalsskrivnings- eller hemortsrättsförhållandena, saknas, såsom även utskottet anförde, anledning att befara några mindre önskvärda påföljder av bestämmelserna i ämnet.

Då departementschefen föregående år förordade ifrågavarande lösning av frågan, anförde han, att det vore svårt att mera bestämt förutse, huru nämnda reglering komme att verka i praktiken, men förklarade, att han ansåge det kunna förväntas, att i många fall understöd komme att beviljas. Utvecklingen under det gångna året har dock givit vid handen, att dessa förväntningar i stor utsträckning icke infriats. En undersökning beträffande de större städerna har givit vid handen, att som villkor för erhållande av understöd regelmässigt uppställes krav på hemortsrätt i staden. På åtskilliga håll kräves dessutom, att den hjälpsökande under ett eller flera år skall hava varit hemortsberättigad och boende i staden, i ett fall t. o. m. under så lång tid som 5 år. Ej heller synes möjligheten att hemsända en hjälpsökande, som är mantalsskriven inom annan kommun, hava begagnats i någon större utsträckning. I statsbidrag till sådana resekostnader har nämligen under löpande budgetår ännu icke utbetalats fullt 1,000 kronor. Utav den av statens fattigvårdsinspektör och fattigvårdskonsulenter ingivna skrivelsen framgår ock, att behovet av förändrade bestämmelser på förevarande område är mycket stort.

Det måste anses vara förklarligt, att kommunerna i tider med svår arbetslöshet och minskade inkomster främst sörja för de arbetslösa, som i verklig mening äro hemmahörande i kommunen. Då regelmässigt till kontantunderstöd och reservarbeten ett mindre antal hjälpplatser ställes till förfogande, än vederbörande kommun uppgivit som erforderligt, ligger det i sakens natur att övriga arbetslösa ofta bliva ställda utanför. Med nuvarande bestämmelser ersättes ej heller i regel mer än 50 procent av kostnaderna av staten, och kommunerna tveka att taga på sig så stor utgift för person, för vilken de icke hava något ansvar.

Därest statsbidragsgrunderna ändrades i så måtto, att en större andel av kostnaderna än eljest bleve ersatt i det fall, att understöd utgivits till någon, som icke kunde räknas som hemmahörande i kommunen, torde man hava anledning att förvänta större villighet hos kommunerna att svara för den återstående delen av kostnaden. Detta bestyrkes även av uttalanden, som vid skilda tillfällen framkommit i frågan. Storleken av statsbidragets förhöjning torde böra bliva föremål för särskilt öfvervägande. Att meddela några tvingande bestämmelser i ämnet lär emellertid icke kunna ifrågakomma med hänsyn till kommunernas självbestämmanderätt och den hittillsvarande allmänna inställningen av arbetslöshetspolitiken. Allenast i de fall, som omförmälas i 1 § i lagen om fattigvården, kunna kommunerna åläggas att utgiva understöd.

I viss utsträckning torde man dock kunna åstadkomma, att genom arbetslöshetskommittéerna understöd lämnas jämväl sådana arbetslösa, som icke äro hemmahörande i vistelsekommunen. Detta skulle kunna ske genom att statens arbetslöshetskommission vid bestämmandet av det antal arbetslösa, som vid varje tillfälle högst må sysselsättas vid statliga eller statskommunala reservarbeten eller för vilka statsbidrag till kontantunderstöd må beräknas, föreskriver, att visst antal av dessa platser skall förbehållas arbetslösa, som icke äro hemmahörande i kommunen. Samtidigt skulle — som nyss antytts — arbetslöshetskommissionen äga bevilja förhöjt statsbidrag till de arbetslöner vid statskommunala reservarbeten eller det kontantunderstöd, som utbetalats till i kommunen icke hemmahörande arbetslösa. Till sådant statskommunalt reservarbete, som avser nyanläggning, omläggning eller förbättring av allmän väg, äger arbetslöshetskommissionen redan enligt gällande bestämmelser rätt att bevilja statsbidrag med 75 procent av kostnaderna. Någon anledning att i förevarande sammanhang medgiva arbetslöshetskommissionen rätt att förhöja sistnämnda procentsats lär icke förefinnas. Det kommer givetvis att stå kommunerna fritt att avgöra, om de önska begagna sig av det antal platser för i kommunen icke hemmahörande arbetslösa, som av arbetslöshetskommissionen beviljats. Då detta kan ske utan att inkräkta på hjälpmöjligheterna för de egna invånarna, lär man kunna förvänta, att sådan möjlighet kommer att begagnas.

För att lämna arbetslöshetskommissionen vägledning vid avgörandet av huru många platser vid statligt eller statskommunalt reservarbete eller vid kontantunderstödsverksamhet, som skola förbehållas i kommunen icke hemmahörande arbetslösa, lär det vara nödvändigt, att kommunerna vid sina framställningar till kommissionen lämna uppgift om antalet hjälpsökande sådana arbetslösa. Föreskrift härom torde böra lämnas i hjälpkungörelsen. För kommunernas del lär en dylik skyldighet näppeligen behöva medföra några större svårigheter eller kostnader, enär arbetslöshetskommittéerna redan torde föra erforderliga anteckningar om de hjälpsökandes hemortsrättsförhållanden. Givetvis är det icke avsett, att särskild undersökning skall utföras i tveksamma fall, utan det bör då vara tillräckligt att angiva minimisiffror. För arbetslöshetskommissionens del åter måste den ifrågasatta anmälningsskyldigheten och därav föranledd omprövning komma att medföra en viss ökning av arbets-

bördan. Om man emellertid verkligen önskar frambringa en effektivare hjälpverksamhet för ifrågavarande för närvarande dåligt ställda arbetslösa, torde någon annan lämplig väg icke för närvarande kunna anvisas. En definitiv lösning av frågan kan — som i olika sammanhang anförts — ernås först i samband med frågan om revision av hemortsrättsbegreppet och om eventuell omläggning av indelningen i fattigvårdsdistrikt.

En särskild fråga i detta sammanhang är spörsmålet om de kriterier, som böra vara uppfyllda för att en arbetslös skall anses vara hemmahörande i kommunen. Gällande kungörelse utgår härvidlag från mantalsskrivningen. Förhållandet torde emellertid vara, att kommunerna själva räkna med vederbörandes hemortsrätt enligt fattigvårdslagen. Bestämmelserna i kungörelsen torde därför böra anknytas till detta förhållande och ej såsom för närvarande till mantalsskrivningen.

Såsom nyss framhållits, kunna kommunerna ej förpliktas att begagna sig av de platser vid reservarbeten eller för kontantunderstöd, som av arbetslöshetskommissionen kan komma att ställas till deras förfogande för arbetslösa, som äga hemortsrätt inom annan kommun. Det måste tvärtom betonas, att kommunerna i sin hjälpverksamhet beträffande sådana arbetslösa måste iakttaga en särskild omsorg vid urvalet av dem, som skola erhålla hjälp. Det gäller nämligen härvidlag ej blott att underlätta för i en kommun i egentlig mening hemmahörande hjälpsökande, vilka av någon anledning äga hemortsrätt i annan kommun, att erhålla understöd, utan å andra sidan att förhindra, att arbetslösa personer i någon större utsträckning söka sig till städer eller samhällen, där arbetslösheten förut är betydande, detta i avsikt att där lättare kunna erhålla understöd. Som en allmän regel torde man kunna uttala, att de hjälpsökande böra hava en ej alltför löslik anknytning till kommunen, för att understöd skall meddelas dem. Sålunda torde man i allmänhet böra kräva, att den hjälpsökande haft sin sista anställning i kommunen samt att hans vistelse därstädes ej varit alltför kortvarig. Undantag från dessa regler torde dock behöva göras i en del fall, exempelvis beträffande arbetslösa sjömän eller vid särskilt ömmande omständigheter. I andra fall torde liksom enligt gällande bestämmelser hemsändning böra äga rum av den hjälpsökande. Denna hemsändning skulle emellertid enligt de föreslagna bestämmelserna ske till hemortsrättskommunen och ej till mantalsskrivningskommunen, därest dessa kommuner i något fall ej skulle sammanfalla. Statsbidrag till resekostnaden skulle fortfarande utgå till halva beloppet. Skulle i hemortskommunen särskild hjälpverksamhet för arbetslösa ej vara anordnad, torde erforderligt understöd böra beredas genom fattigvårdens försorg.

För att för arbetslöshetskommittéerna underlätta tillämpningen av vad här anförts angående urvalet av de hjälpsökande, som skola erhålla understöd, torde det vara lämpligt, att arbetslöshetskommissionen i beslutet om tilldelandet av platser i korthet redogör för de principer, som böra iakttagas.»

Över promemorian infordrades yttranden från statens inspektör för fattigvård och barnavård samt arbetslöshetskommissionen.

Statens inspektör för fattigvård och barnavård ansluter sig i sitt yttrande till de synpunkter, som framförts i promemorian, samt förklarar, att de föreslagna åtgärderna synas kunna bliva ett effektivt medel för att bryta udden av den ganska förklarliga ovillighet, som kommunerna hittills visat att lämna arbetslöshetshjälp åt andra än sina egna, i kommunen hemortsberättigade medlemmar.

Beträffande statsbidragets storlek anför inspektören följande:

En bestämd förutsättning för att detta intresse hos kommunerna skall komma till sin rätt är emellertid, att statsbidraget icke sättes lägre än till 75 % för den hjälp, som lämnas i kommun, där den arbetslöse vistas utan att där äga hemortsrätt. De senaste årens svåra nödtillstånd har som bekant hårt ansträngt kommunernas ekonomi, och det kan befaras, att åtminstone en del kommuner alltjämt komma att begränsa sin hjälpverksamhet till de i vistelsekommunen hemortsberättigade. Kommuner, som redan nu åtnjuta 75 % eller högre belopp i statsbidrag, kunna tänkas ställa sig ovilliga, om ej ett något högre procentuellt bidrag kan erhållas. Jag hemställer, att eventuella bestämmelser avfattas på sådant sätt, att möjlighet må föreligga för arbetslöshetskommissionen eller Kungl. Maj:t att efter prövning bevilja högre bidrag i dylika fall.

Inspektören ansluter sig till de i promemorian föreslagna allmänna bestämmelser, som böra vara uppfyllda, för att arbetslös skall anses vara hemmahörande i kommun, där han ej har hemortsrätt. Som regel borde sålunda understöd lämnas hjälpsökande, som haft sin senaste mera stadigvarande anställning i kommunen, ävensom den vars vistelse där ej varit allt för kortvarig, exempelvis sex månader. Därest hemortsrätten vore oklar, borde jämväl arbetslöshetshjälp lämnas i vistelsekommun. Om någon, som haft sitt arbete i en större stad, utflyttat till en förort för att erhålla lägre hyra och därefter bleve arbetslös, borde understöd lämnas i vistelsekommunen. Även andra fall kunde inträffa, då undantag från de allmänna reglerna borde medgivas. Huvudregeln för den hjälpbeviljande kommunen borde emellertid vara, att arbetslöshetshjälp ej skulle beviljas i annan kommun hemortsberättigad person, då av undersökning framgått, att han inflyttat i huvudsaklig avsikt att bekomma arbetslöshetshjälp.

Inspektören framhåller slutligen, att kommunerna ej torde böra åläggas att hos arbetslöshetskommissionen styrka hemortsrätten för de hjälpsökande, för vilka platser begäras. Föreskrift borde emellertid lämnas, att uppgifter å de understödda skulle föras på sådant sätt hos det kommunala understödsorganet, att klarhet omedelbart kunde vinnas i frågan, om den arbetslöse ägde hemortsrätt i kommunen eller ej.

Arbetslöshetskommissionen framhåller, att de i promemorian åsyftade lägenheterna göra sig mest gällande under perioder av omfattande arbetslöshet och då särskilt i de större samhällena. Genom att ett betydande antal kommuner i avsikt att förhindra inflyttning förbehållit hjälpåtgärderna för de egna invånarna hade utsocknes arbetslösa försatts i en ofta brydsam situation. Vid ett överbärande av lämpliga åtgärder för ernående av tillfredsställande förhållanden på detta område syntes det ligga närmast till hands att först erinra om den allmänna fattigvårdens arbetsuppgifter. Arbetslöshetskommissio-

nen ville emellertid bestämt avråda från en sammanknytning av de nuvarande bestämmelserna i 18 § av hjälpkungörelsen med fattigvårdslagen.

Arbetslöshetskommissionen fortsätter härefter:

Även om det nu framställda förslaget genomfördes, skulle förvisso en del svårigheter inställa sig. Den tänkta anordningen skulle utan tvivel medföra, att vissa kategorier av de arbetslösa komme att söka sig till sådana större samhällen, där hjälpverksamhet torde komma att bedrivas även under tider av mindre omfattande arbetslöshet. Man bleve sålunda i dessa samhällen oupphörligt ställd inför problemet att söka bereda försörjning åt personer, som flyttat in allenast för att bliva delaktiga av kommunens arbetslöshetshjälp. Icke förty anser sig arbetslöshetskommissionen med hänsyn till de möjligheter till framtida bättre förhållanden på detta område, som förslagets realiserande innesluter, böra tillstyrka detsamma. Kommissionen utgår härvid ifrån, att anordningen skall i första rummet och huvudsakligen anknytas till arbetslinjen. Det bör nämligen icke förbises, att denna utgör hjälpverksamhetens huvudform, som kan förmodas komma att i större eller mindre omfattning äga bestånd även under perioder, då arbetslösheten har mindre dimensioner än f. n. och den kontanta understödsverksamheten avvecklats eller starkt begränsats. Att åtgärden till en början bör ha karaktär av försöksanordning ligger i öppen dag. Över huvud torde vara riktigast att icke räkna med att några mera betydande resultat skola vinnas på den försöksväg, det sålunda gäller att beträda. Ytterligare må betonas, att det antal platser, som avses att i varje särskilt fall ställas till arbetslöshetskommittés förfogande för hänvisning till reservarbete av inom kommunen icke mantalsskrivna arbetslösa, ej bör av kommissionen lämnas automatiskt vid varje meddelad hänvisning, utan böra sådana allenast beviljas de kommuner, som härom hos kommissionen gjort framställning, åtföljd av preciserad uppgift om det vid varje särskild tidpunkt föreliggande platsbehovet. Vid ett motsatt förfarande skulle sannolikt bl. a. den olägenheten uppstå, att för hjälpverksamheten väl behövliga platser komme att under längre eller kortare tid stå obesatta.

Arbetslöshetskommissionen föreslår, att till förhindrande av missbruk hänvisning till statligt reservarbete av arbetslös, som icke vore mantalsskriven inom vistelsekommunen, endast skulle ske beträffande sådan person som under en tid ej understigande sex månader bevisligen vistats i kommunen samt därunder ej allt för kort tid även innehaft anställning på öppna arbetsmarknaden.

Slutligen anför arbetslöshetskommissionen:

Väsentligen torde den ifrågasatta anordningen, såsom redan framhållits, böra förbindas med arbetslinjen. Fall kunna dock tänkas, där det även ur praktiska synpunkter vore lämpligt, att kommun medgäves rätt att utgiva dagunderstöd till därstädes sig uppehållande men icke mantalsskrivna arbetslösa personer och att få uppbära visst förhöjt statsbidrag till på sådant sätt bedriven kontant understödsverksamhet, en tillämpning sålunda i huvudsak av de grunder, som gälla för statsbidrag till arbetslösa sjömän, vilka vistas i hamnkommun utan att vara därstädes mantalsskrivna. I dylika fall synes statsbidraget dock icke böra överstiga 75 % av dagunderstödet kostnader, försåvitt icke kommunen redan beviljats högre statsbidrag än nyssnämnda procentsats, i vilket fall denna högre statsbidragsprocent torde böra utgå jämväl till den särskilda understödsverksamhet, varom här är fråga.

Gentemot arbetslöshetskommissionens i frågan uttalade uppfattning hava två ledamöter anfört följande avvikande mening:

Med hänsyn till de vitt skilda grunder, efter vilka det allmännas hjälp i förevarande avseende tilldelas enligt fattigvårdslagen och arbetslöshetsförfattningen och vilka icke utan olägenhet synas kunna givas mera divergerande utformning, anse vi, att frågan om utvidgad rätt till statsunderstöd i fråga om person, som ej är i kommunen mantalsskriven, bör anstå intill dess frågan om ändrade grunder i fråga om förvärvande av hemortsrätt enligt fattigvårdslagen vunnit sin lösning.

Departementis-
chefen.

Såsom närmare utvecklas i den inom socialdepartementet utarbetade promemorian, kunna gällande bestämmelser om arbetslöshetshjälp till i vistelsekommunen icke mantalsskrivna personer ej anses tillfredsställande. Det torde för närvarande faktiskt vara så, att mången drager sig för att emottaga en anställning å annan ort, än där han är hemortsberättigad, av fruktan för att vid eventuellt blivande arbetslöshet ställas utan understöd. Till de åtgärder för förbättrande av ifrågavarande arbetslösa ställning, som föreslås i promemorian, kan jag ansluta mig. Förslaget är i huvudsak tillstyrkt av såväl statens inspektör för fattigvård och barnavård som arbetslöshetskommissionen. Att man, såsom två ledamöter av arbetslöshetskommissionen föreslagit, skulle avvakta en blivande reglering av hemortsrättsbestämmelserna i fattigvårdslagen, innan ytterligare åtgärder i frågan vidtagas, får jag bestämt avstyrka.

I anledning av vad arbetslöshetskommissionen i sitt yttrande anført, vill jag framhålla, att de föreslagna åtgärderna så till vida böra betraktas som en försöksanordning, att verkningarna torde böra följas med särskild uppmärksamhet för utrönande av om anordningen i praktiken visar sig vara en lämplig form, som leder till önskat resultat, ävensom om på någon punkt en jämkning kan befinnas lämplig. Kommissionen synes anse, att mantalsskrivningen även i fortsättningen borde vara avgörande. Av den inom socialdepartementet upprättade promemorian torde emellertid hava framgått lämpligheten av att ej räkna med annat förhållande än hemortsrätten. Vad kommissionen yttrat därom, att kommissionen endast på gjord framställning borde hava att bevilja platser för i vederbörande kommun icke hemmahörande arbetslösa, kan jag icke godtaga. Vinsten av de till genomförande föreslagna åtgärderna bleve vid sådant förhållande säkerligen ringa. Endast om kommunerna åläggas att vid varje framställning om understöds- eller arbetsplatser meddela uppgift om antalet inom kommunen icke hemortsberättigade hjälpsökande samt arbetslöshetskommissionen på grundval härav prövar, huruvida förhållandena inom kommunen motivera, att visst antal av de tilldelade platserna förbehålles hjälpsökande, som icke äro hemortsberättigade inom kommunen, lär man kunna förvänta, att hjälpverksamheten för ifrågavarande arbetslösa får någon större omfattning. Det beviljade antalet platser för envar av kategorierna hemortsberättigade och icke hemortsberättigade arbetslösa bör givetvis vara bestämt med hänsyn tagen till hela antalet *sådana* arbetslösa inom kommunen. Någon anledning att väsentligen förbinda den ifrågasatta anordningen enbart med arbetslinjen synes mig icke heller förefinnas. Visserligen bör även härvidlag gälla, att arbetslinjen har företräde, men så länge utgivandet av kontantunderstöd på grund av arbetslöshetens omfattning fin-

nes vara erforderligt, kunna tydligen i vistelsekommunen icke hemortsberättigade arbetslösa vara i samma behov av kontantunderstöd som andra hjälpsökande. En annan sak är, att det vid meddelandet av kontantunderstöd finnes särskilt behov av kontroll, bland annat över inflyttningen till större samhällen.

Storleken av det statsbidrag, som bör utgå vid meddelande av arbetslöshets hjälp till i vistelsekommunen icke hemortsberättigade hjälpsökande, lärers bära bestämmas i varje särskilt fall. Såsom framgår av vad jag i annat sammanhang därom kommer att anföra (sid. 28 ff.), förordar jag, att arbetslöshetskommissionen tillerkännes rätt att — mot visst undantag — bestämma den procentsats, enligt vilken statsbidrag skall utgå, jämväl i de fall, som för närvarande äro förbehållna Kungl. Maj:ts prövning. Vid bifall härtill kan arbetslöshetskommissionen i ett sammanhang bestämma statsbidragets storlek för arbetslöshets hjälp, som lämnas till såväl hemortsberättigade som icke hemortsberättigade arbetslösa. Huvudregeln synes därvid bära vara, att högre statsbidrag än eljest skall utgå till arbetslöshets hjälp åt i vistelsekommunen icke hemortsberättigade arbetslösa. Därest statsbidraget till hjälp åt hemortsberättigade arbetslösa utgår med omkring 50 procent, torde bidraget till den hjälp, som lämnas icke hemortsberättigade arbetslösa, i regel bära bestämmas till 75 procent. Om det vanliga statsbidraget utgår enligt högre procentsats än i det givna exemplet, torde tillägget för de icke hemortsberättigades del bära i skäligen mån reduceras. Lämpligt torde för övrigt i vissa fall vara, att arbetslöshetskommissionen i hithörande frågor förhandlar med de olika kommunerna.

Givet är, att stor vaksamhet måste iakttagas vid utformandet av bestämmelserna i förevarande fråga, så att icke inflyttning till större städer eller samhällen, där hjälpverksamheten är mera utvecklad, i avsikt att erhålla arbetslöshets hjälp uppmuntras. De i sådant hänseende föreslagna bestämmelserna synas mig emellertid vara ägnade att förhindra dylikt missbruk. Den i yttrandena ifrågasatta tidsgränsen av sex månaders vistelse i kommunen, innan arbetslöshets hjälp med det högre statsbidraget må utgå, finner jag som allmän regel vara väl avpassad. Har den arbetslöse därtill innehaft anställning i kommunen av icke endast tillfällig art, lära omständigheterna få sägas vara sådana, att han bör från denna kommun åtnjuta hjälp vid sin arbetslöshet. I fråga om de föreslagna undantagen från angivna regler har jag icke något att erinra.

I anledning av inspektörens för fattigvård och barnavård yttrande vill jag understryka, att det givetvis endast är för sådana arbetslösa, vilka *ostridigt* hava hemorts rätt i annan kommun, som det högre statsbidraget bör utgå. Det kan sålunda icke påfordras, att vistelsekommunen i anledning av hjälpsökning skall föranstalta om vidlyftig utredning i dylika frågor.

I de avseenden, som av mig nu icke berörts, tillstyrker jag de bestämmelser, som föreslagits i socialdepartementets promemoria.

Rätt till avsägelse för ledamot i arbetslöshetskommitté.

I skrivelse den 6 februari 1934 har länsstyrelsen i Kalmar län hemställt, att för rätt att avsäga sig ledamotskap i arbetslöshetskommitté måtte införas sam-

ma bestämmelser som i kommunalförfattningarna finnas stadgade om liknande kommunalt uppdrag.

Länsstyrelsen har till motivering för framställningen anfört bland annat följande:

Länsstyrelsen är för sin del av den uppfattningen att, då arbetslöshetskommitté tillsättes, densamma i vissa särskilda, åt den uppdragna frågor fullgör ordinarie kommunal myndighets funktioner, vadan uppdraget såsom ledamot av arbetslöshetskommitté bör vara att likställa med ledamotskap av kommunalnämnd, och att sålunda för rätt till avsägelse av dylikt uppdrag skola gälla samma bestämmelser, som i 15 § av lagen om kommunalstyrelse på landet finnes stadgat; och har länsstyrelsen i enlighet härmed i visst fall ogillat av en person, som valts till ledamot av arbetslöshetskommitté, häröver anförda besvär, enär han ej kunnat styrka laga skäl för sin befrielse.

Regeringsrätten har emellertid i berörda fall sedermera genom utslag den 18 januari 1934 upphävt länsstyrelsens utslag under motivering, att klaganden icke mot sitt bestridande kunde anses pliktig mottaga ifrågavarande uppdrag.

Med anledning av den tolkning, som sålunda vunnit godkännande, lär det, enligt länsstyrelsens förmenande, bliva synnerligen svårt att, med hänsyn till den tilltagande ovilligheten hos för ändamålet lämpliga personer att åtaga sig ledamotskap i arbetslöshetskommittéerna, få dessa besatta, varigenom kommittéernas möjlighet att fungera äventyras, och därmed även kommunerna utsättas för risken att berövas det statsbidrag till hjälpåtgärder, som dessa redan åtnjuta, eller omintetgöra förutsättningarna för erhållande i fortsättningen av sådant bidrag till olika hjälpformer.

Arbetslöshetskommissionen har i sin skrivelse av den 10 februari 1934 vid 5 och 7 §§ i hjälpkungörelsen anfört bland annat följande:

I dessa paragrafer, som inrymma bestämmelser om arbetslöshetskommittés organisation och om revisionen av dess verksamhet, saknas — likasom i tidigare kungörelser — föreskrifter om rättighet för av länsstyrelse utsedd ordförande och revisor respektive suppleanter för dessa eller för av kommunal representation vald ledamot och revisor respektive suppleanter för dessa att avsäga sig uppdraget.

Frågor av detta slag hava några gånger under årens lopp underställts kommissionen, som dock förklarat sig icke kunna uttala sig härutinnan. På grund av den tilltagande svårigheten att förmå för uppdragen lämpliga personer att åtaga sig ordförande- respektive ledamot- och revisorskap i arbetslöshetskommittéerna synes det vara önskvärt, att oklarheten på denna punkt blir undanröjd. Detta synes kommissionen lämpligen kunna ske på det sättet, att i kungörelsen införes bestämmelse av innebörd, att rätten att avsäga sig (respektive skyldigheten att åtaga sig) uppdraget att vara ledamot i respektive revisor av en kommuns arbetslöshetskommitté skall likställas med ledamotskap av kommunalnämnd, vadan för rätt till avsägelse av dylikt uppdrag skola gälla vad härom stadgats i kommunallagarna.

Över de sålunda framställda förslagen till ändring i hjälpkungörelsen hava yttranden inhämtats från länsstyrelserna i Stockholms, Göteborgs och Bohus samt Västernorrlands län, varjämte styrelsen för svenska landskommunernas förbund, som därtill beretts tillfälle, inkommit med yttrande.

Länsstyrelsen i Stockholms län meddelar i sitt yttrande, att, såvitt till länsstyrelsens kännedom kommit, svårighet icke mött i länet att finna lämpliga

personer, villiga att åtaga sig uppdrag såsom ordförande eller ledamot i arbetslöshetskommitté eller revisor av sådan kommittés förvaltning. Länsstyrelsen förklarar sig emellertid icke hava något att erinra emot en författningsbestämmelse av föreslagen art, då dylik svårighet synes hava mött på andra håll.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län yttrar, att länsstyrelsen vid några tillfällen haft vissa svårigheter att till ordförande i arbetslöshetskommitté och revisor av kommittés verksamhet erhålla för uppgifterna lämpliga personer, som samtidigt därtill varit villiga. Länsstyrelsen anser det kunna ifrågasättas, om icke en författningsändring av angiven art borde vidtagas. En till ordförande eller ledamot utsedd person, som icke vore bosatt i kommunen, borde dock äga rätt att avsäga sig uppdraget. Länsstyrelsen anför vidare följande:

För revisorer av kommunala räkenskaper finnas för närvarande icke några bestämmelser om, under vilka förhållanden dessa äga att avsäga sig uppdraget. För revisorer av arbetslöshetskommitté torde därför icke heller några bestämmelser i den i arbetslöshetskommissionens framställning ifrågasatta riktningen åtminstone för närvarande böra komma till stånd. För att uppmuntra lämpliga personer att åtaga sig revisorsuppdrag synes dock arvode i regel böra utgå till den av länsstyrelsen förordnade revisorn. Dessutom torde nu gällande bestämmelser angående revisorer böra fullständigas med föreskrift om att av länsstyrelse meddelat revisorsförordnande bör kunna återkallas före utgången av den tid förordnandet gäller. Motsvarande bestämmelse finnes redan nu beträffande av länsstyrelsen förordnad ordförande i arbetslöshetskommitté.

Länsstyrelsens i Västernorrlands län yttrande är av följande lydelse:

Länsstyrelsen har hittills icke haft att pröva besvär över att vald ledamot i arbetslöshetskommitté förvägrats begärt entledigande från uppdraget. Där emot har länsstyrelsen haft att handlägga ett flertal fall, då av länsstyrelsen förordnad ordförande i sådan kommitté sökt befrielse från uppdraget, och har länsstyrelsen därvid undantagslöst medgivit befrielse. Länsstyrelsen har nämligen utgått från att uppdrag av förevarande slag vore av den säregna beskaffenhet, att ett tillfredsställande utförande av uppdraget krävde och förutsatte särskilt intresse och villighet från vederbörandes sida, och att uppdraget förty icke borde anförtros annan än den, som frivilligt åtagit sig detsamma. Liknande synpunkt synes länsstyrelsen jämväl böra gälla beträffande valda ledamöter i arbetslöshetskommitté.

Då emellertid mottagande av uppdrag att vara ledamot av arbetslöshetskommitté för närvarande icke torde kunna åläggas någon mot hans bestridande, men fall otvivelaktigt kunna tänkas förekomma, då sådant må vara av behovet påkallat, vill länsstyrelsen förorda åtgärder för åstadkommande av erforderliga författningsbestämmelser därom.

Styrelsen för *svenska landskommunernas förbund* anför, att föreskrifter av ifrågasatt slag i allmänhet meddelats i lagar, stiftade av Konung och riksdag gemensamt, samt att, där sådan föreskrift finnes i stadgar, givna av Konungen ensam, såsom byggnadsstadgan och hälsovårdsstadgan, riksdagen alltid erhållit tillfälle att yttra sig därom. Skulle föreskrifter i enlighet med framställningarna finnas vara av nöden, borde desamma därför icke meddelas utan

riksdagens medgivande. Styrelsen avstyrker emellertid förslaget att utsträcka nu befintlig skyldighet att åtaga sig ledamotskap av kommunala nämnder till att gälla jämväl arbetslöshetskommitté samt anför till stöd härför följande:

Vad beträffar den av länsstyrelsen i Kalmar län samt av arbetslöshetskommissionen gjorda hemställan, att detta tvång skulle utsträckas att gälla även ledamotskap och ordförandeskap i arbetslöshetskommitté, ställer styrelsen sig i hög grad betänksam till densamma. Visserligen göra båda de nämnda förslagsställarna gällande, att erfarenheten ådagalagt, att ett stadgande av nämnda innebörd är av behovet påkallat, men om också i något eller några fall svårigheter framträtt att finna kompetenta personer villiga att åtaga sig berörda uppdrag, så lära dock svårigheterna kunnat övervinnas. Det ligger i sakens natur, att ifrågavarande förtroendeuppdrag, särskilt i de nuvarande tiderna, ter sig föga lockande och att många medborgare i en helt annan utsträckning än i fråga om andra uppdrag ha benägenhet att söka undandra sig detsamma. Men man torde kunna hysa den förhoppningen att även framgent intresserade och pliktmedvetna krafter skola frivilligt ställa sig till disposition för det kommunala arbetslöshets hjälparbetet.

Behovet av en sådan arbetslöshetsorganisation torde kunna förväntas vara en övergående företeelse. Normala förhållanden skola väl efterhand åter inträda och då skulle inga arbetslöshetskommittéer längre erfordras. Det synes under sådana omständigheter mindre angeläget att införa tvång att mottaga ledamotskap i arbetslöshetskommitté. Man bör för övrigt inte bortse ifrån, att det ifrågavarande uppdragets art är ganska grannliga och gör det ytterligt svårt och kanske menligt för vissa medlemmar av kommunen att åtaga sig detsamma. Det skulle i sådana fall innebära en obillighet mot dessa att påtvinga dem uppdrag av denna karaktär.

På grund av det sagda anser sig styrelsen bära avstyrka länsstyrelsens i Kalmar och arbetslöshetskommissionens ifrågavarande förslag.

Arbetslöshetskommissionen hemställer tillika, att det skulle föreskrivas tvång att mottaga även revisorsuppdrag vad beträffar arbetslöshetskommittés räkenskaper. Detta yrkande anser sig styrelsen icke heller ha anledning att tillstyrka. Det avviker nämligen från vad som eljest gäller om kommunala revisorer; ingen kan tvingas att mottaga kommunalt revisorsuppdrag. Härvidlag kan icke heller med något fog åberopas behovet av ovannämnda garanti, enär revisor ju kan utses även bland personer boende utanför kommunen.

Sedermera har *länsstyrelsen i Jönköpings län* i skrivelse av den 26 februari 1934 gjort framställning om införande av bestämmelser angående skyldighet att emottaga förordnande som ordförande i eller val till ledamot av arbetslöshetskommitté.

Departements-
chefen.

Vid övervägande av frågan, om skyldighet bör stadgas att mottaga förordnande till ordförande i eller val till ledamot av arbetslöshetskommitté, måste jag för min del anse, att övervägande skäl tala emot att sådan skyldighet föreskrives. Det lär icke vara riktigt att fullt jämställa ledamotskap av arbetslöshetskommitté med annat kommunalt uppdrag, för vilket skyldighet att mottaga val för närvarande finnes stadgad. Av ledamöterna i en arbetslöshetskommitté kräves, därest de på ett tillfredsställande sätt skola kunna fullgöra sitt uppdrag, stort intresse för speciellt denna uppgift samt stor initiativförmåga. Ifrågavarande uppdrag är, såsom styrelsen för svenska landskommunernas förbund yttrat, synnerligen grannliga och bör därför icke påtvingas en person,

som ej är villig att åtaga sig detsamma. Hänsyn lärer böra tagas till vad nämnda styrelse därom anfört. Jämväl länsstyrelsen i Västernorrlands län synes dela denna uppfattning.

Härtill kommer, att de svårigheter, som på sina håll synas hava framträtt att till ledamöter i en arbetslöshetskommitté erhålla lämpliga och villiga personer, icke kunna antagas vara allmänt rådande. Skulle det undantagsvis i någon kommun visa sig, att arbetslöshetskommittén ej kan erhålla en lämplig sammansättning på grund av avsägelser från de till ledamöter utsedda personerna, återstår alltid möjligheten att låta kommunalnämnden övertaga arbetslöshetskommitténs bestyr.

Jag finner mig således böra avstyrka bifall till de i denna del gjorda framställningarna.

Vidkommande härefter frågan, om skyldighet bör införas att emottaga uppdrag att vara revisor av arbetslöshetskommittés verksamhet, anser jag mig, då skyldighet att mottaga revisorsuppdrag icke i övrigt finnes stadgad i kommunalförfattningarna, jämväl böra avstyrka bifall till framställningen därom.

Med hänsyn till vad länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län anfört vill jag erinra om att i 9 § av hjälpkungörelsen föreskrift meddelats om rätt för arbetslöshetskommissionen att besluta om arvode av statsmedel till revisor, som utsetts av länsstyrelsen. Oaktat någon bestämmelse om rätt att återkalla ett för revisor meddelat förordnande icke, såsom beträffande ordförande är fallet, meddelats i kungörelsen, lärer länsstyrelsen vara berättigad till sådant återkallande.

Revision av statskommunalt reservarbete, som utföres i landstings eller vägdistriktets regi.

Arbetslöshetskommissionen har i sin förut berörda skrivelse av den 10 februari 1934 erinrat om att 7 § av hjälpkungörelsen innehåller bestämmelser om revision av hjälpverksamheten i allmänhet men att bestämmelser däremot saknas om huru revisionen av sådant statskommunalt reservarbete, som utföres i landstings eller vägdistriktets regi, skall ske. Arbetslöshetskommissionen föreslår, att bestämmelser på lämplig plats intagas därom, att det åligger landsting respektive vägstyrelse att hos vederbörande länsstyrelse göra framställning om utseende för kalenderår av en revisor för att tillsammans med landstingets, respektive vägdistriktets ordinarie revisorer utföra granskning av räkenskaperna beträffande statskommunala arbetsföretag.

För vinnande av överensstämmelse med gällande bestämmelser om revision av arbetslöshetskommittés verksamhet torde det vara lämpligt att föreskriva, att i revisionen av sådant statskommunalt reservarbete, som bedrivs av landsting eller vägdistrikt, skall deltaga minst en revisor, som efter anmälan av vederbörande myndighet utses av länsstyrelsen för kalenderår.

*Departements-
chefen.*

Avstängning från arbetslöshetshjälp.

I sin skrivelse med förslag till ändringar i hjälpkungörelsen har arbetslöshetskommissionen vid 15 § anfört följande:

Bestämmelserna om avstängning i vissa fall från åtnjutandet av arbetslöshetshjälp återfinnas på tre olika ställen i kungörelsen, ehuru med olika formuleringar, nämligen

dels i 15 § beträffande den, som utan giltig anledning lämnar sitt arbete eller på grund av otillbörligt uppförande skilts från arbetet eller avvisat erbjudet lämpligt arbete,

dels i 22 § i samband med föreskrifterna om hänvisningsförfarandet,

dels i 46 § i anslutning till reglerna för indragning av dagunderstöd.

Då föreskrifterna härom böra erhålla en entydig och likalydande formulering, tillåter sig kommissionen hemställa, att dessa bestämmelser omredigeras på sådant sätt, att i var och en av ovan nämnda paragrafer intagas föreskrifter om att avstängningen skall omfatta minst 4 veckor samt kunna tillämpas tillsvärdare eller för viss tid.

Bestämmelserna i 15 § innebära, att tiden för avstängningen skall bestämmas av arbetslöshetskommittén och utgöra minst fyra veckor.

I 46 § första stycket stadgas, att arbetslöshetskommittén skall indraga dagunderstöd för arbetslös, som befinner icke föra ett ordentligt och nyktert levnadssätt. Därjämte lämnas i andra och tredje styckena av samma paragraf föreskrifter om skyldighet för den, som uppbär dagunderstöd, att förätta s. k. pliktarbete (se sid. 9) under viss tid eller att efter anvisning deltaga i undervisningskurs. Vidare stadgas, att arbetslöshetskommittén, om den arbetslöse försummat att iakttaga vad sålunda föreskrivits, äger att efter omständigheterna helt eller delvis samt tillsvärdare eller för viss tid indraga dagunderstöd.

I 22 § föreskrives bland annat, att förutom personer, som avses i 15 §, skall den, som av anledning, varom i 46 § förmäles, utestängts från dagunderstöd, vara utesluten från hänvisning till reservarbete under viss av arbetslöshetskommittén bestämd tid, minst fyra veckor.

*Departements-
chefen.*

Arbetslöshetskommissionens förslag om införande i förenämnda paragrafer av enhetliga bestämmelser angående tiden och sättet för avstängning från arbetslöshetshjälp anser jag mig icke böra förorda. Särskilt torde det vara olämpligt, att minimipåföljden, därest den arbetslöse icke för ett ordentligt och nyktert levnadssätt, skall vara så sträng som avstängning under fyra veckor från arbetslöshetshjälp. Det får anses vara en bestämd fördel, att, på sätt som nu stadgas i 46 §, arbetslöshetskommittén i dylika fall äger handlingsfrihet att alltefter föreliggande omständigheter bestämma den påföljd, som skall inträda för den försumlige. Och i och för sig kan det icke anses obilligt eller oriktigt, att en person, som frivilligt lämnat sin anställning eller vägrat att emottaga erbjudet lämpligt arbete, behandlas strängare än den, som låtit en måhända ganska ringa försummelse enligt 46 § komma sig till last.

Den i 22 § gjorda hänvisningen till 46 § innebär, att arbetslös, som på grund av något i 46 § omnämnt förhållande är avstängd från erhållande av dagun-

derstöd, under avstängningstiden jämväl skall vara avstängd från hänvisning till reservarbete. Därest avstängningen från dagunderstöd sträcker sig utöver fyra veckor, skall dock arbetslöshetskommittén kunna bestämma viss tid, minst fyra veckor, under vilken jämväl avstängning från hänvisning till reservarbete skall äga rum. En arbetslös, som avstängts från dagunderstöd exempelvis på grund av försummelse att deltaga i pliktarbete, skall alltså efter viss tid kunna prövas genom hänvisning till reservarbete. Befinnes han då villig att mottaga sådan hänvisning, bör hinder icke finnas för att arbetslöshetshjälp i form av arbete lämnas honom.

De olika bestämmelserna om avstängning från arbetslöshetshjälp torde således vara väl avvägda, och jag finner alltså icke anledning att föreslå någon saklig ändring däri. Till förtydligande av bestämmelserna i 22 § andra stycket torde emellertid någon formell jämkning i ordalydelsen lämpligen kunna vidtagas.

Avstängda yrken.

Enligt ordalydelsen i 14 § av hjälpkungörelsen ankommer det på arbetslöshetskommissionen att, där så prövas lämpligt, bestämma, att endast arbetslösa tillhörande vissa yrken må åtnjuta arbetslöshetshjälp.

I sin skrivelse med förslag till ändringar i direktiven har arbetslöshetskommissionen anfört, att bestämmelserna i paragrafen företrädesvis bleve tillämpliga på situationer, då arbetsmarknaden vore mera normal. Under perioder av massarbetslöshet hade däremot hjälpmöjligheterna ansetts böra stå öppna för samtliga yrkens arbetslösa med undantag allenast för vissa speciella, huvudsakligen säsongbetonade yrken. Den nuvarande hjälpverksamheten bedrevs efter sådana linjer. Ehuru paragrafen i sin nuvarande utformning icke syntes lägga hinder i vägen för den av kommissionen för närvarande tillämpade ordningen, ansåge kommissionen det likväl önskvärt, att paragrafen förtydligades genom ett tillägg av den innebörden, att kommissionen ägde befogenhet att även bestämma, att arbetslösa inom vissa yrken ej finge åtnjuta arbetslöshetshjälp.

Till avstängda yrken hänföras för närvarande av arbetslöshetskommissionen allenast byggnads-, tegelbruks- samt hamn- och stuveriarbete. Genom särskilt beslut av kommissionen kan emellertid arbetslöshetskommitté tillerkännas rätt att utgiva arbetslöshetshjälp med statsbidrag till arbetslösa, som äro hänförliga till något av de nyss omnämnda yrkena, s. k. dispensförfarande. Som exempel må nämnas, att arbetslöshetskommissionen under tiden från den 1 april 1933 till den 15 februari 1934 meddelat dispens för sammanlagt 5,431 byggnadsarbetare.

Den av arbetslöshetskommissionen förordade ändringen i förevarande paragraf anser jag icke vara erforderlig, då den nuvarande ordalydelsen, på sätt kommissionen anfört, på intet sätt lägger hinder i vägen för den ordning, som måste tillämpas under tider av allmänt utbredd arbetslöshet.

*Departement-
chefen.*

Statsbidrag till statskommunala reservarbeten och kontantunderstöd.

Av den lämnade redogörelsen för gällande direktiv framgår, att arbetslöshetskommissionen berättigats att i statsbidrag till dagunderstöd utgiva in till hälften av det envar arbetslös tilldelade understödet, dock högst vissa för olika kategorier av arbetslösa särskilt angivna belopp per dag. Till statskommunala reservarbeten äger arbetslöshetskommissionen, förutom till kostnaderna för material m. m., bevilja statsbidrag med högst hälften av det belopp, som under månaden sammanlagt i arbetslöner utbetalats till de arbetslösa, vilka vid företaget beretts arbete. Statsbidraget må, för varje arbetare och hel arbetsdag räknat, utgöra högst hälften av den för orten fastställda reservarbetslönen, dock högst 3 kronor. Avser reservarbetet nyanläggning, omläggning eller förbättring av allmän väg, må arbetslöshetskommissionen dock bevilja statsbidrag att utgå med tre fjärdedelar av det belopp, vartill kostnaderna för själva vägarbetet skäligen kunna uppskattas vid kostnadsberäkningarna. Kungl. Maj:t må, då särskilda skäl därtill föranleda, såväl till kontantunderstöd som till statskommunala reservarbeten bevilja statsbidrag till högre belopp, än som följer av vad nyss angivits. Kungl. Maj:t äger vidare bevilja statsbidrag till kostnaden för marklösen vid arbetsföretag, avseende allmän väg.

I avsikt att vid avvägandet av statsbidragen till olika kommuner erhålla ett så rättvisande resultat som möjligt tillämpas vissa normer med utgångspunkt från arbetslöshetens omfattning och skattetrycket i kommunen. För bestämmande av den förstnämnda faktorn utgår man från medeltalet arbetslösa inom kommunen under det senast förflutna kalenderkvartalet i förhållande till samtliga invånare. Skattetrycket beräknas som medeltalet under de senaste 3 åren av den sammanlagda utdebiteringsprocenten till kommunalskatt, landstingsskatt och vägskatt för 100 kronors beskattningsbar inkomst. Vid bestämmandet av det sätt, varpå nämnda faktorer böra inverka å bidragsprocentens storlek, har man utgått från vissa normalfall, som ansetts motivera statsbidrag med 50 procent av kostnaderna till arbetslöner och kontantunderstöd. Variationer beträffande de båda faktorerna, eller sålunda arbetslöshetens omfattning och skattetrycket, inverka i lika grad vid uträknandet av den procentsats, efter vilken statsbidraget bör utgå. En fördubbling av den ena faktorn får sålunda samma inverkan å resultatet av beräkningen som om i stället den andra faktorn fördubblats. Bidragsprocenten kan grafiskt åskådliggöras genom en kurva. Enligt denna stiger bidraget tämligen hastigt upp till 50 procent för att sedan höja sig långsammare i förhållande till motsvarande stegring beträffande nämnda faktorer. Den procentsats, som erhålles vid beräkningarna, plägar vid statsbidragets bestämmande jämnas uppåt till närmaste femtal.

Vid fastställandet av statsbidrag till sådant statskommunalt reservarbete, som avser nyanläggning, omläggning eller förbättring av allmän väg, följes den regeln, att arbetslöshetskommissionen inhämtar yttrande från väg- och vattenbyggnadsstyrelsen. Den av styrelsen med hänsyn till det bidrag, som

skulle hava utgått, om arbetet kommit till utförande i vanlig ordning, föreslagna procentsatsen följes i allmänhet vid bestämmandet av statsbidraget av arbetslöshetsmedel. Likformig tillämpning ernås härigenom vid bestämmandet av statsbidrag av olika slag till vägföretag.

Beträffande statsbidrag till arbetsföretag, avseende allmän väg, tillämpas vidare den regeln, att statsbidrag icke beviljas, med mindre vederbörande länsstyrelse beträffande vägen meddelat sådant beslut, som avses i 4 § i lagen den 23 oktober 1891 angående väghållningsbesvärets utgörande på landet. Arbetslöshetskommissionen har emellertid ansetts äga att, sedan dylikt beslut meddelats av länsstyrelsen, därest vägen då är under utförande eller utförts såsom statskommunalt reservarbete, retroaktivt bevilja statsbidrag därtill såsom till arbetsföretag, avseende allmän väg, varvid avdrag skall ske för statsbidrag, som redan må hava utbetalats.

I fråga om statsbidragets bestämmande har arbetslöshetskommissionen i sin skrivelse av den 10 februari 1934 anfört följande:

Genom bestämmelsen att statsbidraget till statskommunala reservarbeten får utgå med högst 3 kronor för varje arbetare och hel arbetsdag räknat hava vissa komplikationer uppstått vid tillämpningen. Så länge dessa slag av arbeten bedrevos inom kommuner med en fastställd reservarbetslön av högst kr. 6.10, gjorde sig inga svårigheter gällande, men sedan denna hjälpform numera i enlighet med vad statsmakterna avsett kommit i bruk inom ett mycket betydande antal kommuner, varibland många med en högre reservarbetslön än kr. 6.10, har resultatet blivit, att statsbidraget, där detta varit fastställt till 50 %, till följd av maximeringen i själva verket kommit att utgå med lägre procenttal än 50 %. Att detta måste i viss mån verka återhållande på kommunernas benägenhet att anlita den statskommunala reservarbetslinjen torde vara ostridigt. Gällande bestämmelser leda följaktligen till att kommissionen blir nödsakad att till Kungl. Maj:ts avgörande hänskjuta alla de fall, då fråga uppkommer om beviljande av statsbidrag till detta slags arbeten och statsbidragsbeloppet vid dettas begränsning till 50 % överskjuter 3 kr. per man och dag samt bidragets beskärning vid 3 kr.-gränsen ej kan anses överensstämma med billighet och hänsynen till arbetslinjens hävdande.

Praktiska skäl synas kommissionen för den skull tala för att orden »dock högst 3 kronor» avlägsnas ur 35 § första stycket. De bestämmelser, som för närvarande gälla rörande betingelserna för kommuner och andra att kunna komma i åtnjutande av förhöjt statsbidrag till hjälpverksamheten för arbetslösa, finnas intagna i 35 § fjärde stycket, vad angår de statskommunala reservarbetena, samt i 40 §, i fråga om dagunderstöd.

Så länge hjälpverksamheten var av förhållandevis mindre omfattning och framställningar om förhöjt statsbidrag endast undantagsvis förekommo, kunde ärenden av denna art snabbt och utan mera ingående jämförande undersökningar av kommunernas ekonomiska och sociala förhållanden bringas till avgörande. Nu däremot, då det gäller att varje halvår verkställa en avvägning av statsbidragsprocenten för c:a 300 kommuner, vållar arbetet med bidragsprocentens fastställande avsevärd tidsutdräkt, först genom dessa ärendens beredning och handläggning inom kommissionen, sedan genom ärendenas slutliga prövning och avgörande hos Kungl. Maj:t. Följaktligen bliva kommunerna lidande på ärendenas ofrånkomligt tidsödande behandling. Konsekvenserna härav komma i sista hand att gå ut över de arbetslösa, eftersom många kommuner med svag ekonomisk bärkraft icke våga sätta i gång sina statskommunala reservarbeten eller påbörja utdelning av dagunderstöd, förrän de fått

visshet om statsbidragets storlek. En ändring i detta hänseende anser arbetslöshetskommissionen därför starkt motiverad. Då kommissionen äger rätt att på egen hand bestämma statsbidragsprocenten ända upp till 95 % för i dess regi bedrivna statliga reservarbeten och även att bevilja statsbidrag med upp till 75 % för statskommunala reservarbeten av visst slag, vill det förefalla kommissionen, som om det icke borde medföra några vådor att tillerkänna kommissionen befogenhet att få fixera statsbidragets storlek till jämväl andra statskommunala reservarbeten samt till den kontanta understödsverksamheten. Kommissionen hemställer för den skull om en sådan ändring av kungörelsen, att här uttalade önskemål blir tillgodosett.

Departements-
chefen.

Någon anledning till ändring i de uppställda normerna för bestämmandet av den procentsats, efter vilken vid tillämpningen i de särskilda fallen statsbidrag till kontantunderstöd och andra statskommunala reservarbeten än arbetsföretag, avseende allmän väg, bör utgå, synes mig icke förefinnas. Dessa normer tillämpas ej blott av Kungl. Maj:t vid behandling av besvär över arbetslöshetskommissionens beslut eller av frågor om högre statsbidrag än de normala utan även av kommissionen. Jämväl i övrigt torde kommissionen i hit hörande delar äga samma uppfattning i olika frågor, som kommit till uttryck i Kungl. Maj:ts beslut. Det lärers därför icke komma att innebära någon ändring i hittillsvarande praxis, om arbetslöshetskommissionen berättigas att bestämma statsbidragets storlek även i de fall, som för närvarande prövas av Kungl. Maj:t. De ändringar, som av Kungl. Maj:t i ett fåtal fall företagits i av arbetslöshetskommissionen föreslagen procentsats, hava för övrigt inneburit en höjning av procentsatsen. Den ifrågasatta ändringen skulle å andra sidan tydligen medföra en lättnad i administrativt hänseende och ett snabbare avgörande av bidragsfrågorna. Kommunerna skulle givetvis bibehållas vid sin besvärsmätt över arbetslöshetskommissionens beslut.

Även om — såsom jag följaktligen förordar — arbetslöshetskommissionen tillerkännes rätt att alltid bestämma statsbidraget, torde de nu gällande reglerna för statsbidragets normala storlek böra bibehållas. Endast där särskilda skäl därtill föranleda, skulle alltså arbetslöshetskommissionen vara berättigad att bestämma högre statsbidrag. Sådana särskilda skäl äro enligt det föregående framför allt stor omfattning av arbetslösheten och starkt skattetryck inom vederbörande kommun.

Vad särskilt beträffar bestämmandet av statsbidraget till sådana företag, som avse nyanläggning, omläggning eller förbättring av allmän väg, är det väl sant, att avgörandet, då fråga uppkommer om statsbidrag utöver 75 procent, för närvarande tillkommer Kungl. Maj:t, vare sig arbetet bedrivs på öppna arbetsmarknaden eller såsom statskommunalt reservarbete. Denna enhetlighet skulle nu i viss mån brytas. Någon anledning att befara, att olika principer komma att tillämpas, därest avgörandet överlämnas till arbetslöshetskommissionen i vad avser bidrag till statskommunala reservarbeten, lärers emellertid icke förefinnas, enär arbetslöshetskommissionen givetvis även i fortsättningen bör hava att inhämta yttrande från väg- och vattenbyggnadsstyrelsen i varje särskilt ärende. Skulle kommissionen anse sig ej kunna följa nämnda styrelses uttalade mening, bör frågans avgörande hänskjutas till Kungl. Maj:t. Vid de rent statliga reservarbetena äger arbetslöshetskommissionen

rätt att ingå överenskommelse med vägdistrikten om storleken av deras andel i kostnaderna, därvid hinder icke lärer möta för kommissionen att åtaga sig arbetet utan bidrag från kommun eller vägdistrikt.

Beträffande maximeringen av statsbidraget till reservarbetslönen till 3 kronor, för varje arbetare och arbetsdag räknat, anser jag det icke vara lämpligt, att en kommun, där reservarbetslönen på grund av dyrare levnadsomkostnader är högre än 6 kronor, endast på grund härav själv skall hava att bestrida en större andel av avlöningskostnaderna vid statskommunala reservarbeten än en kommun med lägre reservarbetslön. Med hänsyn härtill och till de av arbetslöshetskommissionen anförda skälen förordar jag, att nämnda maximering borttages. Såsom framgår av redogörelsen å sid. 42, är den sålunda förordade omläggningen för närvarande av betydelse för 33 kommuner.

Frågor om statsbidrag till marklösen torde det även i fortsättningen böra ankomma på Kungl. Maj:t att avgöra.

Statskommunala reservarbeten å vägar inom stads område.

I 35 § tredje stycket av hjälpkungörelsen lämnas vissa bestämmelser angående sådana statskommunala reservarbeten, som avse nyanläggning, omläggning eller förbättring av allmän väg.

Sedan i visst fall arbetslöshetskommissionen underställt Kungl. Maj:ts prövning frågan om beräkning av statsbidragets storlek till statskommunalt reservarbete, bestående av väganläggning å stads område, har Kungl. Maj:t förklarat, att dylikt arbete vore att hänföra till företag, som avsåges i 35 § tredje stycket av hjälpkungörelsen. Jämväl infartsvägar till städer hava av Kungl. Maj:t ansetts falla under uttrycket »allmän väg» i nämnda paragraf. Statsbidrag enligt där nämnda grunder har vidare funnits kunna utgå till anläggning av gång- och cykelbanor, vilka ingått i väganläggningen. Vid statsbidragets beräkning har ansetts böra särskilt beaktas, huruvida i företaget ingå lednings- eller andra arbeten, vilka ej direkt sammanhöra med själva vägarbetet. Innebörden härav är, att ledningsarbeten ej ansetts hänförliga till vägarbete i egentlig mening, varför statsbidraget bör undergå minskning med hänsyn till omfattningen av i företaget ingående dylika arbeten.

I sin skrivelse av den 10 februari 1934 har arbetslöshetskommissionen beträffande förevarande fråga anfört följande:

Bestämmelserna om statsbidrag till »allmän väg» hava givit anledning till tvekan om den rätta tolkningen, enär kungörelsen icke skiljer på vägarbeten, som tillhöra vägdistrikt och sådana, som falla under stad. Sedan kommissionen emellertid i skrivelse den 15 september 1933 underställt Kungl. Maj:t frågan om statsbidragets storlek beträffande ett statskommunalt reservarbete i Karlstad och Kungl. Maj:t genom beslut den 22 i samma månad funnit gott bevilja staden ett statsbidrag å 85 % till arbetet i fråga, synes det kommissionen önskvärt, att paragrafens ordalydelse bringas till överensstämmelse med den sålunda meddelade tolkningen.

I lagen den 23 oktober 1891 angående väghållningsbesvärets utgörande på landet användes uttrycket »allmän väg» för att beteckna väg, som prövas

*Departements-
chefen.*

vara för samfärdseln nyttig och nödig. I 25 kap. byggningabalken, som fortfarande gäller med avseende å vägar inom stads område, användes däremot för dylika vägar uttrycket »landsväg». Att uttrycket »allmän väg» det oaktat måste anses inbegripa vägar såväl på landet som i stad framgår bland annat av att uttrycket användes i rubriken till kungörelsen den 16 maj 1930 angående statsbidrag till allmänna vägars byggande m. m., vilken kungörelse gäller med avseende å vägar såväl på landet som i stad. Någon tvekan borde således icke kunna råda angående uttryckets innebörd. Jag erinrar vidare om att det i propositionen nr 21 till årets riksdag framlagda förslaget till lag om allmänna vägar avser vägar såväl på landet som i stad. Av Kungl. Maj:ts nyss återgivna beslut lärer för övrigt tillräckligt tydligt framgå, hur ifrågasvarande bestämmelse bör tolkas. Arbetslöshetskommissionens förevarande framställning synes vid nu angivna förhållanden icke böra föranleda någon åtgärd.

Statsbidrag till kostnaderna för material vid statskommunala reservarbeten.

Beträffande frågan om statsbidrag till kostnaderna för material vid statskommunala reservarbeten har arbetslöshetskommissionen i sin skrivelse av den 10 februari 1934 anfört följande:

Ett klagörande av begreppet »material» har blivit nödvändigt, därvid kommissionen ansett, att med material bör avses endast vad som efter en anläggnings färdigställande kvarbliver i densamma såsom ledningsrör, armeringsjärn, cement m. m. Statsbidrag utgår således f. n. ej till kostnader för landgångsplank, stämplingsvirke, spadar, skottkärror, dynamit och dylikt, vilket kommissionen redan ansett sig böra meddela i sina »Råd och anvisningar». Kommissionen hemställer därför, att ett tillägg av denna innebörd fogas till 35 § andra stycket i kungörelsen.

Vid beräkandet av det statsbidrag, som belöper å material, har i avsikt att företräde skulle givas mindre materialkrävande arbeten den regeln tillämpats, att bidragsprocenten hållits lägre än vad som bestämts till övriga kostnader för företaget. Att statsbidrag icke utlämnats till dynamit sammanhänger med att detta material, i avsikt att befordra sparsamhet därmed, bekostas av arbetarna, som sedan erhålla ersättning därför genom det sätt, varpå ackordsprisen beräknats.

*Departements-
chefen.*

Emot den praxis, som av arbetslöshetskommissionen tillämpas vid beviljande av statsbidrag till material, har jag icke någon erinran att göra. Någon precisering av gällande regler i ämnet synes icke erforderlig.

Beredande av möjlighet till färdigställningsanslag.

I § 3 mom. 1 i kungörelsen den 16 maj 1930 angående statsbidrag till allmänna vägars byggande m. m. stadgas, att bidrag ej må utgå till arbete, som påbörjats, innan statsbidrag därtill beviljats eller särskilt tillstånd till brådskande arbetes utförande meddelats av Kungl. Maj:t eller myndighet, som

Kungl. Maj:t därtill förordnar. Genom brev av den 6 juni 1930 till väg- och vattenbyggnadsstyrelsen hava länsstyrelserna berättigats att under vissa förutsättningar och villkor bevilja dylikt tillstånd.

I sin skrivelse av den 10 februari 1934 har arbetslöshetskommissionen anfört bland annat följande:

Kommissionen har ansett sig böra fästa uppmärksamheten på de svårigheter, som kunna antagas uppkomma, då ett vägarbete, avseende allmän väg, igångsatts såsom statligt eller statskommunalt reservarbete men måst avbrytas på grund av förändrade förhållanden i arbetslöshetshänseende. Kommissionen hemställer därför, att bestämmelse i kungörelsen införes därom, att vederbörande väghållningsskyldige icke skola betagas möjligheten att till sådant arbetes färdigställande erhålla statsbidrag av andra medel än de, som anvisats till arbetslöshetskommissionens verksamhet.

Detta syfte skulle tydligen även kunna vinnas på det sätt, att en sådan ändring vidtoges att, då fråga är om statskommunala reservarbeten, vägdistrikten, utan hinder av att tillstånd till arbetets påbörjande icke erhållits, bleve bibehållna vid möjligheten att senare erhålla statsbidrag i vanlig ordning till fortsättande av ett arbetsföretag, vilket igångsatts såsom dylikt arbete men senare nedlagts på grund av förändringar i arbetslöshetens omfattning.

Ifrågavarande spörsmål sammanhänger nära med det sätt, varpå samarbetet mellan arbetslöshetskommissionen samt väg- och vattenbyggnadsstyrelsen lämpligen bör ordnas beträffande de såsom statliga eller statskommunala reservarbeten anordnade vägarbetena. Fråga har i sådant hänseende uppkommit om sådana anordningar, att väg- och vattenbyggnadsstyrelsen skulle erhålla större inflytande över arbetenas planläggande och utförande än som för närvarande är fallet. Jag är emellertid nu icke beredd att fatta ståndpunkt härutinnan. Vid sådant förhållande torde arbetslöshetskommissionens förevarande framställning icke för närvarande böra föranleda någon åtgärd. Det lär böra ankomma på Kungl. Maj:t att i sinom tid meddela de föreskrifter, som må anses påkallade.

Departements-
chefen.

Maximering av dagunderstödet storlek.

Beträffande de i 44 § av hjälpkungörelsen meddelade bestämmelserna angående maximering av dagunderstödet storlek har arbetslöshetskommissionen i skrivelsen den 10 februari 1934 anfört följande:

Med stöd av det för hjälpverksamheten normerande uttalande, som gjordes av 1922 års riksdag, har kommissionen städe ansett sig ha ägt befogenhet att maximera dagunderstödet storlek. Då icke heller 1933 års riksdag vid omprövningen av reglerna för hjälpverksamheten fann anledning att föreskriva någon ändring beträffande på förevarande område tillämpad ordning, torde sålunda den praxis, kommissionen följt, få anses hava blivit sanktionerad av statsmakterna. Slutligen innehåller 47 § i gällande författning ett åläggande för kommissionen att övervaka dagunderstödsverksamheten, varvid särskilt understrukits vikten av att statsmedel icke användas i större utsträckning än hjälpbehovet kräver. I anslutning härtill har kommissionen tillerkänts befogenhet att besluta, att statsbidrag till sådan hjälpverksamhet icke vidare eller endast i minskad omfattning skall utgå.

Den nuvarande formuleringen av 44 § synes emellertid giva vid handen, att en kommun har obetingad rätt att utdela dagunderstöd med intill $\frac{2}{3}$ av den lägsta grovarbetarelön, för vilken arbete i orten kan i avsevärd omfattning bedras.

Med hänsyn till önskvärldheten av att full klarhet ernås i denna fråga och då det dessutom synes kommissionen ändamålsenligt, att kommunernas befogenhet att utdela dagunderstöd begränsas till av kommissionen fastställt maximibelopp, dock högst $\frac{2}{3}$ av ortens grovarbetarelön, får kommissionen hemställa, att en sådan ändring i författningstexten vidtages, som tillgodoser de av kommissionen här anförda synpunkterna.

Departement-
chefen.

Såsom framgår av vad arbetslöshetskommissionen anført, har kommissionen allt sedan år 1922 med stöd av ett av riksdagen då gjort uttalande vid beviljande av statsbidrag till kontantunderstöd städse fastställt det maximibelopp, som av vederbörande kommun må utgivas i dagunderstöd. Det innebär således icke någon ändring i sak, därest uttrycklig bestämmelse om rätt för arbetslöshetskommissionen att maximera dagunderstödet storlek nu införes i kungörelsen. Jag finner ej anledning till erinran emot arbetslöshetskommissionens härom gjorda framställning.

I den förut omnämnda, av arbetslöshetskommissionen utgivna publikationen »Råd och anvisningar rörande hjälpverksamheten för arbetslösa» finnes å sid. 84 intagen en tabell över de normalbelopp, som av kommissionen för närvarande tillämpas vid fastställandet av dagunderstödet i olika kommuner. I tabellen har dagunderstödet storlek satts i relation till den för orten fastställda reservarbetslönen. För ensam person, som fyllt 18 år, uppgår exempelvis dagunderstödet till 2 kronor vid en reservarbetslön av 9 kronor och till 95 öre vid en reservarbetslön av 2 kronor 50 öre.

Jag vill i detta sammanhang betona angelägenheten av att de sålunda bestämda normalbeloppen ej betraktas såsom maximibelopp utan att kommissionen i varje särskilt fall avväger skäligheten av de belopp, som kommun berättigas utgiva. Detta är av vikt med hänsyn särskilt därtill, att dagunderstöd enligt gällande bestämmelser ej annat än i särskilt angivna undantagsfall må suppleras genom fattigvårdens försorg. Om dagunderstödet skulle fastställas till ett belopp, som icke medgäve en nödortftig försörjning, komme följden härav säkerligen att bliva, att praktiskt taget hela klientelet överföres till försörjning genom fattigvården. Enligt vad jag erfarit har arbetslöshetskommissionen sin uppmärksamhet fästad vid nu berörda förhållande. I vissa av de större städerna utgår sålunda för närvarande efter medgivande av kommissionen dagunderstödet med högre belopp än den eljest tillämpade normalskalan angiver.

I andra stycket av 44 § meddelas bestämmelser angående maximering av dagunderstödet i det fall, att den arbetslöse åtnjuter bidrag från arbetslöshetskassa eller arbetsgivare eller eljest i anledning av arbetslösheten är lagligen berättigad till regelbundet utgående understöd. Under tid, då sådant bidrag eller understöd utgår, må dagunderstöd med statsbidrag till honom utgå, dock högst med så stort belopp, att detsamma jämte bidraget eller under-

stödet uppgår till två tredjedelar av den för orten fastställda grovarbetarlönen.

Någon erinran läser icke vara att göra emot den princip, som ligger till grund för berörda bestämmelser, under förutsättning att det bidrag eller understöd, som sålunda utgives från annat håll, icke till viss del bekostas av allmänna medel; givetvis bör dock vid behovsprövningen skälig hänsyn tagas till detsamma liksom till inkomst eller tillgångar av annat slag. För den händelse arbetslöshetsförsäkring införes i huvudsaklig överensstämmelse med det i propositionen nr 38 till innevarande års riksdag framlagda förslaget, kommer emellertid daghjälp från de erkända arbetslöshetskassorna att bestå av medel, till vilka staten bidrager. Att dagunderstöd med statsbidrag utgår samtidigt med daghjälp från erkänd arbetslöshetskassa torde vid sådant förhållande icke kunna anses vara förenligt med god ordning. Det läser därför vara erforderligt att, därest arbetslöshetsförsäkring genomföres på grundval av förslaget, stadga förbud mot utgivande av dagunderstöd med statsbidrag under tid, då den arbetslöse åtnjuter daghjälp från erkänd arbetslöshetskassa.

Statsbidrag till hyreshjälp.

Såsom av redogörelsen för direktiven för den statsunderstödda hjälpverksamheten framgår, beviljas statsbidrag till beredande av hyreshjälp av arbetslöshetskommissionen för ett kalenderkvartal i sänder samt utgår med hälften av envar person tilldelad hyreshjälp. Däremot hava ej, såsom exempelvis beträffande statsbidrag till dagunderstöd, meddelats några bestämmelser angående rätt eller skyldighet för arbetslöshetskommissionen att bestämma det högsta antal arbetslösa, till vilka hyreshjälp med statsbidrag må utgå. Vid tillämpning i ett besvärssärende av ifrågasvarande regel har emellertid Kungl. Maj: t grundat sitt beslut på den uppfattningen, att arbetslöshetskommissionen likväl äger rätt att — med hänsyn till arbetslöshetens omfattning, det ekonomiska läget, övriga arbetslöshetsåtgärder etc. — fastställa antalet personer, till vilka hyreshjälp med statsbidrag må utgå. Vid avsaknad av bestämmelser i ämnet har arbetslöshetskommissionen däremot ej ansetts vara skyldig att i sina beslut meddela föreskrift om begränsning av verksamheten till visst antal arbetslösa personer. I det nyss avsedda besvärssärendet har kommunen, då arbetslöshetskommissionen *icke* gjort sådan begränsning, ansetts vara berättigad till 50 procent bidrag till hela sin kostnad för ifrågasvarande verksamhet.

Det torde kunna ifrågasättas, om ej på denna punkt ett förtydligande av bestämmelserna bör ske på det sätt, att ett tillägg göres i kungörelsen av motsvarande innehåll som i 41 § stadgats beträffande dagunderstöd. Det skulle sålunda stadgas, att arbetslöshetskommissionen har att bestämma det högsta antal arbetslösa, för vilket för varje kalenderkvartal statsbidrag till hyreshjälp må beräknas.

I samband med redogörelsen för arbetslöshetskommissionens verksamhet under år 1933 kommer jag att meddela närmare upplysningar rörande hyreshjälpsverksamheten under samma tid.

Tillämpning av olycksfallsförsäkringslagen vid arbeten i statliga arbetsläger.

Vid hjälpkungörelsens 52 §, som avhandlar särskilda åtgärder i anledning av ungdomsarbetslösheten, har arbetslöshetskommissionen i sin skrivelse av den 10 februari 1934 anfört följande:

Fråga har uppkommit om att olycksfallslagen borde tillämpas icke blott vid olyckor, som drabba personer, vilka äro anställda vid statliga reservarbeten (§ 33), utan att den även skulle äga tillämpning på olycksfall i arbete, som inträffa vid statliga arbetsläger. Kommissionen har emellertid stannat vid att allenast bringa spörsmålet i erinran, eftersom problemet om ungdomsarbetslösheten och därmed sammanhängande frågor för närvarande äro föremål för utredning av särskilt tillkallade sakkunniga.

Departements-
chefen.

Av orsak, som jag senare kommer att närmare beröra, är jag ännu icke beredd att taga ståndpunkt till de åtgärder, som erfordras för avhjälpande av ungdomsarbetslösheten. I samband med min anmälan härav kommer jag att till behandling upptaga förevarande av arbetslöshetskommissionen väckta fråga.

Av riksdagen påkallade utredningar.

I skrivelse den 21 juni 1933, nr 356, har riksdagen hos Kungl. Maj:t hemställt om utredning *dels* rörande reglering av förhållandet mellan den offentliga arbetslöshetshjälpen i dess olika former samt den allmänna fattigvården, *dels* beträffande omfattningen av kommunernas lagliga rätt att lämna arbetslöshetshjälp utan fattigvårds karaktär samt om behovet och lämpligheten av laglig reglering av kommunernas verksamhet för arbetslöshetens bekämpande, *dels* rörande en rationell planläggning av kommunernas arbeten, därvid jämväl spörsmålet om den kommunala fondbildningen borde beaktas, *dels* ock beträffande ett mera definitivt ordnande av frågan om centralorganet för den statliga och statsunderstödda reservarbetsverksamheten samt för den statsunderstödda kontanta arbetslöshetshjälpen än som kunde anses ligga i bibehållandet av statens arbetslöshetskommission i dess nuvarande form och sammansättning. Riksdagen har med avseende å motiveringen för de begärda utredningarna hänvisat till vad särskilda utskottet i sitt av riksdagen godkända utlåtande nr 17 därom anfört.

Beträffande frågan om förhållandet mellan den offentliga arbetslöshetshjälpen samt den allmänna fattigvården anförde utskottet, att det ur olika synpunkter vore i hög grad önskvärt, att en bestämd gräns kunde uppdragas mellan dessa båda hjälpformer, så att sammanblandning undvekes och det icke förekomme, att en och samma person samtidigt åtnjöte understöd från flera håll för samma hjälpbehov. Utskottet uttalade emellertid härom, att en allmänt gällande gränslinje icke kunde av utskottet föreslås på grund av den anledning till lokal ojämnhet, som föreläge därigenom, att arbetslöshet icke i och för sig grundade rätt till fattigvård utan meddelande därav i sådant fall berodde på vederbörande kommuns fria prövning jämlikt fattigvårdslagens 2 §. Vidare kunde den av utskottet tillstyrkta regeln om arbetslöshetshjälp till dem,

som vistades å annan ort än mantalsskrivningsorten, icke anses innebära en definitiv lösning. Därjämte borde frågan om ett bättre samarbete mellan arbetslöshetskommittén och fattigvårdsstyrelsen till förhindrande av dubbelunderstöd utredas. Vid utredningen borde beaktas sambandet med motsvarande problem beträffande förhållandet mellan fattigvården och andra socialförsäkringsgrenar, ett spörsmål, som låge under behandling hos särskilda sakkunniga, de s. k. organisationssakkunniga. Med hänsyn till den synnerligen stora aktualitet, som frågan ägde med avseende å arbetslöshetshjälpen, vore det emellertid i hög grad önskvärt, att denna del av problemet bringades åtminstone något närmare sin lösning och upptoges till förnyad behandling utan att förslag avvaktades beträffande förhållandet mellan socialförsäkringen och fattigvården i allmänhet.

Utskottet förklarade sig anse, att nuvarande förhållanden med avseende å den kommunala icke statsunderstödda arbetslöshetshjälpen i många avseenden vore otillfredsställande. Detta gällde särskilt frånvaron av enhetlig reglering och kontroll. Utskottet hänvisade till en av statens arbetslöshetskommission på begäran av utskottet verkställd utredning om arbetsvillkoren vid de kommunala reservarbetena, varav framginge, att arbetslönerna vore ytterligt skiftande, samt anförde vidare, att motsvarande ojämnheter torde råda beträffande kommunernas inställning till andra frågor, som tarvade en utförlig reglering. Utskottet yttrade därjämte, att ett klarläggande vore önskvärt beträffande omfattningen av kommunernas lagliga rätt att lämna arbetslöshetshjälp utan fattigvårds karaktär. Utskottet fann det emellertid icke vara möjligt att föreslå riksdagen att skrida till definitiva åtgärder utan ansåg en ytterligare utredning nödvändig, innan ståndpunkt togs till berörda frågor.

Utskottet uttalade härefter, att utskottet vid sin behandling av förevarande frågor icke kunnat undgå att beakta ett gammalt spörsmål rörande kommunernas inställning till mötande av kristidsproblemen. Utskottet erinrade om att de s. k. statliga beredskapsarbetena vilade på den uppfattningen, att det måste anses riktigt, att staten koncentrerade sin företagsverksamhet till depressionstider, då det enskilda initiativet i stor utsträckning fattades, och i stället inskränkte sin verksamhet under högkonjunktur, då god tillgång funnes till arbetstillfällen. Det vore från denna synpunkt önskvärt, att kommunerna ägde möjlighet och uppmuntrades att på motsvarande sätt planera för framtiden. En dylik planering mötte för närvarande hinder i kommunallagarnas regler därom, att inkomst- och utgiftsstaten fastställdes för varje år såsom en enhet för sig. En utredning syntes böra företagas rörande vad som kunde åtgöras för att i dessa hänseenden åstadkomma en jämväl ur statens synpunkt önskvärd förändring. I samband härmed stode tydligen motsvarande regel om förbud mot kommunal fondbildning. Vid utredningen borde spörsmålet härom röna vederbörligt beaktande.

Beträffande frågan om centralorganet för den statliga och statskommunala reservarbetsverksamheten samt för den statsunderstödda kontanta arbetslöshetshjälpen uttalade utskottet, att, då man finge räkna med att de statliga arbetslöshetsåtgärderna komme att bliva en under längre tid bestående anord-

ning, man torde böra eftersträva ett mera definitivt ordnande av denna fråga, än som kunde anses ligga i bibehållandet av statens arbetslöshetskommission i dess nuvarande form och sammansättning. Vid utredningen härom borde beaktas de olika uppslag till frågans lösning, som i skilda sammanhang framkommit, av vilka utskottet ville nämna verksamhetens inflyttande i socialstyrelsen, där en på särskilt sätt sammansatt byrå skulle handhava densamma, samt inrättandet av ett permanent ämbetsverk av den mera traditionella typen. Frågan ägde således nära sammanhang med spørsmålet om en mer eller mindre genomgripande omorganisation av socialstyrelsen, en fråga om vilken riksdagen vid skilda tillfällen uttalat, att den borde snarast möjligt bringas till sin lösning.

*Departementets-
chefen.*

De i skrivelsen framställda utredningsyrkandena hava ännu icke kunnat upptagas till slutlig prövning av Kungl. Maj:t. Emellertid har jag inom socialdepartementet låtit verkställa en förberedande utredning beträffande frågan om reglering av förhållandet mellan den offentliga arbetslöshetshjälpen i dess olika former och den allmänna fattigvården. I samband därmed har inom departementet utförts en särskild utredning rörande innebörden av gällande rätt i fråga om kommuns befogenhet att lämna arbetslöshetshjälp utan fattigvårds karaktär.

Genom den av statens arbetslöshetskommission på begäran av särskilda utskottet vid 1933 års riksdag verkställda utredningen om arbetsvillkoren vid de kommunala reservarbetena har material erhållits för bedömande av det sätt, varpå kommunerna ordnat denna del av den rent kommunala arbetslöshetshjälpen. Däremot har någon mera fullständig utredning hittills icke funnits angående den kontantunderstödsverksamhet för avhjälpande av nöd på grund av arbetslöshet, som åtskilliga kommuner bedriva utan bidrag av statsmedel. Kontanta understöd utan statsbidrag hava, såsom framgår av de till statens arbetslöshetskommission ingivna månadsrapporterna, i de flesta fall utgivits av fattigvårdsstyrelserna, huvudsakligen i form av s. k. frivillig fattigvård enligt 2 § i lagen om fattigvården. I åtskilliga kommuner hava dessa understöd dock utgivits av arbetslöshetskommittéerna. Slutligen hava i ett mindre antal kommuner understöden utgivits genom bägge nu nämnda organ i förening. För vinnande av en närmare belysning av det sätt, varpå kommunerna ordnat den del av arbetslöshetshjälpen, som ej består i anordnande av arbeten och ej heller i utgivande av kontantunderstöd med statsbidrag, och för erhållande av ytterligare material till bedömande av frågan om behovet och lämpligheten av laglig reglering av kommunernas verksamhet för arbetslöshetens bekämpande hava genom länsstyrelserna från rikets samtliga kommuner införskaffats detaljerade uppgifter i frågor, som upptagits på ett inom socialdepartementet upprättat frågeformulär. Utredningen har särskilt avsett att belysa omfattningen av den kontanta understödsverksamheten utan statsbidrag, frågan om samarbetet mellan olika kommunala myndigheter samt i vad mån villkoren för erhållande av ifrågavarande understöd skilja sig från de för hjälpverksamhet med statsbidrag föreskrivna direktiven. Det från kom-

munerna inkomna vidlyftiga utredningsmaterialet är för närvarande föremål för bearbetning inom departementet.

Såsom utskottet anfört, sammanhänger frågan om åtskiljande av arbetslöshetshjälpen i dess olika former och den allmänna fattigvården nära med frågan om åstadkommande av en större enhetlighet vid förvaltningen inom kommunerna av den sociala hjälpverksamheten. Sistnämnda fråga är för utredning överlämnad till de s. k. organisationssakkunniga. De sakkunniga hava numera i en till mig överlämnad promemoria meddelat, att de vid sina undersökningar jämväl behandlat förhållandet mellan fattigvård och arbetslöshetshjälp. I promemorian uttalas vidare, att en viktig del av detta spörsmål vore frågan, huruvida fattigvårdsstyrelser och arbetslöshetskommittéer borde sammanslås eller huru samarbetet dem emellan borde ordnas. De sakkunniga framhålla, att i varje fall frågan om en fullständig sammanslagning av de båda organen ej lämpligen kunde utbrytas ur sitt sammanhang för att upptagas till behandling vid en särskild utredning. Vidare anföres i promemorian, att vissa materiella bestämmelser i fattigvårdslagen, exempelvis 2 § och dess tillämpning under arbetslöshet, också hade visat sig stå i nära samband med de organisationsfrågor, som närmast överlämnats åt de sakkunniga. Jämväl på detta område kunde sålunda de sakkunnigas arbete komma att beröra en del av den av riksdagen begärda utredningen. Slutligen uttala de sakkunniga, att deras utredning, i den mån det bleve nödvändigt för att fullgöra arbetet enligt de förut givna direktiven, komme att jämväl omfatta materiella frågor. Helt syntes dock icke de i riksdagsskrivelsen berörda frågorna täckas av de sakkunnigas uppdrag.

I det läge, vari frågan sålunda befinner sig, är det uppenbarligen icke möjligt att fatta ståndpunkt i något av de spörsmål berörande arbetslöshetshjälpen och fattigvården, beträffande vilka riksdagen hemställt om utredning. Innan bearbetningen av det från kommunerna införskaffade utredningsmaterialet avslutats och såmedelst en mera fullständig överblick vunnits över de nuvarande förhållandena å olika orter, lär det ej vara möjligt att avgöra, om och i vilka avseenden en ytterligare utredning kan eller lämpligen bör verkställas utan att avbida resultatet av organisations-sakkunnigas undersökningar.

Jämväl frågan om en rationell planläggning av kommunernas arbeten har inom socialdepartementet varit föremål för förberedande utredningar och överväganden. I detta sammanhang har även till behandling upptagits frågan om den kommunala fondbildningen. Ett med rätten till fondbildning nära sammanhörande spörsmål är vidare bestämmandet av kommunernas underställningsfria lånerätt. Beträffande sistnämnda fråga har riksdagen i skrivelse den 18 februari 1932, nr 42, hemställt om viss utredning. Det är min avsikt att med det snaraste göra nu nämnda frågor till föremål för närmare utredning i ett sammanhang.

Frågan om bibehållande av statens arbetslöshetskommission såsom centralorgan för den statliga och statskommunala reservarbetsverksamheten samt för

den statsunderstödda kontanta arbetslöshetshjälpen lärer, såsom utskottet jämväl yttrat, böra upptagas till behandling i samband med spörsmålet om en omorganisation av socialstyrelsen. Av skäl, som jag här icke torde behöva utveckla, är det ännu icke möjligt att till prövning upptaga sist avsedda spörsmål. Beträffande sammansättningen av kommissionen har Kungl. Maj:ten den 29 september 1933 föreskrivit, att kommissionen skulle från den 9 oktober 1933 bestå av sju ledamöter, med rätt för kommissionen att till viss eller vissa ledamöter hänskjuta avgörandet av särskilt ärende eller särskild grupp av ärenden. Till ledamöter i kommissionen hava därefter förordnats två representanter för arbetsgivarnas och två för arbetarnas organisationer.

Arbetslöshetskommissionens hjälpverksamhet under år 1933 m. m.

Innan jag härefter övergår till en uppskattning av medelsbehovet för nästa budgetår, anhåller jag att till belysning därav få lämna en redogörelse för arbetslöshetskommissionens verksamhet under år 1933.

Statistiska uppgifter.

I arbetslöshetskommissionens förut omnämnda skrivelse av den 15 december 1933 har kommissionen bland annat lämnat en utförlig redogörelse för den under år 1933 bedrivna hjälpverksamheten. Denna skrivelse är såsom bilaga fogad vid statsverkspropositionen, Utgifter för kapitalökning, bilaga 3, punkt 2. Till den av arbetslöshetskommissionen sålunda lämnade utförliga redogörelsen över verksamheten tillåter jag mig att hänvisa.

I sin skrivelse den 16 februari 1934 med definitiv framställning om bland annat anslag till verksamheten för nästkommande budgetår har arbetslöshetskommissionen meddelat vissa kompletterande uppgifter till den tidigare lämnade redogörelsen.

Till belysande av arbetslöshetskommissionens verksamhet torde här ur kommissionens nämnda båda skrivelser i ett sammanhang få återgivas vissa statistiska uppgifter.

De vid *statliga reservarbeten* under år 1933 anställda arbetarnas antal har vid utgången av respektive månader varit följande, nämligen:

januari	16,253	juli	23,707
februari	17,275	augusti	23,683
mars	17,933	september	22,934
april	18,504	oktober	20,676
maj	20,541	november	17,691
juni	22,175	december	16,374

Efter nedgången under vintern har antalet reservarbetare åter kraftigt stegrats. Av arbetslöshetskommissionens senaste veckobesked över antalet vid statliga reservarbeten anställda framgår sålunda, att antalet sådana arbetare den 24 februari 1934 utgjorde 21,478.

Antalet statliga reservarbetsplatser utgjorde 233 vid 1933 års början och 304 vid årets slut. Vid utgången av januari 1934 utgjorde antalet 319.

Med anledning av riksdagens uttalande, att hjälpverksamheten, så långt ske kunde, borde inriktas på att bereda arbete åt största möjliga antal arbets-

lösa, anbefallde Kungl. Maj:t genom beslut den 30 juni 1933 arbetslöshetskommissionen att snarast vidtaga sådana förberedande åtgärder, som erfordrades för att, därest förhållandena funnes så påkalla, arbetsstyrkan vid statliga reservarbeten under vinterhalvåret 1933—1934 skulle kunna successivt uppbringas till minst 30,000 man. I skrivelse den 10 november 1933 meddelade härefter arbetslöshetskommissionen, att kommissionen vidtagit olika åtgärder för ökad arbetsanskaffning men att det på grund av skilda orsaker likväl icke varit möjligt att nå upp till en arbetsstyrka av 30,000 man.

Till belysning av omsättningen inom arbetsstyrkan vid de statliga reservarbetena må följande uppgifter lämnas:

Omsättningen per vecka av arbetare vid de statliga reservarbetena^{1/7—30/12 1933.}

1933	Den totala arbetsstyrkans storlek	Antalet under veckan nyanställda arbetare	Antalet under veckan avgångna arbetare ¹	Antalet avgångna och tillkomna arbetare under veckan	Omsättningen i % av arbetsstyrkan	Antalet avgångna arbetare i % av arbetsstyrkan
1 juli	22,355	713	410	1,123	5.0	1.8
8 »	23,103	1,077	329	1,406	6.1	1.4
15 »	23,564	786	325	1,111	4.7	1.4
22 »	23,963	665	266	931	3.9	1.1
29 »	24,247	612	328	940	3.9	1.4
5 augusti	24,223	408	432	840	3.5	1.8
12 »	24,058	357	522	879	3.7	2.2
19 »	24,124	461	395	856	3.5	1.6
26 »	24,161	466	429	895	3.7	1.8
2 september	28,928	464	697	1,161	4.9	2.9
9 »	23,775	444	597	1,041	4.4	2.5
16 »	23,458	280	597	877	3.7	2.5
23 »	23,544	685	599	1,284	5.5	2.5
30 »	23,186	467	825	1,292	5.6	3.6
7 oktober	22,826	437	797	1,234	5.4	3.5
14 »	22,646	385	565	950	4.2	2.5
21 »	22,184	353	815	1,168	5.3	3.7
28 »	21,857	522	849	1,371	6.8	3.9
4 november	20,950	247	1,154	1,401	6.7	5.5
11 »	20,266	373	1,057	1,430	7.1	5.2
18 »	19,601	485	1,150	1,635	8.3	5.9
25 »	19,096	554	1,059	1,613	8.4	5.5
2 december	18,366	391	1,121	1,512	8.2	6.1
9 »	18,206	567	727	1,294	7.1	4.0
16 »	18,171	705	740	1,445	7.9	4.1
23 »	17,371	249	1,049	1,298	7.5	6.0
30 »	17,043	100	428	528	3.1	2.5

¹ Avgången är beroende dels på hemsändning av arbetare till följd av reservarbets färdigställande, dels på sjukdom, anställning & öppna arbetsmarknaden m. m.

Sedan Kungl. Maj:t genom beslut den 30 juni 1933 bestämt, att de nya föreskrifterna angående fastställandet av reservarbetslönen skulle träda i kraft den 1 juli 1933 — med undantag för de enligt dittills gällande bestämmelser fastställda ackord vid reservarbeten, vilka finge gälla längst intill den 1 augusti 1933 — förklarade arbetslöshetskommissionen, att de vid halvårsskiftet gällande grovarbetarlönerna skulle från samma tidpunkt vara att anse och tillämpas såsom reservarbetslöner. Härefter har kommissionen, med beaktande av vad riksdagen uttalat angående angelägenheten av att oftare än dittills skett undersöka, huruvida anledning finnes att vidtaga jämkning i den senast fastställda grovarbetar- och alltså även reservarbetslönen, från arbetslöshetskommittéerna införskaffat uppgifter om förekommande löner för grov- och liknande arbetare, skogs- och lantarbetare m. fl. med avseende på läget den 1 december 1933. Den med stöd av det inkomna materialet avsedda allmänna prövningen av reservarbetslönen pågår inom kommissionen.

I mitten av november 1933 voro reservarbetslöner av kommissionen fastställda för tillhopa 894 kommuner till belopp, växlande mellan 9 och 3 kronor. Antalet kommuner i respektive lönegrupper utgjorde:

9: — kronor	1 kommun (Stockholm)	5: 50 kronor	51 kommuner
8: — »	6 kommuner	5: — »	121 »
7: 50 »	2 »	4: 50 »	228 »
7: — »	8 »	4: — »	302 »
6: 50 »	16 »	3: 50 »	95 »
6: — »	38 »	3: — »	26 »

Rörande den omfattning, i vilken besvärnämnden för reservarbetslöner tagits i anspråk, må nämnas, att under senare halvåret 1933 till nämnden inkommit 223 ärenden. Av dessa ärenden hava 147 avgjorts genom beslut eller på annat sätt avförts samt 76 balanserats till innevarande år. I 29 fall hava av arbetslöshetskommissionen gjorda lönesättningar ändrats. I 15 fall har skiljaktig mening anförts i nämnden.

Arbetarnas medeldagsförtjänster vid de statliga reservarbetena hava under år 1933 utgjort:

januari	4: 25 kronor	juli	4: 61 kronor
februari	4: 23 »	augusti	4: 84 »
mars	4: 23 »	september	4: 98 »
april	4: 36 »	oktober	4: 95 »
maj	4: 39 »	november	4: 91 »
juni	4: 42 »	december	4: 76 »

Härtill kommer värdet av vissa naturaförmåner såsom fri bostad å förläggningarna, servis, ortstillägg m. m.

De angivna förtjänst-siffrorna representera medeltal, vilkas storlek påverkas av den omfattning, i vilken arbetena äro förlagda till orter med lägre eller högre löner. Av siffrorna framgår, att de nya lönedirektiven medfört en icke oväsentlig höjning av reservarbetarnas löner.

Till närmare belysning av *de statliga reservarbetenas värde* för de i arbetena anställda ävensom till upplysning om relationen mellan arbetsförtjänster och administrationskostnader må hänvisas till följande tablå.

Tablå över de statliga reservarbetenas kostnader per effektiv arbetsdag och över de olika delkostnaderna i procent av arbetenas bruttokostnader.

	1931—1932		1932—1933		1932				1933			
	Per arb.-dag	%	Per arb.-dag	%	Juli		Aug.		Juli		Aug.	
					Per arb.-dag	%	Per arb.-dag	%	Per arb.-dag	%	Per arb.-dag	%
Central förvaltning:												
Avlöningar och arvoden	0: 11	1.5	0: 10	1.4	—	—	—	—	—	—	—	—
Kontorsomkostnader	0: 08	1.1	0: 06	0.9	—	—	—	—	—	—	—	—
Resor, vilka ej kunna fördelas .	0: 01	0.1	0: 01	0.1	—	—	—	—	—	—	—	—
Diverse kostnader	0: 01	0.2	0: 01	0.1	—	—	—	—	—	—	—	—
Summa centrala kostnader	0: 21	2.9	0: 18	2.5	0: 11	1.7	0: 13	2.1	0: 06	10.9	0: 08	11.1
Arbetsplatsernas kostnader:												
Arbetslöner, effektiva	4: 26	58.6	4: 08	56.8	4: 20	64.8	4: 00	61.7	4: 35	63.1	4: 56	62.9
, ineffektiva	0: 05	0.7	0: 04	0.5	—	—	—	—	—	—	—	—
, specialarbetare	0: 28	3.8	0: 30	4.2	0: 27	4.2	0: 26	4.0	0: 30	4.3	0: 31	4.3
Summa löner	4: 59	63.1	4: 42	61.5	4: 47	68.5	4: 26	65.7	4: 65	67.4	4: 87	67.2
Ortstillägg	0: 12	1.7	0: 06	0.9	0: 08	1.3	0: 08	1.2	0: 04	0.6	0: 04	0.6
Olycksfall	0: 15	2.0	0: 14	1.9	0: 10	1.5	0: 11	1.7	0: 08	1.2	0: 09	1.3
Arbetarnas resor	0: 08	1.1	0: 04	0.6	0: 01	0.2	0: 01	0.2	0: 01	0.1	0: 02	0.2
Förläggningskostnader	0: 42	5.8	0: 30	4.2	0: 24	3.6	0: 25	3.8	0: 20	2.9	0: 18	2.5
Summa övriga utgifter för arbetarna	0: 77	10.6	0: 54	7.6	0: 43	6.6	0: 45	6.9	0: 33	4.3	0: 33	4.6
Summa löner och övriga utgifter för arbetarna	5: 36	73.7	4: 96	69.1	4: 90	75.1	4: 71	72.6	4: 98	72.2	5: 20	71.8
Ledningskostnader:												
Avlöningar (netto) ²	0: 27	3.7	0: 31	4.8	0: 25	3.8	0: 27	4.1	0: 28	4.1	0: 25	3.4
Resor	0: 05	0.7	0: 06	0.8	0: 04	0.6	0: 05	0.7	0: 04	0.6	0: 04	0.6
Förmans- och lagbaspengar . .	0: 10	1.4	0: 09	1.3	0: 10	1.5	0: 09	1.5	0: 10	1.4	0: 09	1.2
Arbetsplatsernas ledningskostnader	0: 42	5.8	0: 46	6.4	0: 39	5.9	0: 41	6.3	0: 42	6.1	0: 38	5.2
Materialkostnader m. m.:												
Materialier	0: 84	11.5	0: 91	12.7	0: 55	8.4	0: 64	9.8	0: 57	8.3	0: 66	9.1
Transportkostnader	0: 40	5.6	0: 63	8.7	0: 55	8.4	0: 58	8.9	0: 81	11.7	0: 90	12.4
Skadeersättningar	0: 01	0.1	0: 01	0.1	—	—	—	—	—	—	—	—
Kontorsomkostnader	0: 02	0.3	0: 03	0.4	0: 02	0.4	0: 02	0.3	0: 02	0.3	0: 02	0.2
Diverse kostnader	—	—	0: 01	0.1	0: 01	0.1	—	—	0: 04	0.5	0: 01	0.1
Städningskostnader och kontrollarvoden	0: 01	0.1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Arbetsplatsernas kostnadssumma	7: 06	97.1	7: 01	97.5	6: 42	98.3	6: 36	97.9	6: 84	99.1	7: 17	98.9
Summa centralförvaltning och arbetsplatser	7: 27	100.0	7: 19	100.0	6: 53	100.0	6: 49	100.0	6: 90	100.0	7: 25	100.0
Ersättningar för utfört arbete och ortstillägg	0: 38	5.2	0: 53	7.5	0: 07	1.0	0: 36	5.5	1: 07	15.4	0: 49	6.7
Nettokostnad	6: 89	94.8	6: 66	92.7	6: 46	99.0	6: 13	94.5	5: 83	84.6	6: 76	93.3

¹ Beräknad andel av kommissionens totala förvaltningskostnad.

² d. v. s. efter avdrag av arbetsgivarnas bidrag, som uppgått till . .

0: 04	0.5	0: 02	0.3	0: 02	0.4	—	—	—	0.0	—	0.0
-------	-----	-------	-----	-------	-----	---	---	---	-----	---	-----

För de åtta första månaderna av år 1933 hava kostnaderna per dagsverke varit följande.

1933	Brutto kronor per dagsverke	Netto kronor per dagsverke
januari	7: 23	6: 80
februari	6: 91	6: 83
mars	6: 79	6: 34
april	7: 47	7: 25
maj	7: 05	6: 54
juni	8: 28	7: 53
juli	6: 90	5: 83
augusti	7: 25	6: 76

Hjälpformen *statskommunala reservarbeten* har under det senaste året kommit att bli en av hjälpverksamhetens huvudformer. Följande tablå utvisar de däri anställdas antal under envar av årets månader tiden 1931—1933.

	1931	1932	1933
januari	900	3,016	8,483
februari	1,199	4,018	9,684
mars	1,502	4,516	10,945
april	1,361	4,863	10,476
maj	1,285	4,900	10,754
juni	1,199	5,645	11,852
juli	785	5,346	10,998
augusti	737	5,232	11,367
september	863	6,150	12,139
oktober	1,358	7,418	14,564
november	1,683	7,975	14,207
december	2,415	8,494	12,241

Medeldagsförtjänsterna vid de statskommunala reservarbetena hava under år 1933 utgjort:

januari	4: 69 kronor	juli	5: 04 kronor
februari	4: 56 »	augusti	5: 24 »
mars	4: 80 »	september	5: 29 »
april	4: 64 »	oktober	5: 30 »
maj	4: 74 »	november	5: 33 »
juni	4: 55 »	december	5: 63 »

Jämförda med arbetsförtjänsterna vid de statliga reservarbetena ligga medeldagsförtjänsterna vid statskommunala reservarbeten sålunda på en något högre nivå, beroende på att en väsentlig del av de sistnämnda bedrivs i städer och industribetonade landskommuner, under det att de förstnämnda till övervägande delen äro förlagda till jordbruks- och skogskommuner med deras lägre löneläge. Jämväl vid de statskommunala reservarbetena hava förtjänsterna stegrats genom de nya lönedirektiven.

Antalet kommuner, som haft statskommunala reservarbeten i gång, har stigit från 182 i januari 1933 till 415 i januari 1934. Följande tabell utvisar

fördelningen på städer och landskommuner av antalet kommuner, som under åren 1931—1933 åtnjutit *förhöjt statsbidrag* till statskommunala reservarbeten.

Period	55 %			60 %			65 %			70 %			75 %			80 %			85 %			90 %			95 %			Summa summarum				
	st.	lk.	s:a	st.	lk.	s:a	st.	lk.	s:a	st.	lk.	s:a	st.	lk.	s:a	st.	lk.	s:a	st.	lk.	s:a	st.	lk.	s:a	st.	lk.	s:a	st.	lk.	s:a	st.	lk.
1931	—	—	—	3	3	—	3	3	—	—	—	—	2	6	8	—	1	1	—	—	—	—	3	3	—	—	—	2	16	18		
1932	—	—	—	1	14	15	1	10	11	—	5	5	5	32	37	—	4	4	3	3	6	2	28	30	—	—	—	12	96	108		
1/1—30/6 1933	1	7	8	7	25	32	—	11	11	—	9	9	4	36	40	1	13	14	3	7	10	2	42	44	—	—	—	18	150	168		
1/7—31/12 1933	—	15	15	8	21	29	1	16	17	—	17	17	4	36	40	1	19	20	1	13	14	7	24	31	—	29	29	22	191	213		

I efterföljande tabell hava sammanfattats uppgifter rörande *arbetslinjens omfattning* under åren 1931—1933.

Arbetslinjens omfattning 1931—1933.

Månad	A n t a l a n s t ä l l d a									Summa anställda vid olika slag av arbeten			% av hela antalet rapporterade arbetslösa		
	vid statliga reserv- arbeten			vid statskommunala reservarbeten			vid rent kommunala reservarbeten			1931	1932	1933	1931	1932	1933
	1931	1932	1933	1931	1932	1933	1931	1932	1933						
Januari . .	4,983	12,099	16,253	900	3,016	8,483	5,486	11,530	16,785	11,369	26,645	41,521	28.2	25.7	21.9
Februari . .	6,188	14,015	17,275	1,199	4,018	9,684	6,690	13,934	18,597	14,077	31,967	45,556	33.8	29.6	25.0
Mars . . .	6,251	14,245	17,933	1,502	4,516	10,945	6,587	11,384	17,037	14,340	30,145	45,915	34.2	27.5	24.6
April . . .	6,501	13,879	18,504	1,361	4,863	10,476	5,060	10,384	13,298	12,922	29,126	42,278	32.8	26.2	23.9
Maj	6,063	14,308	20,541	1,285	4,900	10,754	4,378	9,405	12,113	11,726	28,613	43,408	33.9	27.6	27.8
Juni	6,774	15,172	22,175	1,199	5,645	11,852	4,078	9,609	12,062	12,051	30,426	46,089	38.8	31.2	31.7
Juli	6,946	15,648	23,707	785	5,346	10,998	4,127	9,692	12,625	11,858	30,686	47,330	38.9	32.4	34.1
Augusti . .	6,923	15,865	23,683	737	5,232	11,367	4,601	10,080	12,918	12,261	31,177	47,968	34.8	31.2	33.8
September .	6,974	16,254	22,934	863	6,150	12,139	4,522	10,127	11,916	12,359	32,531	46,989	30.6	30.6	31.0
Oktober . .	7,445	16,055	20,676	1,358	7,418	14,564	5,459	10,744	11,559	14,262	34,217	46,799	25.0	27.7	28.4
November .	8,556	15,713	17,691	1,683	7,975	14,207	8,037	12,689	10,326	18,276	36,377	42,224	23.7	24.7	24.7
December .	9,163	14,590	16,374	2,415	8,494	12,241	8,723	13,481	9,237	20,301	36,565	37,852	22.9	22.7	22.1

Vid utgången av januari 1934 voro anställda

vid statliga reservarbeten . . . . . 19,493¹ arbetare
 » statskommunala reservarbeten . . . . . 13,879 »
 » rent kommunala reservarbeten . . . . . 10,546 »

eller således tillhopa 43,918 arbetare.

¹ Uppgiften om antalet statliga reservarbetare är hämtad från de veckovisa avgivna styrkebeskeden från arbetslöshetskommissionens arbetsplatser och överensstämmer därför icke med de i tabellen å sid. 54 och 55 återgivna siffrorna, vilka grunda sig på arbetslöshetskommittéernas månadsrapporter.

Arbetslöshetskommissionens kostnader under år 1933 för de statliga reservarbetena utgjorde exklusive de centrala förvaltningskostnaderna 41,845,840 kronor. I statsbidrag till statskommunala reservarbeten utbetalade arbetslöshetskommissionen under år 1933 7,448,273 kronor 71 öre.

Kontantunderstödsverksamhet med statsbidrag bedrevs under januari 1934 i 329 kommuner, fördelade länsvis på sätt följande tablå utvisar.

Stockholms stad	1	Göteborgs och Bohus län	21
Stockholms län	23	Älvsborgs »	8
Uppsala »	7	Skaraborgs »	6
Södermanlands »	10	Värmlands »	26
Östergötlands »	14	Örebro »	17
Jönköpings »	2	Västmanlands »	11
Kronobergs »	6	Kopparbergs »	23
Kalmar »	9	Gävleborgs »	30
Gotlands »	5	Västernorrlands »	34
Blekinge »	9	Jämtlands »	10
Kristianstads »	19	Västerbottens »	5
Malmöhus »	18	Norrbottnens »	12
Hallands »	3		
		Summa 329	

På grund av många kommuners svaga ekonomiska ställning i samband med den utbredda arbetslösheten har *förhöjt statsbidrag* till kontantunderstödsverksamheten måst utgivas till ett flertal kommuner, på sätt som framgår av följande tablå.

Period	55 %			60 %			65 %			70 %			75 %			80 %			85 %			90 %			95 %			Summa summarum		
	st.	lk.	s:a	st.	lk.	s:a	st.	lk.	s:a	st.	lk.	s:a	st.	lk.	s:a	st.	lk.	s:a	st.	lk.	s:a	st.	lk.	s:a	st.	lk.	s:a	st.	lk.	s:a
1931	—	—	—	—	1	1	—	—	—	—	1	1	1	10	11	—	7	7	—	—	—	2	17	19	—	1	1	3	37	40
1932	—	—	—	1	5	6	—	6	6	—	2	2	4	23	27	—	6	6	1	2	3	2	41	43	—	1	1	8	86	94
1/1—30/6 1933	4	6	10	2	18	20	—	12	12	—	10	10	3	27	30	—	17	17	1	9	10	2	51	53	—	1	1	12	151	163
1/7—31/12 1933	2	9	11	3	9	12	—	13	13	—	12	12	4	23	27	—	13	13	1	13	14	1	26	27	—	33	33	11	151	162

Kontantunderstödsverksamheten hade år 1933 sin största omfattning under mars månad, då 58,135 personer eller 31.1 procent av hela antalet rapporterade arbetslösa uppburo dagunderstöd. Lägsta antalet dagunderstödda är att anteckna för juni månad med 37,271 eller 25.6 procent av hela arbetslöshetsklientelet.

Följande tabell meddelar en sammanställning av antalet dels med statsbidrag och dels med enbart kommunala medel understödda personer under åren 1931—1933.

Understödslinjens omfattning 1931—1933.

Månad	Antal understödstagare						Summa understödstagare			Procent av hela antalet rapporterade arbetslösa		
	med statsbidrag			med enbart kommunala medel			1931	1932	1933	1931	1932	1933
	1931	1932	1933	1931	1932	1933						
Januari . . .	1,883	16,740	43,110	4,498	7,292	20,213	5,881	24,032	63,923	14.6	23.2	33.6
Februari . . .	2,807	21,481	52,909	3,849	8,063	21,385	6,656	29,544	74,294	16.0	27.4	40.8
Mars	3,422	25,003	58,135	4,037	7,047	19,381	7,459	32,050	77,516	17.8	29.2	41.5
April	4,093	26,452	56,791	2,924	5,163	15,622	7,017	31,615	72,413	17.8	28.4	41.0
Maj	4,006	23,476	44,701	1,851	4,948	12,722	5,857	28,424	57,423	17.0	27.8	36.7
Juni	2,772	15,640	37,271	1,394	5,064	10,165	4,166	20,704	47,436	13.4	21.8	32.6
Juli	2,646	15,819	39,105	1,348	4,510	9,493	3,994	20,329	48,598	13.1	21.5	35.0
Augusti . . .	3,239	16,841	37,490	1,365	4,799	9,819	4,604	21,640	47,309	12.9	21.7	32.8
September . .	3,887	17,192	40,841	1,427	5,159	9,445	5,364	22,351	50,286	13.8	21.0	33.2
Oktober . . .	3,501	22,275	47,198	2,540	5,897	8,746	6,041	28,172	55,944	10.6	22.8	33.9
November . .	6,083	28,269	50,842	3,852	7,688	11,012	9,935	35,957	61,854	12.9	24.5	36.2
December . .	11,869	35,475	57,001	6,045	10,238	14,079	17,914	45,713	71,080	20.1	28.4	41.6

Under januari 1934 utgavos kontantunderstöd med statsbidrag till 60,604 personer och med rent kommunala medel till 13,087 personer. Tillhoppa erhöles således 73,691 personer kontantunderstöd.

Hjälpkungörelsens *arbetspliktsbestämmelser* hava under år 1933 vunnit tillämpning inom ett växande antal understödskommuner, vilket framgår av nedanstående sammanställning.

Månad	Arbetsplikts-tillämpande kommuner	% av samtliga kommuner med kontant understödsverksamhet med statsbidrag
januari	33	12.5
februari	54	17.7
mars	81	24.1
april	115	37.8
maj	125	58.1
juni	113	68.5
juli	131	72.4
augusti	130	79.8
september	137	70.3
oktober	138	62.2
november	140	53.8
december	113	37.2

Nedgången för december månad kan antagas vara tillfällig och betingas av brist på lämpliga arbetsobjekt under vintern.

Den kontanta understödsverksamhetens totalkostnader uppgingo under hela år 1933 till 30,799,224 kronor (prel.), därav i statsbidrag 19,557,188 kronor (prel.), motsvarande i medeltal 63.5 procent av understödets totalbelopp. Dagunderstödet genomsnittliga storlek per dag och huvudperson utgjorde 2:27 kronor (prel.) och statens andel därav 1:44 kronor (prel.).

Yrkestillhörigheten av de vid statliga och statskommunala reservarbeten anställda samt de genom kontantunderstöd med statsbidrag understödda framgår av den å sid. 50 och 51 intagna tabellen, som avser förhållandena per den 28 februari och den 31 oktober 1933.

Under år 1933 har arbetslöshetskommissionen på framställning fått Kungl. Maj:ts medgivande att disponera sammanlagt 1,050,000 kronor till *hyreshjälpsverksamhet*. Hyreshjälp åt arbetslösa med bidrag av statsmedel infördes som supplerande hjälpform under den förra stora arbetslöshetskrisen. Verksamheten avvecklades emellertid år 1924 och har sedan icke återupptagits förrän år 1933. Behovet av dylik verksamhet har genomgående gjort sig kraftigare gällande i städerna än på landsbygden. Antalet kommuner, som bedrivit hyreshjälpsverksamhet med statsbidrag under år 1933, utgör 93 och fördelar sig på stads- och landskommuner såsom framgår av följande tablå:

	1:sta kvartalet	2:dra kvartalet	3:dje kvartalet	4:de kvartalet
Städer	37	45	31	34
Landskommuner	22	25	21	23
Summa	59	70	52	57

Arbetslöshetskommissionen har i meddelade föreskrifter fastställt vissa maximibelopp för hyreshjälp till varje familjeförsörjare, vilka belopp ställts i viss relation till storleken av det inom vederbörande kommun utgående dagunderstödet. I följande tabell meddelas en översikt över hyreshjälpsbeloppens storlek inom ett antal kommuner med olika social struktur, vilka utövat hyreshjälpsverksamhet under praktiskt taget hela år 1933.

Hyreshjälpsbeloppens storlek i vissa kommuner under år 1933.

Kommun	Medgivet maximibelopp per månad och familjeförsörjare				Tillämpade hyreshjälpsbelopp per månad och familjeförsörjare ¹								
					Maximum			Minimum			Medeltal		
	1 kv.	2 kv.	3 kv.	4 kv.	1 kv.	2 kv.	3 kv.	1 kv.	2 kv.	3 kv.	1 kv.	2 kv.	3 kv.
Stockholm . .	39:—	39:—	39:—	39:—	39:—	39:—	39:—	3:—	3:—	1:50	31:85	34:48	32:97
Sundbyberg . .	31:—	31:—	33:—	33:—	31:—	25:—	25:—	10:—	10:—	10:—	26:42	21:93	21:22
Botkyrka lk .	18:—	13:—	18:—	18:—	13:—	13:—	18:—	5:—	5:—	5:—	7:61	7:84	10:93
Norrköping . .	21:—	21:—	25:50	25:50	20:—	21:—	21:—	5:—	3:—	4:—	14:34	13:53	13:45
Kalmar	21:—	21:—	—	25:50	20:—	21:—	—	2:50	4:—	—	12:14	11:55	—
Oskarshamn . .	18:—	18:—	23:—	23:—	15:—	15:—	15:—	10:—	10:—	10:—	13:99	13:79	13:68
Malmö	24:—	24:—	28:—	28:—	24:—	24:—	28:—	3:50	3:—	4:25	19:29	19:77	19:90
Trälleborg . .	21:—	21:—	25:50	25:50	21:—	21:—	25:—	5:—	5:—	5:—	14:65	14:35	13:82
Ystad	15:—	15:—	20:50	20:50	15:—	15:—	18:—	5:—	5:—	8:—	12:28	11:91	13:74
Göteborg . . .	27:—	27:—	30:50	30:50	27:—	27:—	30:50	2:—	3:—	2:—	19:10	18:35	20:22
Mölnadal . . .	21:—	21:—	25:50	25:50	21:—	21:—	16:—	5:—	5:—	3:—	13:51	13:80	9:71
Uddevalla . . .	18:—	18:—	23:—	23:—	18:—	18:—	23:—	5:50	5:50	5:50	14:79	14:30	15:06
Trollhättan . .	18:—	18:—	23:—	23:—	18:—	18:—	23:—	7:—	7:—	7:—	17:07	17:24	20:—
Örebro	24:—	24:—	28:—	28:—	24:—	24:—	15:—	7:33	7:33	15:—	16:01	15:62	15:—
Västerås	24:—	24:—	28:—	28:—	24:—	24:—	18:—	5:47	2:75	1:—	19:33	19:09	13:73
Söderhamn . . .	18:—	18:—	23:—	23:—	18:—	18:—	23:—	5:—	7:—	5:—	13:44	13:95	14:01
Sundsvall . . .	—	24:—	28:—	28:—	—	15:—	20:—	—	15:—	8:—	—	11:87	13:19
Alnö lk	15:—	15:—	20:50	20:50	10:—	15:—	10:—	5:—	5:—	5:—	6:28	5:38	5:07
Sköns lk	15:—	15:—	20:50	20:50	15:—	15:—	15:—	6:67	5:—	5:—	11:23	10:24	10:55
Gällivare lk . .	—	21:—	25:50	25:50	—	15:—	15:—	—	5:—	5:—	—	10:38	10:01
Tuna lk	15:—	15:—	20:50	20:50	13:50	13:50	11:11	2:66	2:66	2:66	8:45	8:10	7:75
Jukkasjärvi lk	31:—	31:—	33:—	33:—	30:—	30:—	30:—	10:—	10:—	10:—	20:49	19:77	19:95

Till hyreshjälpsverksamhet har under år 1933 utanordnats tillhopa 622,226 kronor.

Vad beträffar arbetslöshetskommissionens verksamhet genom olika åtgärder till bekämpande av *ungdomsarbetslösheten*, torde redogörelsen härför böra lämnas i samband med frågan om anslag till sådana åtgärder. Som jag tidigare antytt, är jag nämligen icke beredd att nu taga ståndpunkt till de åtgärder, som under nästkommande budgetår böra vidtagas till bekämpande av ungdomsarbetslösheten. Här må endast nämnas, att för dylika ändamål av Kungl. Maj:t under år 1933 ställts till förfogande sammanlagt 1,527,144 kronor samt att statens verkliga utgifter för ändamålet under samma tid uppgått till 657,895 kronor 99 öre.

¹ Fullständig redovisning över tillämpade hyreshjälpsbelopp under fjärde kvartalet 1933 har ännu icke inkommit, varför ifrågasvarande kolumner här uteslutits.

Fördelning å yrken av statliga och stats-

		Den 28 februari 1933						
Yrkes- grup- pering nr	Yrkesgrupp	Antal			Pro-			
		i statliga reserv- arbeten anställda	i stats- kommuna- laga reserv- arbeten anställda	kontant- under- stödda med stats- bidrag (inklusive kursdel- tagare med un- derstöd)	med stats- bidrag hjälp- sam- manlagt	av samt- liga i statliga reserv- arbeten anställda	av samt- liga i stats- kommuna- laga reserv- arbeten anställda	
I	Jordbruk o. skogshushållning:							
	1) Hemmansägare	61	70	17	148	0.4	0.7	
	2) Arrendatorer	19	45	31	95	0.1	0.5	
	3) Kronotorpare	42	37	39	118	0.2	0.4	
A	4) Mindre jordbrukare, andra än ovan nämnda	324	251	511	1,086	1.9	2.6	
	5) Hemmasöner	264	126	231	621	1.5	1.3	
	6) Egentliga jordbruksarbetare	745	442	1,439	2,626	4.3	4.5	
B	7) » skogsarbetare	1,961	894	3,238	6,093	11.4	9.2	
II	Industri och hantverk m. m.:							
A	Gruvdrift och malmförädling (in- begripet järnbruk)	1,339	529	4,227	6,095	7.8	5.4	
B	Jord-, sten- och glasindustri	2,608	635	2,796	6,039	15.2	6.5	
C	Metall- och maskinindustri (in- begripet mek. verkstäder)	660	781	6,177	7,618	3.8	8.0	
D	Trävaruindustri	1,631	531	6,862	9,024	9.5	5.5	
E	Byggnadsverksamhet	359	614	4,130	5,103	2.1	6.3	
F	Läder-, hår-, gummi- o. d. industri	30	59	457	546	0.2	0.6	
G	Textilindustri	68	70	359	497	0.4	0.7	
H	Beklädnadsindustri	29	47	455	531	0.2	0.5	
I	Närings- o. njutningsmedelsind.	69	106	787	962	0.4	1.1	
J	Kemisk-teknisk o. belysningsind.	44	76	277	397	0.3	0.8	
K	Trämasse- och pappersindustri	116	65	1,355	1,536	0.7	0.7	
L	Grafisk industri	9	13	204	226	0.1	0.1	
M	Industri och hantverk, ej särsk. specif.	161	150	1,133	1,444	0.9	1.5	
III	Sjöfart och fiske	230	153	1,562	1,945	1.3	1.6	
IV	Handel och samfärdse m. m.:							
A	Kontors-, bank- och försäkrings- personal	10	27	410	447	0.1	0.3	
B	Butiks- och magasinpersonal	67	73	1,262	1,402	0.4	0.7	
C	Hotell-, kafé- o. restaurangrörelse	15	19	336	370	0.1	0.2	
D	Landtransport	181	336	2,464	2,981	1.0	3.4	
E	Allmän och litterär verksamhet	7	2	102	111	0.0	0.0	
F	Handel och samfärdse, ej särsk. specif.	15	15	167	197	0.1	0.2	
V	Husligt arbete	5	—	80	85	0.0	—	
VI	Arbete, ej hänförligt till annan grupp (inbegripet grov- o. di- versearbetare, ej hänförliga till visst yrke	6,113	3,578	11,953	21,644	35.6	36.7	
	Hela riket	17,182	9,744	53,061	79,987	100.0	100.0	

¹ Angående det absoluta antalet, se den å sid. 13 i propositionen nr 234 intagna tabellen.

kommunala reserverbetare samt dagunderstödda.

Den 31 oktober 1933									
cent		Antal				Procent			
av samtliga kontant-understödda med statsbidrag (inklusive kursdeltagare med understöd)	av hela antalet hjälpsökande inom yrkesgruppen ¹	i statliga reservarbeten anställda	i statskommunala reservarbeten anställda	kontant-understödda med statsbidrag (inklusive kurs- och lägerdeltagare med understöd)	med statsbidrag hjälpta, sammanlagt	av samtliga i statliga reservarbeten anställda	av samtliga i statskommunala reservarbeten anställda	av samtliga kontant-understödda med statsbidrag (inklusive kurs- och lägerdeltagare med understöd)	av hela antalet hjälpsökande inom yrkesgruppen ¹
0.0		67	81	11	159	0.8	0.6	0.0	
0.1		61	114	54	229	0.8	0.8	0.1	
0.1		59	44	10	113	0.8	0.8	0.0	
1.0	30.8	551	588	344	1,483	2.7	4.0	0.7	34.5
0.4		322	349	132	803	1.5	2.4	0.8	
2.7		1,044	779	1,013	2,836	5.0	5.8	2.1	
6.1	39.4	2,949	2,178	1,997	7,124	14.2	14.9	4.2	39.0
7.9	61.8	1,899	699	3,317	5,915	9.2	4.8	7.0	80.1
5.8	51.0	2,725	919	4,108	7,752	13.2	6.8	8.7	61.8
11.6	56.7	613	941	6,530	8,084	3.0	6.5	13.8	62.8
12.9	54.8	1,861	958	4,476	7,295	9.0	6.6	9.5	60.0
7.8	30.1	346	590	3,144	4,080	1.7	4.0	6.7	33.8
0.9	51.0	40	93	267	400	0.2	0.6	0.6	49.5
0.7	56.2	43	106	347	496	0.2	0.7	0.7	61.0
0.9	46.0	32	69	661	762	0.1	0.5	1.4	65.1
1.5	52.4	73	176	790	1,039	0.3	1.2	1.7	63.2
0.5	51.6	35	118	233	386	0.2	0.8	0.5	56.5
2.6	59.2	204	283	1,132	1,619	1.0	1.9	2.4	61.0
0.4	52.0	13	16	301	330	0.1	0.1	0.6	73.8
2.1	43.8	167	275	1,255	1,697	0.8	1.9	2.7	57.2
2.9	48.2	153	129	1,018	1,300	0.7	0.9	2.2	50.3
0.8	45.0	17	73	670	760	0.1	0.5	1.4	68.8
2.4	47.5	79	120	2,001	2,200	0.4	0.8	4.2	72.5
0.6	39.0	18	20	699	737	0.1	0.1	1.5	71.0
4.6	47.6	217	411	3,243	3,871	1.0	2.8	6.9	67.5
0.2	35.9	1	12	203	216	0.0	0.1	0.4	56.4
0.3	39.6	11	19	48	78	0.1	0.1	0.1	32.9
0.2	21.3	—	—	29	29	—	—	0.1	9.4
22.5	39.9	7,100	4,452	9,219	20,771	34.8	30.5	19.5	41.4
100.0	44.0	20,700	14,612	47,252	82,564	100.0	100.0	100.0	51.1

En sammanfattning av *hela antalet genom statliga eller kommunala åtgärder hjälpta arbetslösa* för vissa månader under åren 1931—1933 meddelas i följande tabell.

Totalantalet statligt och kommunalt hjälpta arbetslösa vid vissa tidpunkter 1931—1933.

Tidpunkt	Arbetslinjen (antal anställda)					Understödslinjen (antal understödda)				Summa summarum	
	Statliga reserv- arbeten	Statkommunala reserverbeten	Rent kommunala reserverbeten	Summa	% av hela antalet rapporterade arbetslösa	med stats- bidrag	utan stats- bidrag	Summa	% av hela antalet rapporterade arbetslösa	hjälpna	% av hela antalet rapporterade arbetslösa
1931:											
Januari . .	4,983	900	5,486	11,369	28.2	1,333	4,498	5,881	14.6	17,250	42.8
April . . .	6,501	1,361	5,060	12,922	32.8	4,093	2,924	7,017	17.8	19,939	50.6
Juli	6,946	785	4,127	11,858	38.9	2,646	1,348	3,994	13.1	15,852	51.9
Oktober . .	7,445	1,358	5,459	14,262	25.0	3,501	2,540	6,041	10.6	20,303	35.5
1932:											
Januari . .	12,099	3,016	11,530	26,645	25.7	16,740	7,292	24,032	23.2	50,677	48.8
April . . .	13,879	4,863	10,384	29,126	26.2	26,452	5,163	31,615	28.4	60,741	54.6
Juli	15,648	5,346	9,692	30,686	32.4	15,819	4,510	20,329	21.5	51,015	53.9
Oktober . .	16,055	7,418	10,744	34,217	27.7	22,275	5,897	28,172	22.8	62,389	50.5
1933:											
Januari . .	16,253	8,483	16,785	41,521	21.9	43,110	20,213	63,323	33.5	104,844	55.5
April . . .	18,504	10,476	13,298	42,278	23.9	56,791	15,622	72,413	41.0	114,691	64.9
Juli	23,707	10,998	12,625	47,330	34.1	39,105	9,493	48,598	35.0	95,928	69.1
Oktober . .	20,676	14,564	11,559	46,799	28.4	47,198	8,746	55,944	33.9	102,743	62.3
December .	16,374	12,241	9,237	37,852	22.1	57,001	14,079	71,080	41.6	108,932	63.6

Vidare må lämnas följande uppgifter rörande *det absoluta och relativa antalet hjälpsökande, som erhållit hjälp* genom statens och kommunernas försorg under åren 1931—1933.

Det absoluta och relativa antalet hjälpta arbetslösa 1931—1933.

	Antal hjälpta arbetslösa			De hjälpta i % av hela antalet rapporterade arbetslösa		
	1931	1932	1933	1931	1932	1933
Januari	17,250	50,677	104,844	42.8	48.8	55.5
Februari	20,733	61,511	119,850	49.8	56.9	65.9
Mars	21,799	62,195	123,431	52.0	56.7	66.1
April	19,939	60,741	114,691	50.6	54.6	64.9
Maj	17,583	57,037	100,831	50.9	54.8	64.5
Juni	16,217	51,130	93,525	52.2	52.5	64.8
Juli	15,852	51,015	95,928	51.9	53.9	69.1
Augusti	16,865	52,817	95,277	47.2	52.9	66.1
September	17,723	54,882	97,275	43.9	51.6	64.2
Oktober	20,303	62,389	102,743	35.5	50.5	62.8
November	23,211	72,334	104,078	36.5	49.2	61.0
December	38,215	82,278	108,932	43.1	51.1	63.6

Sammanlagda antalet av stat och kommun hjälpta under januari 1934 utgjorde 116,714 eller 68.0 procent av hela antalet hjälpsökande personer.

Siffrorna utvisa, att hjälpverksamheten år 1933 haft större omfattning än under åren 1931 och 1932. Utsträcket jämförelsen längre tillbaka i tiden, visar det sig, att hjälpåtgärderna endast under den förra arbetslöshetskrisens svåraste år 1922 — varit av ungefär samma relativa storleksordning.

Fördelningen den 31 januari 1934 på län och större städer av de arbetslösa och de olika formerna av arbetslöshetshjälp framgår av den å sid. 54 och 55 intagna tabellen.

Beträffande *beräknade kostnader och statsbidrag* för under tiden från den 1 juli 1933 till och med den 23 februari 1934 *beviljade statliga och statskommunala reserverbeten* har gjorts en sammanställning länsvis (sid. 56 och 57). I avsikt att belysa den omfattning, i vilken nu nämnda hjälpåtgärder kommit de större städerna till del, hava i sammanställningen uppgifter meddelats särskilt för städer med mera än 15,000 invånare.

Vad de statskommunala reserverbetena beträffar må härvid följande anmärkas. Sådana arbeten beviljas under hänsynstagande till omfattningen av den lokala arbetslösheten. Enär ansökningar om statskommunala reserverbeten såsom regel bifallas, såvida de äro motiverade ur arbetslöshetssynpunkt och uppfylla de fordringar, som författningen enligt måste ställas på dylika arbeten, torde de växlingar, som med avseende på dessa reserverbetens omfattning föreligga de olika länen emellan, väsentligen vara att hänföra, förutom till arbetslöshetens olika omfattning, till olika omfattande initiativ från vederbörande kommunala myndigheter.

De statliga reserverbetena anordnas och igångsätts efter andra principer.

De arbetslösas och arbetslöshetshjälpens fördel-

	Antal anmälda arbetslösa			Anställda vid stat- liga reserv- arbeten	Anställda vid stats- kommun- ala reserv- arbeten	Summa anställda vid statl. o. stats- kommun- ala res- servarb.
	Städer	Lands- bygd	Summa			
	1	2	3			
1 Stockholms stad	15,617	—	15,617	130	400	530
2 Stockholms län	1,525	5,843	7,368	786	519	1,305
3 Uppsala stad	724	—	724	11	7	18
4 Uppsala län i övr.	173	2,248	2,421	62	290	352
5 Eskilstuna stad	551	—	551	65	221	286
6 Södermanlands län i övr.	826	2,234	3,060	233	434	667
7 Linköpings stad	981	—	981	32	95	127
8 Norrköpings »	2,311	—	2,311	72	59	131
9 Östergötlands län i övr.	476	2,859	3,335	151	228	379
10 Jönköpings stad	722	—	722	88	309	397
11 Jönköpings län i övr.	843	1,573	2,416	293	331	624
12 Kronobergs län	193	2,754	2,947	694	122	816
13 Kalmar stad	894	—	894	36	243	279
14 Kalmar län i övr.	1,336	3,627	4,963	881	770	1,651
15 Gotlands län	340	769	1,109	18	339	357
16 Karlskrona stad	694	—	694	87	—	87
17 Blekinge län i övr.	599	5,568	6,167	1,998	1,029	3,027
18 Kristianstads län	616	3,563	4,179	594	397	991
19 Hälsingborgs stad	2,238	—	2,238	78	105	183
20 Landskrona »	1,009	—	1,009	79	200	279
21 Lunds »	813	—	813	26	—	26
22 Malmö »	5,206	—	5,206	181	100	281
23 Malmöhus län i övr.	1,404	4,932	6,336	396	444	840
24 Halmstads stad	764	—	764	30	134	164
25 Hallands län i övr.	350	1,366	1,716	116	194	310
26 Göteborgs stad	10,199	—	10,199	195	184	379
27 Mölndals »	668	—	668	4	106	110
28 Uddevalla »	650	—	650	40	88	128
29 Göteborgs och Bohus län i övr.	652	7,680	8,332	1,513	582	2,095
30 Borås stad	402	—	402	50	224	274
31 Älvsborgs län i övr.	1,501	2,530	4,031	485	512	997
32 Skaraborgs län	1,263	1,829	3,092	156	337	493
33 Karlstads stad	752	—	752	13	133	146
34 Värmlands län i övr.	902	6,098	7,000	1,180	451	1,631
35 Örebro stad	1,093	—	1,093	33	161	194
36 Örebro län i övr.	122	4,940	5,062	931	431	1,362
37 Västerås stad	891	—	891	51	61	112
38 Västmanlands län i övr.	638	2,506	3,144	498	302	800
39 Kopparbergs län	682	7,271	7,953	1,031	764	1,795
40 Gävle stad	888	—	888	20	130	150
41 Gävleborgs län i övr.	1,066	6,209	7,275	505	303	808
42 Sandsvalls stad	567	—	567	4	45	49
43 Västernorrlands län i övr.	525	14,624	15,149	978	906	1,884
44 Jämtlands län	399	1,628	2,027	496	191	687
45 Västerbottens län	568	4,589	5,157	970	657	1,627
46 Norrbottens »	1,452	7,215	8,667	2,308	341	2,649
47 Hela riket	67,085	104,455	171,540	18,598	13,879	32,477

ning den 31 januari 1934 ur geografiska synpunkter.

Anställda vid statl. o. statskom. reservarb. i % av samtl. arbetslösa	Anställda vid rent kommunala reservarbeten	K o n t a n t u n d e r s t ö d				Summa hjälpta	Summa hjälpta i % av hjälpsökande	Beviljat antal platser vid statskom. reservarbeten	
		med statsbidrag			med kommunalt bidrag				
		städer	landsbygd	summa					
7	8	9	10	11	12	13	14	15	
3.4	—	10,208	—	10,208	3,877	11,615	93.6	700	1
17.7	339	478	1,270	1,748	1,167	4,559	61.9	1,115	2
2.5	39	211	—	211	152	420	58.0	30	3
14.5	276	37	430	467	82	1,177	48.6	735	4
51.9	—	91	—	91	—	377	68.4	255	5
21.8	366	373	117	490	193	1,716	56.1	815	6
12.9	20	368	—	368	31	546	55.7	115	7
5.7	—	1,196	—	1,196	658	1,985	85.9	90	8
11.4	755	101	402	503	270	1,907	57.2	645	9
55.0	55	—	—	—	57	509	70.5	400	10
25.8	478	3	28	31	105	1,238	51.2	585	11
27.7	377	—	108	108	118	1,419	48.2	305	12
31.2	—	446	—	446	29	754	84.3	500	13
33.3	501	476	276	752	123	3,027	61.0	1,630	14
32.2	90	40	120	160	10	617	55.6	470	15
12.5	134	260	—	260	—	481	69.3	85	16
49.1	224	34	808	842	48	4,141	67.1	1,500	17
23.9	1,334	64	35	99	133	2,557	61.2	705	18
8.2	—	1,300	—	1,300	277	1,760	78.6	250	19
27.7	—	627	—	627	—	906	89.9	250	20
3.2	—	494	—	494	124	644	79.2	75	21
5.4	149	2,843	—	2,843	1,272	4,545	87.3	350	22
13.8	1,465	685	749	1,434	334	4,073	64.3	905	23
21.5	87	390	—	390	—	641	83.9	300	24
18.1	497	—	70	70	44	921	53.7	365	25
3.7	80	7,207	—	7,207	740	8,406	82.4	450	26
16.5	—	200	—	200	90	400	59.9	250	27
19.7	—	320	—	320	11	459	70.6	120	28
25.1	292	350	3,764	4,114	217	6,718	80.6	1,320	29
68.2	—	—	—	—	—	274	68.2	290	30
24.7	507	377	207	584	119	2,207	54.8	1,070	31
15.9	373	403	106	509	140	1,515	49.0	655	32
19.4	—	214	—	214	—	360	47.9	160	33
23.8	276	372	1,565	1,937	283	4,127	59.0	2,100	34
17.7	—	503	—	503	63	760	69.5	300	35
26.9	344	—	1,294	1,294	203	3,203	63.3	1,450	36
12.6	—	541	—	541	—	653	73.3	200	37
25.4	358	247	471	718	260	2,136	67.9	920	38
22.6	194	91	1,852	1,943	333	4,265	53.6	2,615	39
16.9	—	465	—	465	—	615	69.3	160	40
11.1	298	555	2,241	2,796	599	4,501	61.9	2,210	41
8.6	—	365	—	365	122	536	94.5	60	42
12.4	294	154	7,964	8,118	426	10,722	70.8	4,090	43
33.9	132	113	343	456	51	1,326	65.4	1,740	44
31.5	166	—	372	372	65	2,230	43.2	2,155	45
30.6	46	446	2,364	2,810	261	5,766	66.5	1,315	46
18.9	10,546	33,648	26,956	60,604	13,087	116,714	68.0	36,805	47

Beräknade kostnader och statsbidrag för under tiden $\frac{1}{7}$ 1933— $\frac{23}{2}$ 1934 beviljade statliga och statskommunala reservarbeten. Tusental kronor.

	Statliga arbeten		Statskommunala arbeten		Summa		Invånare $\frac{1}{1}$ 1933	Arbetslösa $\frac{31}{12}$ 1933	Statsbidrag i kronor per	
	Beräknade totalkost- nader	Beräknat stats- bidrag	Beräknade totalkost- nader	Beräknat stats- bidrag	Beräknade totalkost- nader	Beräknat stats- bidrag			invånare	arbetslös
							1	2		
Stockholms stad	—	—	5,460	2,290	5,460	2,290	519,711	14,515	4: 41	157: 77
Stockholms län	2,359	1,963	3,181	1,208	5,540	3,171	268,219	7,105	11: 83	446: 31
Uppsala stad	—	—	426	97	426	97	30,190	654	3: 21	148: 32
Uppsala län i övrigt	—	—	1,028	716	1,028	716	108,032	2,233	6: 63	320: 65
Eskilstuna stad	—	—	434	189	434	189	32,674	534	5: 78	353: 93
Södermanlands län i övrigt	530	460	900	475	1,430	935	155,293	3,130	6: 02	298: 72
Linköpings stad	—	—	219	78	219	78	29,845	788	2: 61	98: 98
Norrköpings stad	—	—	165	40	165	40	61,494	2,145	0: 65	18: 65
Östergötlands län i övrigt	395	346	921	399	1,316	745	219,266	3,101	3: 40	240: 25
Jönköpings stad	—	—	456	168	456	168	30,918	661	5: 43	254: 16
Jönköpings län i övrigt	2,420	2,174	786	392	3,206	2,566	202,417	2,333	12: 68	1,099: 87
Kronobergs län	4,264	3,927	286	95	4,550	4,022	155,293	2,883	25: 90	1,395: 07
Kalmar stad	—	—	942	473	942	473	19,801	860	23: 89	550: 00
Kalmar län i övrigt	2,419	2,115	1,627	1,030	4,046	3,145	211,878	4,722	14: 84	666: 03
Gotlands län	45	38	380	232	425	270	57,738	864	4: 68	312: 50
Karlskrona stad	—	—	313	184	313	184	25,492	606	7: 22	303: 63
Blekinge län i övrigt	3,590	3,227	1,648	976	5,238	4,203	120,154	5,968	34: 98	704: 26
Kristianstads län	3,461	3,027	758	374	4,219	3,401	247,220	3,652	13: 76	931: 27
Hälsingborgs stad	—	—	861	547	861	547	55,889	2,073	9: 79	263: 87

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Landskrona stad	—	—	558	406	558	406	18,534	973	21: 91	417: 27
Lunds stad	—	—	533	383	533	383	24,512	796	15: 63	481: 16
Malmö stad	—	—	1,093	624	1,093	624	120,304	4,556	5: 19	136: 96
Malmöhus län i övrigt	622	522	1,662	839	2,284	1,361	294,892	4,844	4: 61	280: 96
Halmstads stad	—	—	656	229	656	229	23,866	799	9: 60	286: 61
Hallands län i övrigt	487	449	567	239	1,054	688	127,342	1,502	5: 40	458: 06
Göteborgs stad	—	—	230	84	230	84	243,317	9,433	0: 35	8: 90
Mölnåls stad	—	—	261	168	261	168	17,555	615	9: 57	273: 17
Uddevalla stad	—	—	307	191	307	191	15,104	656	12: 65	291: 16
Göteborgs och Bohus län i övrigt	4,038	3,684	1,502	1,013	5,540	4,697	187,256	8,296	25: 09	566: 04
Borås stad	—	—	441	234	441	234	38,236	404	6: 12	579: 21
Älvsborgs län i övrigt	5,281	4,684	1,307	711	6,588	5,395	277,256	3,605	19: 46	1,496: 54
Skaraborgs län	29	29	1,017	491	1,046	520	242,517	2,862	2: 14	181: 69
Karlstads stad	—	—	511	420	511	420	20,911	503	20: 09	834: 99
Värmlands län i övrigt	43	38	2,001	1,139	2,044	1,177	250,755	7,751	4: 70	151: 85
Örebro stad	—	—	427	163	427	163	37,523	954	4: 34	170: 86
Örebro län i övrigt	1,719	1,520	1,061	545	2,780	2,065	180,988	4,622	11: 41	446: 78
Västerås stad	—	—	294	123	294	123	30,378	811	4: 05	151: 66
Västmanlands län i övrigt	833	675	1,224	692	2,057	1,367	130,777	3,278	10: 45	417: 03
Kopparbergs län	3,336	2,876	2,977	2,032	6,313	4,908	249,937	8,389	19: 64	585: 05
Gävle stad	—	—	353	132	353	132	38,868	771	3: 40	171: 21
Gävleborgs län i övrigt	1,037	887	2,397	1,436	3,434	2,323	240,861	9,538	9: 65	243: 55
Sundsvalls stad	—	—	50	18	50	18	18,006	677	1: 00	26: 59
Västernorrlands län i övrigt	2,391	2,080	4,245	2,989	6,636	5,069	262,867	15,593	19: 29	325: 08
Jämtlands län	1,161	1,042	964	596	2,125	1,638	135,677	3,371	12: 08	485: 92
Västerbottens län	1,087	1,048	2,096	991	3,183	2,039	207,820	6,092	9: 82	334: 70
Norrbottnens län	4,625	4,385	1,561	1,045	6,186	5,430	202,781	10,545	26: 78	514: 94
Hela riket	46,172	41,196	51,086	27,896	97,258	69,092	6,190,364	171,065	11: 16	403: 89

Medan vid de statskommunala reservarbetena i regel endast sysselsättas arbetare från vederbörande kommun eller vägdistrikt, anställas vid de statliga reservarbetena arbetare, vilka kunna vara hänvisade från olika delar av landet. Vid anordnandet av statliga reservarbeten har det i främsta rummet gällt att få fram för ändamålet lämpliga arbetsobjekt, varvid särskild hänsyn icke tagits till den inom orten eller länet föreliggande arbetslösheten. Den omfattning, i vilken de statliga reservarbetena bedrivs inom ett visst område, är således icke en mätare på de åtgärder, som i arbetslöshetslindrande syfte från arbetslöshetskommissionens sida vidtagits för de arbetslösa just inom detta område.

Vidare har gjorts en sammanställning av *utbetalade statsbidrag* till statliga och statskommunala reservarbeten, kontantunderstöds- och hyreshjälpsverksamhet samt kurser och frivillig arbetstjänst (sid. 60 och 61). Denna sammanställning har likaledes gjorts länsvis med särskilda uppgifter för städer med mera än 15,000 invånare samt avser tiden från den 1 juli 1933 till och med den 16 februari 1934. Dessa uppgifter äro icke jämförbara med de i nyssnämnda sammanställning meddelade uppgifterna rörande omfattningen av beviljade statliga och statskommunala reservarbeten, enär verkställda utbetalningar i viss omfattning även avse arbeten, varom beslut fattats före den 1 juli 1933.

Ifrågavarande tabell omfattar, som nyss nämnts, tiden fram till och med den 16 februari 1934. För tiden $17\frac{1}{2}$ — $23\frac{1}{2}$, vilken medtagits i tabellen rörande beviljade statliga och statskommunala reservarbeten, föreligga först senare uppgifter i här förevarande hänseende.

Vad de verkställda beräkningarna rörande utbetalningarnas relation till invånareantalet och antalet arbetslösa beträffar, hänvisar jag till vad jag nyss anfört om att de statliga reservarbetena icke beslutats med särskild hänsyn till omfattningen av arbetslösheten å den ort, där arbetena komma att utföras.

Uppgifterna angående statliga reservarbeten avse arbetslöshetskommissionens bruttokostnader, vilka emellertid i bokföringens nuvarande läge icke hava kunnat exakt fastställas; härvid hava vissa approximativa beräkningar måst verkställas. Uppgifterna avse vidare de av kommissionen lämnade förskotten; redovisningarna hava nämligen ännu icke hunnit slutbehandlas för hela här ifrågavarande tid. De ersättningar, som inflyta från kommuner för förskoterade ortstillägg, ingå icke i tabellen för tiden efter september månad.

Kostnaderna för understöd åt deltagare i kurser äro redovisade under rubriken »Understöd». De för kursverksamheten utbetalade statsbidragen, som redovisats under rubriken »Kurser, frivillig arbetstjänst», avse sålunda huvudsakligen endast lärarelöner och därmed sammanhängande utgifter. Beträffande uppgifterna för frivillig arbetstjänst gäller, att för de av arbetslöshetskommissionen bedrivna arbetslägren slitagekostnaderna för material under tiden efter den 1 januari 1934 icke blivit inräknade; icke heller hava efter denna tid medtagits ersättningar från respektive kommuner för deras bidrag till dagunderstödskostnaderna.

Beträffande fördelningen av arbetslösheten och de olika hjälpåtgärderna inom de olika länen tillåter jag mig att hänvisa till en vid propositionen nr 234 angående anslag till statliga beredskapsarbeten m. m. såsom bilaga (Bilaga A) fogad förteckning över samtliga de kommuner, vilka avgivit rapport till arbetslöshetskommissionen per den 31 december 1933. I förteckningen är för varje kommun angivet invånarantalet den 1 januari 1933 samt arbetslöshetens omfattning den 31 december 1933, ävensom antalet genom reservarbete eller kontantunderstöd vid sistnämnda tidpunkt hjälpta.

Arbetslöshetshjälp till kontorister.

I cirkulärskrivelse den 17 oktober 1933 anmodade jag länsstyrelserna i samtliga län ävensom åtskilliga andra statens myndigheter att till socialdepartementet insända uppgifter om den omfattning, i vilken för lindrande av arbetslösheten skulle kunna anordnas vissa arkivarbeten, bestående av städning, utrensning av s. k. bakar etc. samt även av enklare gallring. Över inkomna uppgifter gjordes inom departementet två särskilda sammanställningar, upptagande den ena enklare och den andra mera kvalificerade arbeten. Sammanställningen över enklare arbeten utvisade ett beräknat dagsverksantal av sammanlagt 74,073 till en kostnad av 531,773 kronor. Motsvarande siffror för mera kvalificerade arbeten utgjorde 11,482 dagsverken till en kostnad av 100,513 kronor.

Genom beslut den 12 januari 1934 anbefalldes Kungl. Maj:t härefter statens arbetslöshetskommission att med ledning av nämnda sammanställningar, de från myndigheterna inkomna uppgifterna samt de ytterligare förslag till arbeten av ifrågavarande slag, som kunde inkomma, i samråd med vederbörande myndigheter skyndsamt anordna för arbetslösa kontorister och med dem jämställda avsedda statliga reservarbeten till en sammanlagd kostnad av 700,000 kronor. Kungl. Maj:t ställde samtidigt omförmälda belopp till arbetslöshetskommissionens förfogande, att utgå av reservationsanslaget till statliga och statskommunala reservarbeten, samt förordnade, att vid ifrågavarande verksamhet de i den allmänna hjälpkungörelsen (446/1933) meddelade bestämmelserna för statliga reservarbeten i allmänhet skulle, enligt arbetslöshetskommissionens närmare bestämmande, i tillämpliga delar lända till efterrättelse.

På grund av Kungl. Maj:ts beslut har sedermera arbetslöshetskommissionen påbörjat anordnande såsom statliga reservarbeten av vissa arkivarbeten, till vilka intill den 28 februari 1934 hänvisats sammanlagt 135 manliga och 39 kvinnliga arbetslösa kontorister med en beräknad varaktighet för anställningen varierande mellan 1 och 12 månader. Intill nyssnämnda dag har av arbetslöshetskommissionen till ifrågavarande arkivarbeten beviljats 168,008 kronor 35 öre.

Att den sålunda igångsatta verksamheten fyller ett stort behov torde vara obestridligt. Verksamheten lär bära fortsättas i all möjlig och lämplig omfattning och, därest tjänliga arbetsobjekt kunna erhållas, jämväl utvidgas till andra slags arbeten.

Utbetalade statsbidrag till statliga och statskommunala reservarbeten, understödsverk-

	Statliga reserv- arbeten	Statskomm. reserv- arbeten	Understöd	
1	Stockholms stad	—	254,164	1,682,072
2	Stockholms län	1,124,509	107,815	230,120
3	Uppsala stad	—	1,307	17,971
4	Uppsala län i övrigt	—	60,368	62,685
5	Eskilstuna stad	—	96,610	13,270
6	Södermanlands län i övrigt	207,897	27,898	46,602
7	Linköpings stad	—	19,485	60,771
8	Norrköpings stad	—	26,148	220,074
9	Östergötlands län i övrigt	144,705	60,736	51,970
10	Jönköpings stad	—	161,049	—
11	Jönköpings län i övrigt	777,179	91,515	639
12	Kronobergs län	1,488,778	12,767	1,816
13	Kalmar stad	—	220,674	53,792
14	Kalmar län i övrigt	1,244,670	226,362	164,830
15	Gotlands län	127,051	63,880	3,618
16	Karlskrona stad	—	—	29,939
17	Blekinge län i övrigt	2,601,630	247,393	155,420
18	Kristianstads län	712,360	73,555	3,890
19	Hälsingborgs stad	—	4,757	252,296
20	Landskrona stad	—	74,734	193,689
21	Lunds stad	—	1,177	65,193
22	Malmö stad	—	33,559	684,520
23	Malmöhus län i övrigt	141,349	64,741	178,917
24	Halmstads stad	—	160,534	18,654
25	Hallands län i övrigt	153,057	31,637	86
26	Göteborgs stad	—	21,658	1,478,846
27	Mölnåls stad	—	117,756	47,543
28	Uddevalla stad	—	46,239	46,278
29	Göteborgs och Bohus län i övrigt	2,303,463	220,553	920,034
30	Borås stad	—	38,635	—
31	Älvsborgs län i övrigt	1,934,981	182,428	65,045
32	Skaraborgs län	370,899	114,192	57,959
33	Karlstads stad	—	—	9,376
34	Värmlands län i övrigt	2,658,755	259,688	301,532
35	Örebro stad	—	38,602	82,803
36	Örebro län i övrigt	1,084,611	257,580	216,126
37	Västerås stad	—	27,280	84,146
38	Västmanlands län i övrigt	959,402	67,156	124,331
39	Kopparbergs län	1,458,560	382,113	278,548
40	Gävle stad	—	41,681	49,095
41	Gävleborgs län i övrigt	925,503	293,856	556,426
42	Sundsvalls stad	—	15,073	60,643
43	Västernorrlands län i övrigt	2,372,078	945,851	2,073,588
44	Jämtlands län	1,150,789	322,317	29,061
45	Västerbottens län	1,293,377	420,625	24,567
46	Norrbottens län	2,763,183	204,588	906,826
47	Hela riket	28,003,786	6,140,736	11,605,607

samhet, hyreshjälp, kurser samt frivillig arbetstjänst under tiden $1/7$ 1933— $16/2$ 1934.

Hyreshjälp	Kurser, friv. arbetstjänst	Summa	Invånare $1/1$ 1933	Arbetslösa $31/12$ 1933	Utbetalat statsbidrag i kronor per		
					invånare	arbetslösa	
212,747	81,552	2,230,535	519,711	14,515	4.29	153.67	1
17,589	2,136	1,482,169	268,219	7,105	5.53	208.61	2
—	2,549	21,827	30,190	654	0.72	33.37	3
174	4,981	128,208	108,032	2,233	1.19	57.42	4
5,370	—	115,250	32,674	534	3.53	215.82	5
4,084	1,255	287,736	155,293	3,130	1.85	91.93	6
—	—	80,256	29,845	788	2.69	101.85	7
28,785	6,883	281,890	61,494	2,145	4.58	131.42	8
2,491	—	259,902	219,266	3,101	1.19	83.81	9
—	—	161,049	30,918	661	5.21	243.64	10
1,250	15,533	886,116	202,417	2,333	4.38	379.82	11
—	—	1,503,361	155,293	2,883	9.68	521.46	12
4,533	—	278,999	19,801	860	14.09	324.42	13
3,416	3,944	1,643,222	211,878	4,722	7.76	347.99	14
1,002	—	195,551	57,738	864	3.39	226.33	15
1,731	—	31,670	25,492	606	1.24	52.26	16
—	—	3,004,443	120,154	5,968	25.00	503.43	17
—	—	789,805	247,220	3,652	3.19	216.27	18
28,113	7,008	292,174	55,889	2,073	5.23	140.94	19
7,739	8,976	285,138	18,534	973	15.38	293.05	20
6,100	3,805	76,275	24,512	796	3.11	95.82	21
69,998	6,256	794,333	120,304	4,556	6.60	174.35	22
15,526	288	400,821	294,892	4,844	1.36	82.75	23
3,000	1,204	183,392	23,866	799	7.68	229.53	24
495	—	185,275	127,342	1,502	1.45	123.35	25
88,565	79,568	1,668,637	243,317	9,433	6.86	176.89	26
3,244	21,182	189,725	17,555	615	10.81	308.50	27
6,259	1,446	100,222	15,104	656	6.64	152.78	28
5,154	—	3,449,204	187,256	8,298	18.42	415.67	29
—	—	38,635	38,236	404	1.01	95.63	30
9,504	2,816	2,194,774	277,256	3,605	7.92	608.81	31
282	2,119	545,451	242,517	2,862	2.25	190.58	32
—	—	9,376	20,911	503	0.45	18.64	33
3,826	931	3,224,732	250,755	7,751	12.86	416.04	34
1,713	4,600	127,718	37,523	954	3.40	133.88	35
—	29,706	1,588,023	180,988	4,622	8.77	343.58	36
9,675	5,918	127,019	30,378	811	4.18	156.62	37
3,435	32,595	1,186,919	130,777	3,278	9.08	362.09	38
355	3,962	2,123,538	249,937	8,389	8.50	253.13	39
1,512	—	92,288	38,868	771	2.37	119.70	40
9,563	28,971	1,814,319	240,861	9,538	7.53	190.22	41
4,985	766	81,467	18,006	677	4.52	120.34	42
58,374	16,611	5,466,502	262,867	15,593	20.80	350.57	43
—	38,712	1,540,879	135,677	3,371	11.36	457.10	44
—	2,057	1,740,626	207,820	6,092	8.38	285.72	45
26,047	28,942	3,934,586	202,781	10,545	19.40	373.12	46
646,636	447,272	46,844,037	6,190,364	171,065	7.57	273.84	47

Anslag till främjande av företagsverksamhet.

Till fullständigande av den lämnade redogörelsen för användandet av reservationsanslaget till bekämpande av arbetslösheten må här omnämnas, att understöd till främjande av företagsverksamhet i enlighet med uttalande senast i riksdagens skrivelse den 18 februari 1933, nr 36, under löpande budgetår ur nämnda anslag enligt särskilda av Kungl. Maj:t meddelade beslut anvisats

till uppförande av spannmålslagerhus	196,695 kr.
till inköp av ett sjuktransportflygplan	50,000 »
till anläggande av mejerier	6,800 »
till anläggande av enklare väg- och broförbindelser inom Västerbottens län	150,000 »
	eller sålunda tillhoppa 403,495 kr.

Arbetslöshetsläget.

Tidigare denna dag har jag i samband med anmälan av fråga om anslag till statliga beredskapsarbeten m. m. lämnat en närmare framställning angående det nuvarande arbetslöshetsläget i Sverige (proposition nr 234 sid. 5 ff.). Till denna framställning tillåter jag mig att hänvisa.

Anslagsbehovet under budgetåret 1934/1935.

Inledningsvis har jag i korthet redogjort för arbetslöshetskommissionens i skrivelserna av den 15 december 1933 och den 16 februari 1934 gjorda anslagsberäkning för budgetåret 1934/1935. I sistnämnda skrivelse har kommissionen härom anfört följande:

Beträffande kostnaderna för budgetåret 1934/1935 hade kommissionen i sin decemberframställning preliminärt beräknat dessa till 65,000,000 kronor, därav 48,000,000 kronor till statliga och statskommunala reservarbeten och 17,000,000 kronor till kontantunderstödsverksamhet, kurser och frivillig arbetstjänst m. m.

Anledning finnes antaga, att denna beräkning, som utgick från förutsättningen av en något minskad hjälpverksamhet, skall visa sig i stort sett träffa det riktiga. Därest emellertid den redan konstaterade konjunkturförbättringen skrider framåt, de av föregående års riksdag beslutade allmänna hjälpåtgärderna efter byggnadskonfliktens avveckling bliva helt förda ut i livet och innevarande års riksdag slutligen kommer att ånyo anvisa särskilda anslag till allmänna och beredskapsarbeten, synes en nedskärning av det av kommissionen tidigare ifrågasatta anslagsbeloppet hava skäl för sig. En sådan minskning — av kommissionen beräknad till inalles 10,000,000 kronor, därav 5,000,000 kronor för nästa budgetår — torde dock med hänsyn till vanskligheten att nu bedöma arbetsmarknadens utveckling under en längre tid framåt böra verkställas med nödig försiktighet, så att kommissionen i händelse av en omsvängning till det sämre i konjunkturerna ej befinnes blottställd på medel för verksamhetens upprätthållande i en mot hjälpbehovet svarande utsträckning. Då riksdagen blir i tillfälle att senare taga ställning till frågan om anslagsbeloppens definitiva fixerande, står ju under alla förhållanden den möjligheten öppen att då företaga den justering uppåt eller nedåt av belop-

pen, som kan finnas motiverad av näringslivets och arbetsmarknadens utveckling.

Med hänsyn till vad arbetslöshetskommissionen sålunda anfört har kommissionen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte utverka av riksdagen, att till bestridande av kostnaderna för den av kommissionen bedrivna verksamheten för arbetslöshetens bekämpande måtte för budgetåret 1934/1935 anvisas ett anslag av 60 miljoner kronor, därav 46 miljoner kronor till statliga och statskommunala reserverbeten och 14 miljoner kronor till kontantunderstödsverksamhet, kurser och frivillig arbetstjänst m. m.

För den verkställda beräkningen av omfattningen under budgetåret 1934/1935 av statliga och statskommunala reserverbeten samt kontantunderstöd har jag redogjort i samband med framläggandet av plan för omfattningen under samma budgetår av statens åtgärder i övrigt i arbetslöshetsavhjälpande syfte. Till den sålunda lämnade redogörelsen tillåter jag mig att hänvisa (se proposition nr 234 sid. 33 ff.). Av densamma framgår, att det genomsnittliga antal arbetare, vilka kunna och böra beredas sysselsättning vid *statliga och statskommunala reserverbeten*, uppskattats till sammanlagt omkring 24,000 man i genomsnitt under budgetperioden. Statens kostnad härför har beräknats till 46 miljoner kronor, med vilket belopp således anslaget till statliga och statskommunala reserverbeten läser böra upptagas. Detta belopp motsvarar vad som av arbetslöshetskommissionen i skrivelsen den 16 februari 1934 ansetts erforderligt för verksamhetens upprätthållande under nästkommande budgetår och understiger med 2 miljoner kronor det belopp, som i anslutning till kommissionens preliminära uppskattning beräknats i statsverkspropositionen.

Jämlikt bestämmelserna i 55 § av hjälpkungörelsen skola från anslaget till statliga och statskommunala reserverbeten bland annat bestridas kostnaderna för arbetslöshetskommissionen och besvärnämnden för reserverbetslöner. Någon anledning att på grund härav höja anslagets belopp läser icke förefinnas, enär — såsom hittills pläгат ske — i kostnaderna för de statliga reserverbetena inräknats utgifterna för den centrala administrationen av verksamheten.

I fråga om det antal arbetslösa, till vilka under budgetåret 1934/1935 *kontantunderstöd* med statsbidrag kan komma att utgivas, framgår av den i propositionen nr 234 lämnade redogörelsen, att jag anser det erforderligt att beräkna medel för sådan hjälp till 20,000 arbetslösa i genomsnitt under budgetperioden. Kostnaden härför torde med samma utgångspunkter som nästföregående år böra uppskattas till 10 miljoner kronor, i vilket belopp emellertid — med hänsyn till vunnit erfarenhet om de verkliga kostnaderna för verksamheten — torde kunna inrymmas diverse mindre utgifter, som finnas böra utgå från anslaget.

Beträffande kostnaderna för *hyreshjälpsverksamheten* har arbetslöshetskommissionen i sin skrivelse den 15 december 1933 uppskattat desamma för innevarande budgetår till 2 miljoner kronor. Samma belopp läser böra beräknas för ändamålet under nästkommande budgetår.

Departements-
chefen.

Efter hemställan av mig har Kungl. Maj:t den 8 december 1933 bemyndigat chefen för socialdepartementet att tillkalla särskilda sakkunniga att inom socialdepartementet biträda med fortsatt utredning i olika hänseenden av frågor sammanhängande med *ungdomsarbetslösheten* och åtgärder i anledning av densamma. De med stöd av nämnda bemyndigande tillkallade sakkunniga hava, ännu icke hunnit fullgöra sitt uppdrag. Jag är därför, som jag tidigare omnämnt, nu icke beredd att taga ståndpunkt till frågan om de åtgärder, som lämpligen kunna vidtagas till avhjälpande av ungdomsarbetslösheten, utan anhåller att senare få återkomma till denna fråga. Beträffande kostnaderna under nästkommande budgetår för ifrågavarande verksamhet förordar jag, att de i första hand skola bestridas från ett för ändamålet särskilt upptaget anslag, varför hänsyn till ifrågavarande kostnader icke behöver tagas vid beräkningen av anslaget till bekämpande av arbetslösheten. Från detta böra emellertid av praktiska skäl alltjämt bestridas de centrala administrationskostnaderna för ifrågavarande verksamhet, varvid hinder givetvis icke bör möta att, därest Kungl. Maj:t så finner erforderligt, taga detsamma i anspråk jämväl för hjälp åt unga arbetslösa.

Jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 20 oktober 1933 tillkallade chefen för jordbruksdepartementet den 21 i samma månad särskilda utredningsmän att verkställa utredning och avgiva förslag rörande frågan om *jord åt arbetslösa*. Utredningsmännen hava den 13 februari 1934 avlämnat betänkande jämte förslag i ämnet. Förslaget innebär, att arbetslösa jordsökande skulle beredas möjlighet att såsom lån av staten erhålla de medel, som utöver egnahemslån erfordrades för inköp av en mindre lägenhet jämte inventarier. Därjämte skulle vederbörande erhålla ett kontant bidrag om 1,000 kronor, avsett till de för driftens igångsättande nödiga utgifterna. Ifrågavarande bidrag, som icke skulle vare sig förräntas eller återbetalas, är avsett att efter vissa grunder fördelas mellan staten och vederbörandes hemkommun. Statens andel av bidraget skulle bestridas av medel, som anslås till arbetslöshetens bekämpande. Vidare innebär förslaget, att arbetslösa jordsökande jämväl skulle beredas möjlighet att erhålla jordbruk på arrende, varvid bland annat motsvarande kontantbidrag skulle utgå.

Förslaget har för yttrande remitterats till åtskilliga myndigheter och enskilda sammanslutningar. Som yttrandena icke inkommit, har ärendet ännu icke kunnat anmälas för Kungl. Maj:t. Efter samråd med chefen för jordbruksdepartementet anser jag mig emellertid kunna utgå från att, om förslaget förordas till genomförande och om därvid kommer att ingå kontantbidrag av nyss angivet slag, kostnaderna därför lämpligen kunna bestridas i annan ordning än från anslaget till bekämpande av arbetslösheten.

Medelsbehovet under nästkommande budgetår för anslaget till bekämpande av arbetslösheten kan med hänsyn till vad jag nu anfört beräknas till (10,000,000 + 2,000,000) 12 miljoner kronor. Detta belopp understiger med 2 miljoner kronor vad som av arbetslöshetskommissionen beräknats i skrivelsen den 16 februari 1934 och med 5 miljoner kronor den preliminära upp-

skattningen i statsverkspropositionen. Därvid är emellertid att märka, att hänsyn nu icke tagits till kostnaderna för åtgärder emot ungdomsarbetslösheten. Dessa kostnader hava av arbetslöshetskommissionen i skrivelserna den 10 december 1933 beräknats komma att under innevarande budgetår uppgå till 3 miljoner kronor.

I propositionen nr 230 med förslag till tilläggsstat för innevarande budgetår har jag föreslagit, att den vid utgången av budgetåret 1932/1933 å anslaget till bekämpande av arbetslösheten uppkomna reservationen skulle även till den del, som enligt beslut av 1933 års riksdag skulle överföras till anslaget till statliga och statskommunala reservarbeten, kvarstå å femte huvudtiteln. Vid bifall härtill läser vid innevarande budgetårs utgång å förevarande anslag kunna beräknas föreligga en reservation, som kan uppskattas till 3 miljoner kronor. Det för budgetåret 1934/1935 erforderliga anslaget till bekämpande av arbetslösheten torde med hänsyn härtill kunna upptagas till (12,000,000 — 3,000,000) 9 miljoner kronor. Jag erinrar ännu en gång, att härtill senare bör komma anslag till åtgärder i anledning av ungdomsarbetslösheten och, eventuellt, till bidrag för beredande av jord åt arbetslösa.

Under återopande av vad jag sålunda anfört får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

*Departements-
chefens
hemställan.*

dels under femte huvudtiteln till bekämpande av arbetslösheten för budgetåret 1934/1935 anvisa ett extra reservationsanslag av 9,000,000 kronor;

dels bland utgifter för kapitalökning under rubrik »Fonden för förslag till statsverket» till statliga och statskommunala reservarbeten för budgetåret 1934/1935 anvisa ett extra reservationsanslag av 46,000,000 kronor, att utgå av lånemedel;

dels ock godkänna de av mig förordade ändringarna i grunderna för ifrågavarande båda anslags användning.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan lämnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Ake Karlholm.